



theater over de  
**D**uivelsschuur

Beste lezers,

Iedereen die ooit door het mooie Amelgem wandelde zal zeker hebben stilgestaan bij de eeuwenoude kapel, de prachtige 17<sup>de</sup> eeuwse hofsteden en de imposante Duivelsschuur. Dit alles in een uitermate mooi historisch bewaard landschap aan de rand van Brussel.

Kunstenaars zoals Edwin Ganz haalden regelmatig hun tekenplank boven en legden al dat moois vast in schilderijen en tekeningen.

In het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw was Amelgem ook het decor van de veelbekeken tv-serie *“Een Mens van goede wil”*, een coproductie van de toenmalige BRT en Nederlandse zender AVRO.

Maar Amelgem was en is het meest bekend voor haar legende over de Duivelsschuur. Eric Van Baelen doet in dit themanummer de legende nog eens uit de doeken en laat erfgoed en theater op een uitzonderlijke wijze in elkaar vloeien.

Veel leesplezier,

Jan Verbelen,  
voorzitter Berla.

Is erfgoed ook iets dat jij belangrijk en waardevol acht? Wil je ons een steuntje in de rug geven?

Wel, kom dan ook als lid bij onze kring en help ons de waardevolle zaken van gisteren door te geven aan allen die na ons komen...

**Hoe?**

GEWOON LID: stort € 20 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres of nog beter:

STEUNEND LID: stort € 40 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres.

En samen zorgen we dat ons gezamenlijk verleden niet vergeten zal worden.

# THEATER OVER DE DUIVELSSCHUUR

*Eric Van Baelen*

*Sinds de gemeentefusie van 01.01.1977 ligt de Amelgemse Duivelsschuur op Meises grondgebied, daarvoor hoorde Amelgem (samen met Oppem) bij de toenmalige buurgemeente Brussegem.*

*Maar de leefgemeenschappen in heel de streek hadden hechte banden en kenden de plaatselijke verhalen erg goed, deze sagen werden zelfs tot ver in Vlaanderen doorverteld.*

*Ook over die Amelgemse Duivelsschuur bestaat zo'n oud volksverhaal en dat was in de 20<sup>ste</sup> eeuw de specifieke inspiratiebron voor enkele theaterstukken.<sup>1</sup>*

## MET DE DUIVEL ALS AANNEMER

Er bestaan in de volksoverlevering een hoop verhalen die draaien rond het gegeven van “*kleine lieden*”, die allerlei “*groot volk*” te slim af zijn, tot zelfs heiligen en duivels de loef kunnen afsteken.<sup>2</sup>

Deze vertellingen zijn meestal een plaatselijke variant van een wijdverbreid en letterlijk eeuwenoud volksverhaal, vaak met een christelijk-moraliserende inslag, waarvan de geografische oorsprong niet meer te lokaliseren is: men vertelde ze in één of andere vorm in zowat heel Europa...

Eén van dat soort verhalen is dat van de duivel die een “onmogelijke bouwtaak” op zich neemt in ruil voor de ziel van een gelovig mens, maar door een slimigheidje van de personages bij de eindstreep dan toch zijn buit niet kan binnenhalen – waarna hij woedend nog een kleine, nimmer te herstellen beschadiging aanbrengt voor hij afdruipt.

En dan is het weinig verwonderlijk dat de plaatselijke vertellers zich sterk enten op een voor de toehoorders herkenbare lokale omgeving.

Zo hoort men in bergachtige gebieden het verhaal van de duivel die een brug over een enorme bergkloof of over een woeste, brede rivier moet gaan bouwen.

De plaatselijke dorpelingen slagen er niet in zo'n bouwwerk tot een goed einde te brengen en dus biedt de duivel aan dit vlug te klaren in ruil voor de ziel van het eerste levend wezen dat de nieuwe brug zal oversteken.

De duivel komt z'n engagement correct na en dan stuurt een plaatselijke leperd een hond of een kat als eerste levend wezen over die brug.

Dit maakt de duivel zo kwaad dat hij dat dier in volle furie naar het midden van de brug gooit, waar dat dier een gat slaat dat mensen achteraf nooit meer behoorlijk kunnen dichten.

In de meer vlakke gebieden duikt de duivel meestal op als aannemer van een groot gebouw dat supersnel moet afgerond worden.<sup>3</sup>

In onze streken draait de vertelling dan vaak rond een hebzuchtige landbouwer die een grote schuur wenst en daarvoor zijn eeuwig christelijk zielenheil veil heeft. Op het nippertje kan hij dan nog door zijn slimme, vrome echtgenote gered worden.<sup>4</sup>

Wraakzuchtig zorgt de duivel er dan nog snel voor dat het allerlaatste, onvoltooide karweitje niet meer door mensenhanden kan afgerond worden.

In deze gemeente zijn er twee plaatsen met eraan verbonden sagen waarbij gewone stervelingen bovenaardse wezens in de luren leggen.

Er is de kapel op de Hasseltberg waar de wonderlijke gebeurtenissen rond de figuren van sint-Elooi en Smidje Smeë bij opduiken.<sup>5</sup>

En in Amelgem is er de schuur van het Groothof van Amelgem<sup>6</sup>, waar het relaas van de bouw door duivels aan vasthangt, vandaar dat men ze sinds enkele eeuwen als de “*Duivelsschuur*” omschrijft...

<sup>1</sup> Naast puur “klassiek” toneel bestaan er ook vertellers en zangers (bijv. *Don Fabulist, Maes en Boone,...*), poppenkaststukken (bijv. *Jef De Cuyper,...*) en een opera (*De Koninck*), al gaat het dan meestal over “een” Duivelsschuur, zonder het specifiek over Amelgem te hebben (er zijn in Vlaanderen en heel West-Europa overigens vele “bouwsels van de duivel” met gelijklopende verhaallijnen).

<sup>2</sup> Naast vele andere werken, een breedvoerig overzicht in: Alfons De Cock, “*Volkssage, volksgeloof en volksgebruik*”, uitg. Janssens - Antwerpen, 1918, 224 blz, passim.

<sup>3</sup> Het gaat dan ook over stallingen, torens, stadhuizen,... en zelfs kerken die door de duivel (mee) gebouwd werden.

<sup>4</sup> Internationaal de bekendste zijn waarschijnlijk het lange gedicht “*La grange du diable*” van Alcide Ducos du Hauron,

dat in 1865 in Parijs verscheen en de beschrijvingen bij *Teufelscheunen* en dergelijke bij Jacob Grimm in “*Deutsche Mythologie*”, deel 2, Göttingen, 1844, blz 977 e.v.

<sup>5</sup> Zie o.a.: Eric Van Baelen, “*Sint-Elooitoneel van de Hasseltberg*” [dubbelnummer tijdschrift Berla, nrs. 131 & 132, februari 2020].

<sup>6</sup> Cfr. Michel Van den Broeck (1940-2020), ere-oudvoorzitter Berla: één van zijn expertisegebieden was de geschiedenis en het erfgoed van Amelgem, iets waar hij ook verscheidene publicaties over neerpande. In het bijzonder zijn monografieën “*De Duivelsschuur van Amelgem*” [uitg. Berla, editie 1, 01.05.1987, 39 blz. en editie 2, 01.05.1988, 45 blz.] en “*De kapel van Amelgem 1637-1987*” [uitg. Berla, 15.08.1987, 20 blz.] zijn in dit kader belangrijk.

Bij het doorgeven van oude volksverhalen maakte iedere verteller er eigenlijk zijn eigen versie van met hier en daar wat persoonlijke versieringen, schrappingen en breedvoerigheid.<sup>7</sup>

Er is dus eigenlijk nooit een "definitieve" versie.<sup>8</sup>

Maar de meest essentiële elementen duiken steeds weer op en om dus een versie van het verhaal te illustreren werd deze genomen die dr. Jan Verbesselt op de gouddag van het gezelschap *Eigen Schoon en de Brabander* (ESB) in Meise op 01.05.1988 bracht.<sup>9</sup>

We nemen de tekst hier letterlijk over:

**De Duvelsschuur van Amelgem**

of

**Hoe ge den duvel den duvel kunt aandoen**

*Echt en terecht gebeurd.*

*Met de zomer van 't jaar Juzekes zat den boer van 't Groot Hof van Amelgem<sup>10</sup> met ne wier<sup>11</sup> : hoe mijnen oogst binnen krijgen in de schuur? 't Koren stond er te rijpen. Kwam er een onweder, dan was alles naar de knoppe.*

*Terwijl hij daar langs de veldkant stond te dubben kwam er nen deftigen heer voorbij<sup>12</sup>, geheel in 't zwart gekleed, met ne pittedeir en een buis op zijne kop.<sup>13</sup> Hij bezag de pachter en zei: "Wat staat ge daar te prakkezeren? Hebt ge ne zeren teen?"*

*– "Wat zegde, mijnheer? Er is hier niks te zeren tenen. Ziede gij dat niet? 't Graan is rijp en 't moet binnen. En mijn schuur is te klein."<sup>14</sup>*

<sup>7</sup> De oudste gedrukte referenties die we terugvonden en die specifiek naar *Amelgem* verwijzen, zijn:

- ALS DIRECTE VERWIJZING: bij Johann Wilhelm Wolf, *"Niederländische Sagen"*, Leipzig, 1843, blz. 686;
- HET VERHAAL ZELF IN HET FRANS: l'abbé Migne, *"Grange du diable (à Hamelgem)"*, in *"Encyclopédie théologique – dictionnaire des sciences occultes"*, deel 48, Parijs, 1845, blz. 758 e.v.;
- HET VERHAAL IN HET NEDERLANDS: A. De Vreught, *"De schuur Van Hamelgem"*, in het tijdschrift *"Volkskunde"*, Gent, 1889, nr. 2, blz 178 e.v.;
- PLAATSELIJK VERSCHENEN VERHAAL: anoniem, *"Vertelsel rakende Ophem - van de Duivelsschuur"*, in *"Nieuws- en Annoncenblad van Wolverthem en Omstreken"*, 30.08.1903 [zie repro op blz. 7];
- HET VERHAAL IN HET NEDERLANDS IN EEN BOEK: Alfons De Cock & Isidoor Teirlinck, *"Brabantsch Sagenboek"*, deel 1, Gent, 1909, blz. 268 e.v.

Bij deze vroege aanhalingen wordt quasi-steeds verwezen naar orale versies die al eeuwenlang de ronde deden.

<sup>8</sup> Nicole Coremans uit Meise zette in 1977 een vergelijkend onderzoek op papier van geschreven en orale sagen in Noord-West-Brabant, met ook vermelding van enkele varianten.

*– "Dat is geen probleem, pachter. Als ge wilt zet ik tegen morgenvroeg een schuur, waarin heel Meise met de Kermis kan komen dansen."*

*Met zijne vinger naar zijne kop wijzend maakte de pachter een gebaar, gij weet wel welk.*

*– "Van waar komde gij, mijnheer?"*

*– "Van Perdos, zeven uren door de Helle!"*

*– "Serieus zijn, mijnheer. Met mij houdt ge niet de vijf!"*

*– "Wel, pachter, als ge me niet gelooft, hier zie".*

*Hij ging in zijnen binnenzak en toverde er ineens tien biljetten van 1.000 fr. uit en zei: "Pachter, die zijn voor u als ge me gelooft. Tegen morgen vroeg voor dat de haan kraait staat de schuur er."*

*Den boer stond er verbouwereerd, als aan de grond genageld bij. In heel zijn leven had hij zoveel bankbiljetten niet gezien.*

*– "Mijnheer, zei hij. Wat moet ik voor u doen? Dat kan toch niet."*

*– "Ja pachter. Ne kleine wederdienst. Meer niet. Verkoop mij uw ziel en alles is voor u."*

*– "Mijn ziel verkopen, mijnheer, dat kan niet. Die zit in 't binnenste van mijn lijf en die kan er niet uit!"*

*– "Jawel pachter. Dat is simpel. Ge moet ze er niet uitpakken. Teken alleen dezen brief. Hierin staat: Ik verkoop mijn ziel aan mijnheer Belzebub.<sup>15</sup> In de plaats bouwt mijnheer mijn schuur in één nacht voordat de haan kraait. Meer niet. Dat doet toch geen zeer en gij hebt uw schuur."*

*Het zien van die bankbiljetten had als het ware onzen boer betoverd.*

*– "Hier zie", zei de zwarte mijnheer, "zet uw naam onder deze brief en ge zijt er van af."*

<sup>9</sup> Dit was niet de eerste keer dat zo'n gouddag hier doorging, bijv. ook op 27.05.1954, eveneens met de Duivelsschuur als één van de centrale gegevens. In *Eigen Schoon en de Brabander* verschenen trouwens meerdere bijdragen over Amelgem, onder meer lange artikels in 1927 en 1961.

<sup>10</sup> Soms wordt ook verteld dat het "een hoeve in Oppem" betrof, maar dan moet men beseffen dat Amelgem onder de parochie Oppem ressorteerde.

<sup>11</sup> "Met een wier zitten" = een lastig probleem hebben.

<sup>12</sup> In een zeldzaam geval zegt de boer zelf zonder veel nadenken dat hij desnoods de duivel als hulp zou aanvaarden, waarop die dan (tot grote verwondering van de boer) ook prompt verschijnt...

<sup>13</sup> De duivel is zowat altijd goed gekleed, meestal in het zwart, een "echt deftig heerschap". Slechts uiterst zelden wordt in de vertelling naar traditionele horens, bokkenpoten, een staart, een zwavelgeur of iets dergelijks verwezen.

<sup>14</sup> Cfr.: "Hij verdomde het zijn oogst in mijten te zetten. Dat is Vlaams gebruik, en niet Brabants. Een Brabantse boer moet alles onder dak hebben." [*"De Duivelsschuur van Amelgem"* – zondagmagazine Het Volk, 25.01.1948].

<sup>15</sup> In de namen van de duivel(s), de boer, de boerin, eventueel de knechten of de verteller,... zit geen enkele lijn: als er al namen genoemd worden variëren ze met elke verteller.

*De boer dacht aan zijn vrouw. Wat zal ze zeggen?  
Aan Sint-Elooi, aan Sinte-Metten van Meise en de  
paters van Grimbergen.*

*Onze-Lieve-Vrouw van Amelgem, dacht hij, maar zei  
het niet luidop: sta me bij. Help mij!*

*En terwijl hij daar stond te staan reikte de zwarte  
mijnheer hem een ganzepen aan en zei: "Pachter,  
teken hier."<sup>16</sup>*

*'t Was alsof de zon ineens verduisterde. Er viel nen  
dondersteen uit den Hemel. Ja, hij had getekend!<sup>17</sup>*

*'t Was of het een brandende pen was, die hij in zijn  
hand hield. De bankbiljetten hadden hem betoverd!  
Van de slag was de zwarte mijnheer weg!*

*Met 't slap in de benen ging hij naar huis. Hij wou zich  
in een hoekske wegsteken, maar liep pardaf tegen zijn  
wif, die zei: "Wannes, wat hebde gij? Ge zijt precies  
verdonderd."*

*– "Ik verdonderd, vrouw? Nietmendal! Hebde gij dat  
gehoord? Ik niet."*

*Zijn vrouw had er geen goed oog in. Daar zit wat  
achter. 't Is precies of dat hem met ne kater zit.*

*Ze liet hem verder gerust, maar hield hem in de gaten.  
Bij het eten zat hij er belabberd bij. 't Smaakte niet.*

*Hij kroop vroeger dan gewoonte in zijnen nest.*

*Mie, zijn vrouw, die de eerste de beste niet was, legde  
voor alle zekerheid, een stuk gewijde palm onder zijn  
oorkussen. En dat had blijkbaar effect.*

*Rond middernacht begon den boer zodanig te zweten  
en te woelen dat hij in zijnen slaap riep: "Ik kan het niet  
meer houden. Ik kan het niet meer houden! Die zwarte  
Mijnheer Belzebub. Hij zit op 't dak van de schuur! 't Zit  
vol zwarte duvels! Jaag ze weg!"*

*Mie schrok zich nen bult! Zij sprong met vliegende  
vanen uit haar bed en zag permintelijk een helen hoop  
zwarte duvels<sup>18</sup> op de binnenkoer van 't hof.*

*Zij greep Wannes bij zijn keel en zei: "Man als ge me  
niet op biecht wat gij deze middag hebt uitgespookt  
met die Zwarte Mijnheer, knijp ik u de keel toe."*

*Met zijn tong uit zijn mond hangend biechtte Wannes  
alles op.*

*Mie, die van gisteren niet was, had het door! "k Zal den  
duvel eens den duvel aandoen!"*

*Zij trok hare rok, kousen en jak aan; hare sjaal over  
haar schouders en hop, zij naar buiten met haar  
blokken in haar handen en een gewijde kaars onder  
hare rok.<sup>19</sup>*

*Langs de achterdeur sloop ze naar het kiekenkot in de  
stal. Daar stak ze de gewijde kaars aan en klopte met  
haar blokken 't heel kiekenkot wakker.*

*De haan begon te kraaien van 't verschieten en meteen  
vielen al die duvels van de stellingen en 't dak.*

*Met ne vloek van miljarden en honderd duzende liet  
Belzebub ne schreeuw dat de buren wakker werden. Zij  
kwamen allen aangelopen en zagen wat ze den dag  
voordien niet hadden gezien: een splinternieuwe  
schuur! De Duvelsschuur van Amelgem!*

*Wat ze niet direct hadden gezien was dat boven de  
gevel van de schuur nog een gat open was.<sup>20</sup>*

*Wanneer men later probeerde dit gat te dichten werd  
het iedere keer 's nachts opengesmeten!<sup>21</sup>*

*Die opening heeft men later steeds "het gat van den  
duvel" genoemd.*

*Of het er nog is, moet ge van dichter bij gaan zien!<sup>22</sup>*

*Mie en Wannes leefden nog lang.*

*Hun kinderen hebben het aan hun kindskinderen  
voortverteld en... wij vertellen het u vandaag op de  
Gouwdag van Eigen Schoon zoals wij het hebben  
gehoord opdat U het in Brabant zou voortvertellen...*

<sup>16</sup> Meestal wordt er ook gespecificeerd dat de man met zijn eigen bloed moet ondertekenen.

<sup>17</sup> In andere versies verkoopt de boer de ziel van zijn oudste zoon of zelfs de zielen van zijn hele gezin. Soms de ziel van het nog ongebooren kind van zijn zwangere echtgenote [*dit laatste komt meestal voor in de versies die in Franstalige gebieden de ronde deden*].

<sup>18</sup> In de 19<sup>de</sup> en begin 20<sup>ste</sup> eeuw werd er soms ook bij verteld dat de duivel naast z'n eigen helpers bijkomend ook "framassons" (= vrijmetselaars) inschakelde om de schuur te helpen bouwen.

<sup>19</sup> In de meeste versies: gewoon met een lantaarn.

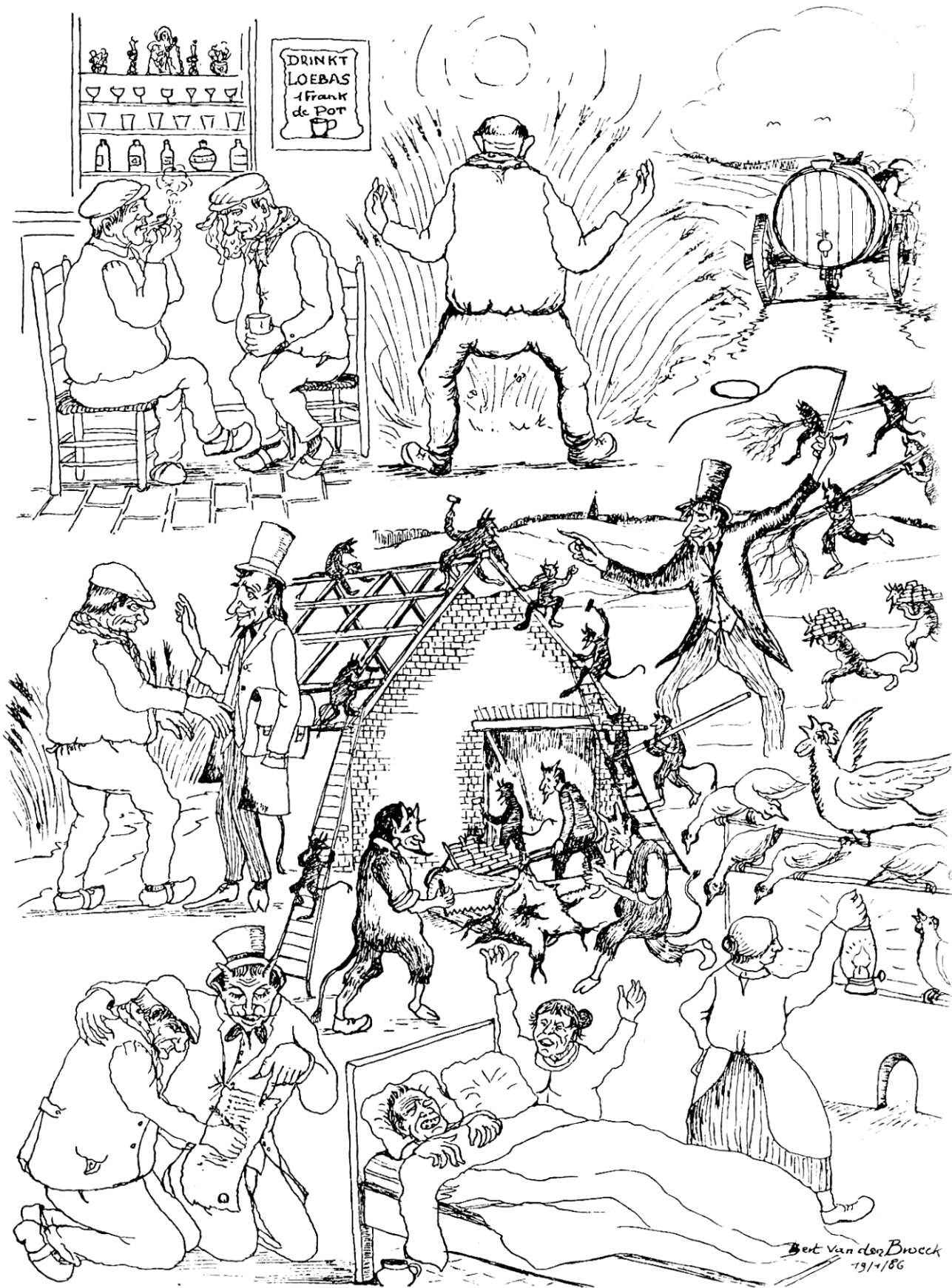
<sup>20</sup> Soms ook: de laatste dakpannen die nog ontbraken.

<sup>21</sup> Er bestaat ook een versie waarbij de duivel zijn wraak anders aanpakt: daarbij doet hij de knecht die voor de eerste keer in de schuur gaat dorsen verongelukkig en sleept dan diens ziel naar de hel: cfr. o.a. Isidoor Teirlinck (1851-1934) in zijn sagenboek, o.c.; deze laatste manier van wraakneming werd ook aangehaald in "La grange du

*diable à Hamelgem*", zoals het opgenomen werd in het artikel over Vlaamse sagen en legenden in het Parijse dagblad "Le Peuple", 04.05.1938, blz. 4.

<sup>22</sup> Een bekende variatie hierop is dat men er uiteindelijk toch in slaagt dit gat toe te metselen door er een (houten) kruis (soms samen met een Onze-Lieve-Vrouwbeeldje) op of in aan te brengen, eventueel aangevuld met bedevaarten door de boer, naast gulle giften aan goede doelen.

En vaak vermeld in het geval van Amelgem: ook pas nadat de paters van de abdij van Grimbergen het gebouw gezegend hadden [o.a. in: "A Brussegem, aux portes de Bruxelles, une armée de démons a construit en une courte nuit la grange du diable" – artikel Le Soir, 08.11.1957, blz. 5]. Dit kadert dan ook in een moraliteitsles die ook bij andere sagen van dit genre opduikt: puur de eigen slimmigheid van de betrokkenen alleen volstaat niet om de duivel compleet schaakmat te zetten, ook "de hogere machten" van katholieke geestelijken moeten erbij gehaald worden om helemaal gerust te zijn.



De sage van de Duivelsschuur – overzicht op de wijze van een snijdersbank.  
Tekening dd. 19.01.1986 door Bert Van den Broeck (Opwijk 1917 – Aalst 1989),  
gebruikt voor de brochures van Michel Van den Broeck in 1987 en 1988.

# NIEUWS- EN ANNONCENBLAD

van Wolverthem en Omstreken

Verschijnende 's Zondags

## Vertelsel rakende Ophem.

*Van de Duivelschuur.*

't Is al lang, zeer lang geleden.

Een pachter van Ophem wandelde rond den avond langs zijne velden, om te zien hoe het met zijnen oogst gestaan en gelegen was.

De man was mistroostig, niet omdat het graan mislukt was; o neen! nooit was het schooner en grooter opgeschoten; maar... zijne schuur was veel, zeer veel te klein om het al te bevatten, en er was geen tijd meer om eene andere te bouwen, want de oogst-tijd stond voor de deur.

Op eens staat er voor hem een vreemde heer.

De pachter was verwonderd.

— Vriend, zei de vreemdeling, gij zijt mismoedigd en zucht. Wat mag toch de oorzaak van uw verdriet zijn?... Misschien is er een middel tegen.

De boer, door die vriendelijke woorden opgewekt, deed hem heel de zaak uiteen.

— Is 't maar dat! sprak de onbekende; als gij wilt, zal uw verdriet niet lang meer duren... En met betaling moet gij u niet bekommeren, ik heb geen geld nodig.

— Hoe zoo? spreek, heer, als 't u belieft.

— Beloof mij alleen dat bij uwe dood uw beste pand mij toebehoort, en ik bouw u nog dezen nacht eene schuur groot genoeg om heel uwen oogst te bevatten... Ik ben verloren als het gebouw niet voltrokken is vóór 't kraaien van den haan.

— Aanveerd! aanveerd! riep de pachter.

De heer verdween en de boer ging naar huis om te slapen.

Ja maar, zijne oogen wouden niet toevalen: hij was ongerust, hij begost te beven. Wat heb ik beloofd? vroeg hij zijn eigen angstig af.

Zijne vrouw bemerkte den schrik van haren man en wou, kost wat kost, weten wat er gebeurd was.

Na lang vragen en hervragen, kreeg zij

den pachter toch aan 't vertellen.

— Ongelukkige, sprak de vrouw, die zeer deugdzaam was, wat hebt gij gedaan? Gij hebt uwe ziel aan den duivel verpand... Maar toch, gong zij voort na wat peinzens, ge zoudt nog uit zijne klauwen kunnen geraken.

Zij staat op. Hemel! wat ziet zij?... Dertig, veertig, vijftig duivels die rondvliegen gelijk vledermuizen, gedurig halen en dragen, en zonder rusten werken en wroeten. 't Is nog maar middernacht en gansch de schuur is bijkans afgemaakt: heele boomen met wortels en al zijn er in verwerkt, en de spullen dienen tot balken en kepers.

Wat aangevangen om den pachter te verlossen?... De vrouw krijgt een gedacht.

Zij steekt inder haast de lamp aan, springt er mee den trap af, ijlt buiten zonder te durven opzien, en recht naar 't kiekenkot.

Het heider licht der lamp treft plotseling de oogen van den haan, hij schiet wakker, meent dat het dag is, zet, tot groote vreugde van de vrouw, zijnen bek wijd open en kraait...

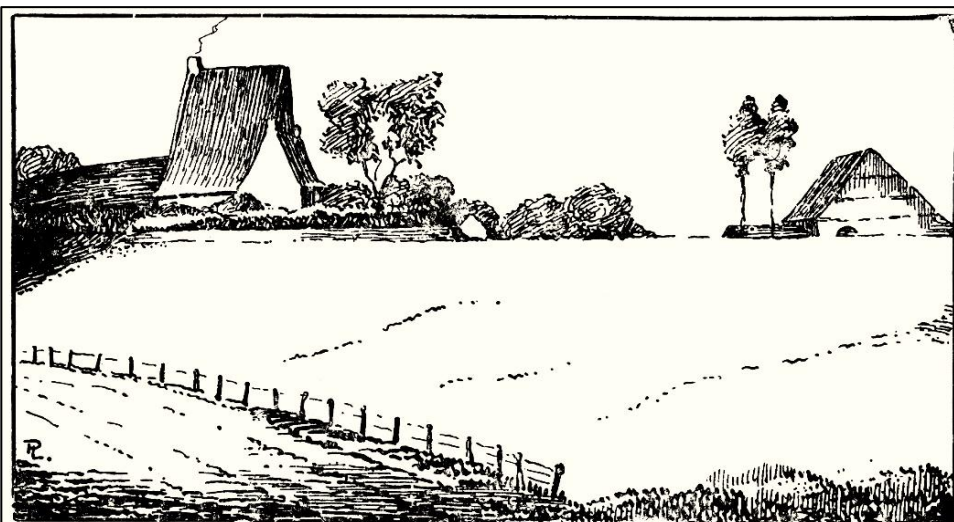
De duivel was verloren, want de haan had gekraaid en de schuur was nog niet voltrokken: van boven moest er nog eene kleine opening dicht gemaakt worden.

Ge kunt peizen hoe kwaad dat de duivels waren: al hun werk was voor niet. Al stampvoetende trokken zij er van door en lieten 'nen grooten stank achter.

Later wou men de opening met eenige steenen sluiten, maar 't was allemaal verloren moeite, totdat men op het gedacht kwam ze langs binnen met planken toe te doen en er langs buiten een kruisbeeld te hangen.

Tegenwoordig is er al een groot deel van het gebouw afgebroken, maar ieder die langs daar gaat, doet toch geerne 'nen omweg om de overblijfsels te zien van de zogenaamde *Duivelschuur*.

## HET GEBOUW



Groot Amelgem en de Duivelschuur (in 1927)  
Volgens een originele tekening van Paul Lindemans. bron: ESB

De vruchtbare gronden van Amelgem, op een heuvelrug boven de Molenbeek, zijn al heel lang continu bewoond en in ontginning.<sup>23</sup>

Zeker in de Frankische tijd (4<sup>de</sup> - 9<sup>de</sup> eeuw) was er al bewoning<sup>24</sup>, waarvan de eigendom blijkbaar naar het einde toe sterk verbrokkelde.

Enkele decennia na de stichting van de abdij van Grimbergen in de 12<sup>de</sup> eeuw zien we dat deze paters

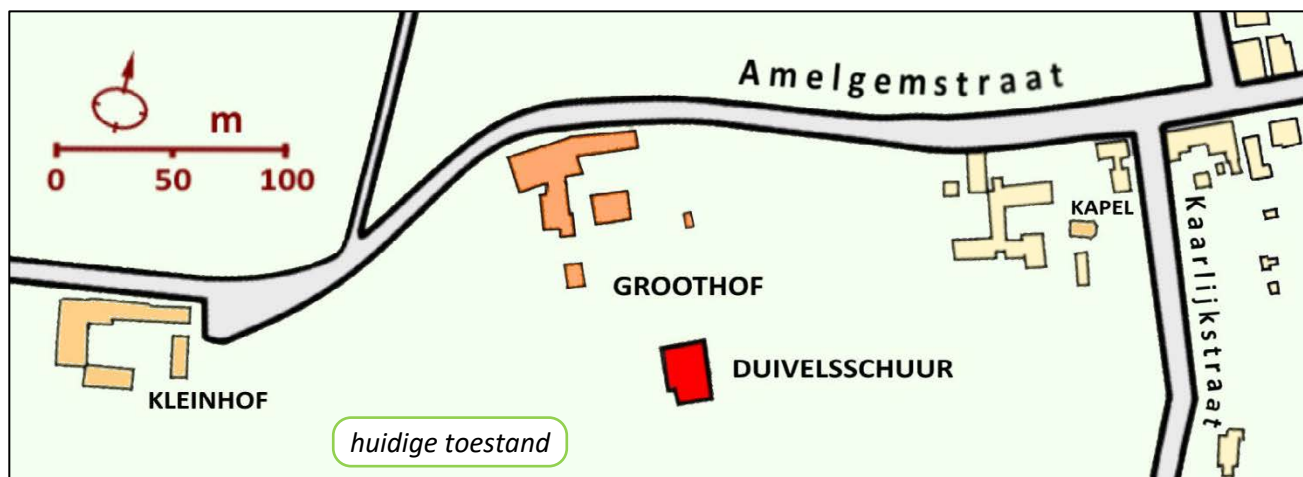
de verschillende percelen in Amelgem opkochten en/of geschonken kregen, tot ze midden de 13<sup>de</sup> eeuw eigenlijk heel het gebied in bezit hadden.

Begin 18<sup>de</sup> eeuw werd de exploitatie in een *Groothof* en een *Kleinhof* gesplitst.

Uitgebaat door pachters, bleef dit zo gedurende de rest van het ancien régime. Dit kreeg een abrupt einde bij de Franse bezetting: het werd in 1797 als klerikaal zwartgoed openbaar verkocht en kwam zo in

handen van baron Vander Linden d'Hoogvorst uit Meise. Zijn nakomelingen verkochten het tenslotte op 14.07.1894 in een openbare verkoop aan privépersonen, waarna het achteraf nog van eigenaar wisselde, zowel door verkoop als door vererving.

De boerderij is tot op heden in exploitatie, het geheel is privé-eigendom en niet publiek toegankelijk.



<sup>23</sup> Cfr. o.a. Daniel Jules Delestré & Jan Lindemans, "Amelgem: het Leengoed, de Kapel, de Hoeven", in Eigen Schoon en de Brabander, jrg. X, 1927, blz. 129 – 140 & 161 – 178 / Jan Verbesselt, "Amelgem", in Eigen Schoon en de Brabander, jrg. L, 1961, blz. 378 – 400 / Jan Verbesselt, "Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13<sup>e</sup> eeuw", deel 2, Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant, 1962, blz.159 – 184 / Michel Van den Broeck, o.c., passim / Achiel Bettessone, "Oppem en Amelgem", Vakantiegenoegens Meise, oktober 1999 / Jan Willems, "De geschiedenis van de gemeente Brussegem vanaf de Frankische tijd tot het begin van de XX<sup>ste</sup> eeuw", deel 3:

"Amelgem", 2003, 59 blz. / Jef Heyvaert, "Meise, van oorsprong tot 1940", Cultuurraad Meise, 2005, blz. 188 – 196 / diverse lemma's met "Amelgem" in de bestanden van het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap / artikels in het Berla-tijdschrift, o.a. in de nrs. 15, 19, 27, 30, 40, 41, 60, 73, 88, 97 en vooral het artikel in nr. 138 (Willem De Ridder, "Amel"), passim.

<sup>24</sup> Sommige (oudere) bronnen opperden een hypothese (ook al omwille van de ligging: zo'n 800 meter ten zuiden van de voorhistorische baan Asse – Vilvoorde) dat dit alles zich misschien uit een Gallo-Romeinse villa zou kunnen ontwikkeld hebben, maar daar is tot op heden niet het minste bewijs voor gevonden.

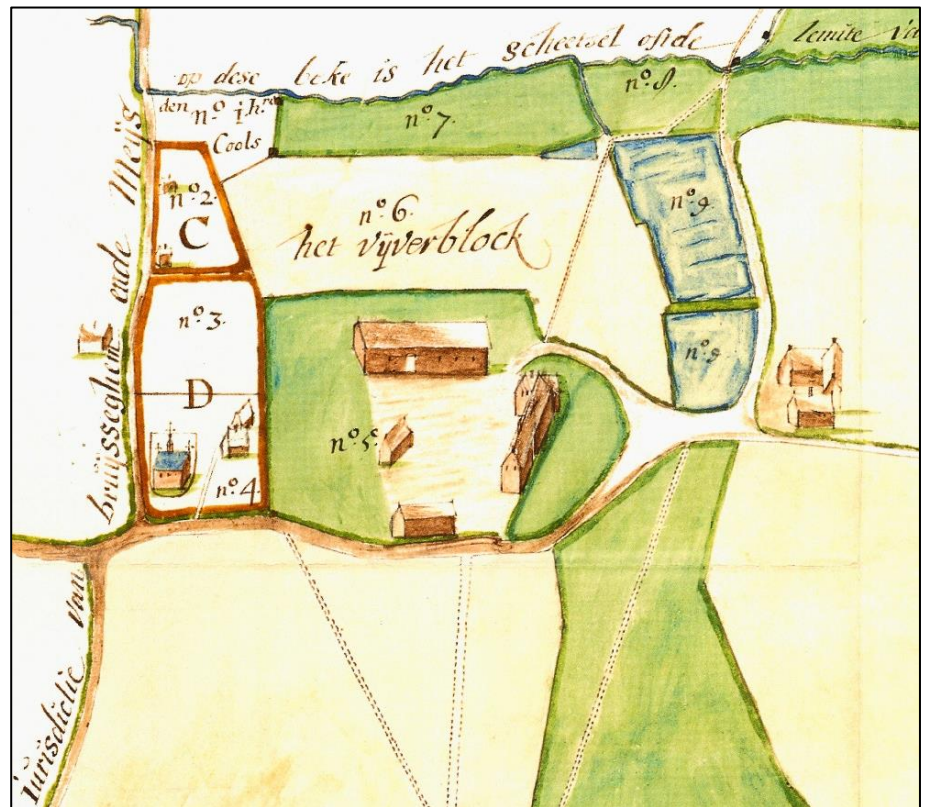


Het Caertboek van de abdij van Grimbergen (1699) toont de toestand van het Groothof na de heropbouw in het midden van de 17<sup>de</sup> eeuw.

[opgelet: deze kaart is noord-zuid omgekeerd getekend].

We zien van links naar rechts de kapel met het Oud Hof, in het midden het Groothof en rechts het Kleinhof.

Deze vier gebouwen van het Groothof zijn heden alle vier (ten dele en verbouwd) nog aanwezig – het bovenste gebouw bij het Groothof is dus de bewuste grote schuur.



Zo'n 50 jaar later: de Villaret-kaart uit de jaren 1745-1748 toont de gebouwen van het Groothof nog los van mekaar. Tussen het woonhuis en de schuur werd er wel al een vrijstaande stal of hok gebouwd.

### CANTON VAN GRIMBERGHIEN.

8 Een pagt-hof, genaemd den Grooten Amelgem, gelegen tot Ophem onder Meysse, met omtrent tachtig bunders, dry dagwanden, dry-en-sestig roeden, land, weyde en bosch, verpagt aen den borger Guillelmus Sterck, by huerecel die begonst is in 1795, en zal eyndigen den dertigsten November 1804, voor 2456 guldens 'sjaers, de lasten 'er onder begrepen, geschat op een inkomen van 8000 livres, en capitael, 'er onder begrepen 1400 boomen, van - 162,800.

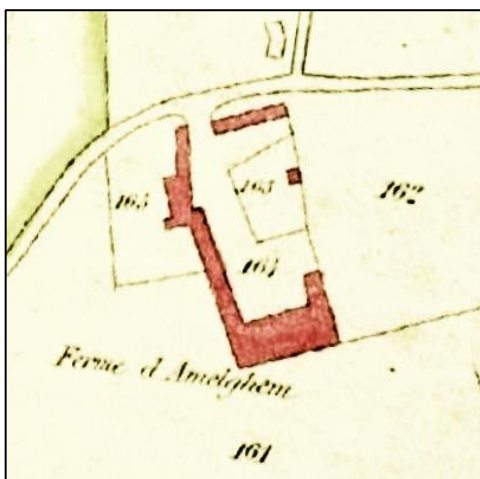
*Voordskomende van de hier-te-voore abdye van Grimberghen.*

Fragment van de affiche voor de openbare verkoop van zwartgoed nr. 47, met onder andere het Groothof: voorlopige toewijzing op 18.10.1797, definitieve toewijzing op 28.10.1797.

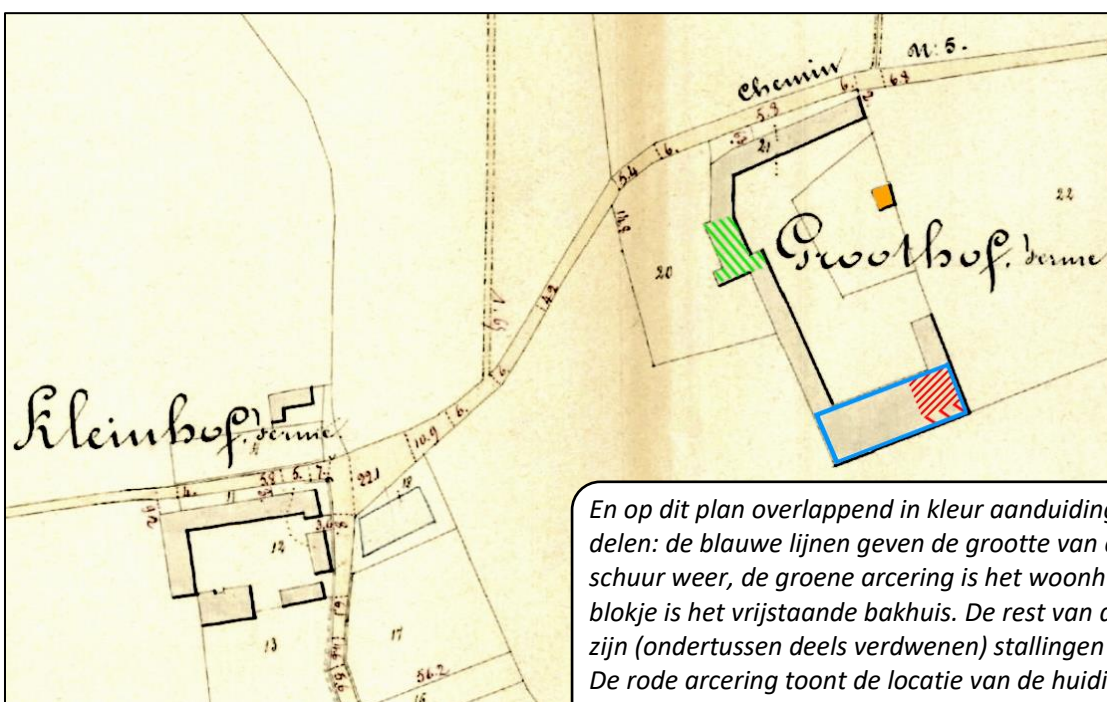
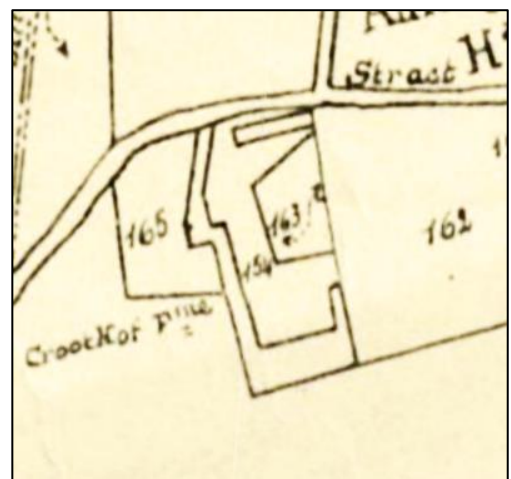
(bron: Marc Gillisjans, bestuurslid Berla)



De Ferraris-kaart uit de jaren 1771-1778. Dus zo'n dertig jaar na de vorige kaart zien we dat de gebouwen van het Groothof nu aaneengesloten worden getekend: tussen het woonhuis en de schuur staan ononderbroken gebouwen.



De situatie weer zo'n driekwart eeuw later. Links: de kadasterkaart, anno 1837; rechts: de Popp-kaart, medio jaren 1840. Op beide staat het Groothof als een aaneengesloten bouw.



De Atlas der Buurtwegen, anno 1841: het Groothof is ook op deze kaart een volledig aaneengesloten bouw.

En op dit plan overlappend in kleur aanduiding van de diverse delen: de blauwe lijnen geven de grootte van de oorspronkelijke schuur weer, de groene arcering is het woonhuis en het oranje blokje is het vrijstaande bakhuis. De rest van de gebouwen in 1841 zijn (ondertussen deels verdwenen) stallen en hokken. De rode arcering toont de locatie van de huidige schuur annex het hok aan de zuidkant ervan.

De Duivelsschuur zelf maakt deel uit van het Groothof en staat nu, zij het sterk verkleind, (opnieuw) los van de hoevegebouwen, midden in de velden.

Eind 16<sup>de</sup> eeuw, tijdens de tachtigjarige oorlog, werden de toenmalige gebouwen platgebrand.

De abdij van Grimbergen begon nadien aan de algemene wederopbouw<sup>25</sup> en daarbij wordt de naam van de abt Christophorus Outers (1613-1647) als opdrachtgever van een nieuwe schuur genoemd.

Ten bewijze waarvan een sluitsteen, nadien bij een verbouwing boven de westelijke ingangspoort heraangebracht, het (aanvangs-?) jaar 1636 vermeldt.<sup>26</sup>

De uiteindelijke afwerking zou pas onder zijn opvolger, de abt Carolus Fernandez de Velasco (1647-1665), gebeurd zijn.



Volgens Michel Van den Broeck hebben de vele jaren aanslepende (stilliggende?) werken en het grote, onafgewerkte bouwsel op de plaatselijke bevolking waarschijnlijk zo'n geweldige indruk gemaakt dat het een bron van bijgelovige verhalen werd.<sup>27</sup>

En vermits een half-afgewerkte bouw erg gevoelig voor weersomstandigheden kan zijn, is het dan ook weinig verwonderlijk dat er meer dan eens beschadigingen optraden... die op hun beurt dan weer het idee van "door de duivel achtergelaten gaten" verder voedsel leverden.

Hoe dan ook, medio 17<sup>de</sup> eeuw stond de imposante schuur er en draagt sindsdien in de volksmond de titel van "Duivelsschuur".

Deze schuur is achteraf dan meermaals verbouwd (verkleiningen in de lengte én de breedte én de hoogte), echter steeds op dezelfde plaats. Jammer genoeg zijn de bronnen hierover erg fragmentarisch.

<sup>25</sup> Het logische vermoeden is, dat de abdij toen één grote gemeenschappelijke opslagplaats voor hen en hun pachters in de omgeving plande, vandaar de enorme omvang...

<sup>26</sup> En niet "1656", zoals Heyvaert verkeerdelijk aanhaalt.

<sup>27</sup> Wat voor een indruk moet een hoge stenen schuur van ruim 70 m lang, op 17<sup>de</sup> eeuwse mensen, zelf hoofdzakelijk in lemen huisjes wonend, gemaakt hebben?

<sup>28</sup> Alphonse Wauters, "Histoire des environs de Bruxelles", deel 2, Brussel, 1855, blz. 54: "Elle a été abattue en 1845, mais avec des peines infinies. Lorsque je visitai cette localité, il y a quelques années, l'énorme façade à pignon, qui la terminait du côté de l'ouest, était encore debout". Volgens Delestré, o.c., historicus en norbertijn van de abdij te Grimbergen, kan dit citaat een wat misleidende indruk geven: het betrof een verkleining en geen totale afbraak.

<sup>29</sup> Dit betreft dus de verbouwing die Heyvaert en Betteseone aanhalen als deze "van 1923" (= zijnde het afwerkingsjaar?).

Volgens Alphonse Wauters werd de schuur in 1845 grotendeels afgebroken.<sup>28</sup> De huidige westgevel blijkt een vroegere binnenmuur te zijn. Dit en onder andere precieze kaarteninfo wijst er op dat toen dus een erg belangrijke 'inkorting' (berekende inschatting: zowat 2/3-de?) aan de westzijde plaatsvond.

In 1895 werd het dak, dat nog gedeeltelijk in stro was, helemaal met Boomse pannen gelegd. De afmetingen waren toen blijkbaar: 26 m lang, 25 m breed en 23 m hoog, met "muren van 80 cm dik".

Een storm op 17.11.1919 veroorzaakte een gedeeltelijke instorting en bij de daaropvolgende heropbouw<sup>29</sup> werd de schuur in de breedte en hoogte verkleind [zie foto's met uitleg op volgende pagina's].

De schilder Edwin Ganz over deze verbouwing:

*L'immense grange des prémontrés a hélas été ravagée par un ouragan et elle est réduite à la moitié de son ancienne dimension. Je l'ai peinte avant le fatal ouragan.*<sup>30</sup>

De huidige technische beschrijving (ID 40179) volgens Onroerend Erfgoed Vlaanderen is<sup>31</sup>:

*Alleenstaande Duivelsschuur, in een hergebruikte sluitsteen van de poort in de westgevel 1636 gedateerd, maar later ingekort waarbij de westgevel heropgebouwd werd met afbraakmateriaal, volgens Heyvaert in 1923.*<sup>32</sup>

*Tweebeukige langsschuur opgetrokken uit bak- en kalkzandsteen onder een pannen zadeldak gedragen door drie spanten. De westelijke kopgevel met hoge natuurstenen onderbouw en een met speklagen verrijkte bovenbouw, is opengewerkt met een gedrukte rondboogpoort in een kalkzandstenen omlijsting. De oostelijke kopgevel daarentegen is volledig van kalkzandsteen en voorzien van een identieke rondboogpoort maar met gemetselde boog en kleine rechthoekige vensters (dichtgemetseld) in een onregelmatige omlijsting van neblokken. In de noordelijke langsgevel, verstevigd met steunberen, een fraaie, gotisch geprofileerde korbboogdeur met versierde sluitsteen.*

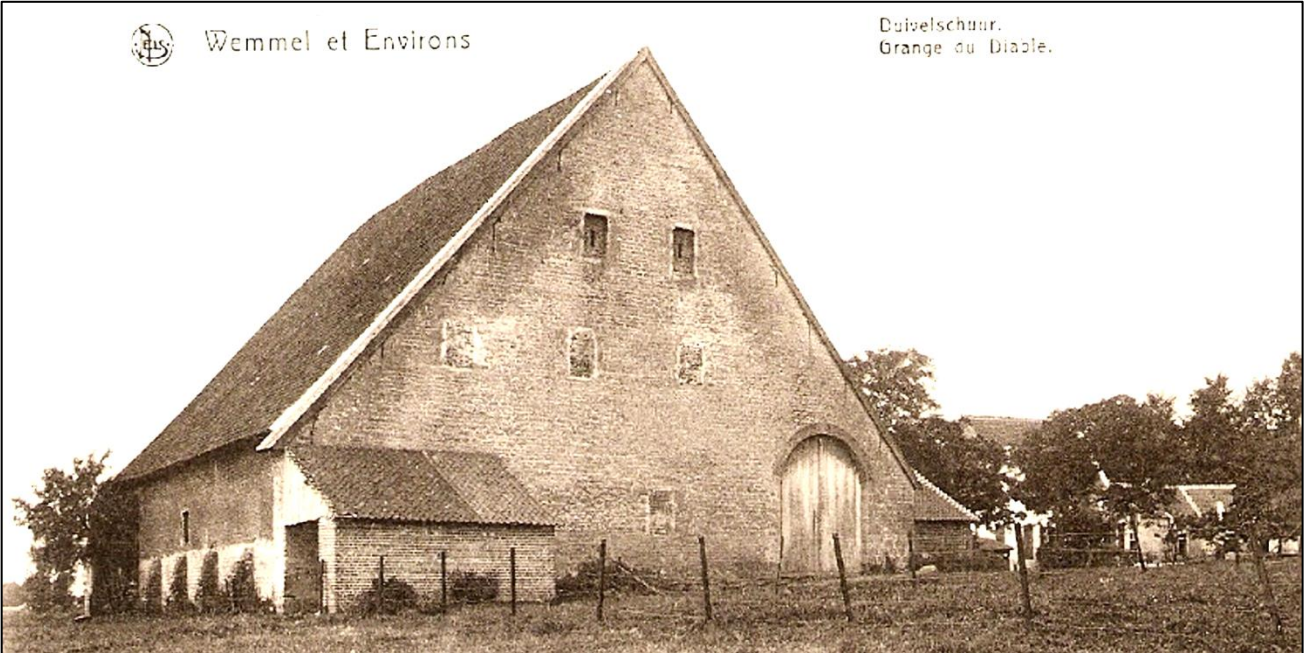
Het geheel is sinds 1998 een beschermd monument.<sup>33</sup>

<sup>30</sup> Cfr. reproductie op blz 19. Het was dus bij deze verbouwing dat de verlaging en afvlakking van het dak en de verschuiving van de zuidmuur naar binnen plaatsvond.

<sup>31</sup> Uit: Roger Deneef & Hilde Kennes & Greta Paesmans, "Hoeve Groot Amelgem", [online dd. 14.02.2021:] <https://id.erfgoed.net/teksten/297989>.

<sup>32</sup> Dit gebeurde dus eigenlijk bij de verkleining van 1845.

<sup>33</sup> Vlaamse Gemeenschap, Ministerieel Besluit 17.03.1997, Belgisch Staatsblad 12.06.1998 (blz. 19366). Een eerste poging tot klassering dateert van 1994 (diverse gebouwen + de facto het hele gebied van Amelgem, met nog wat extra naar het westen toe, als dorpsgezicht). Deze en de volgende pogingen veroorzaakten een jarenlange rechtsgang bij de Raad van State hiertegen: tien arresten: dd. 15.06.1995, 21.12.1995, 06.06.1996, 28.06.1999, 16.02.2000, 14.07.2000, 27.06.2002, 30.09.2009 [2x] en 09.10.2009... en pas daarna viel het doek finaal ten gunste van het beschermingsbesluit met het arrest Raad van State dd. 02.03.2010 (nr. 201.469).

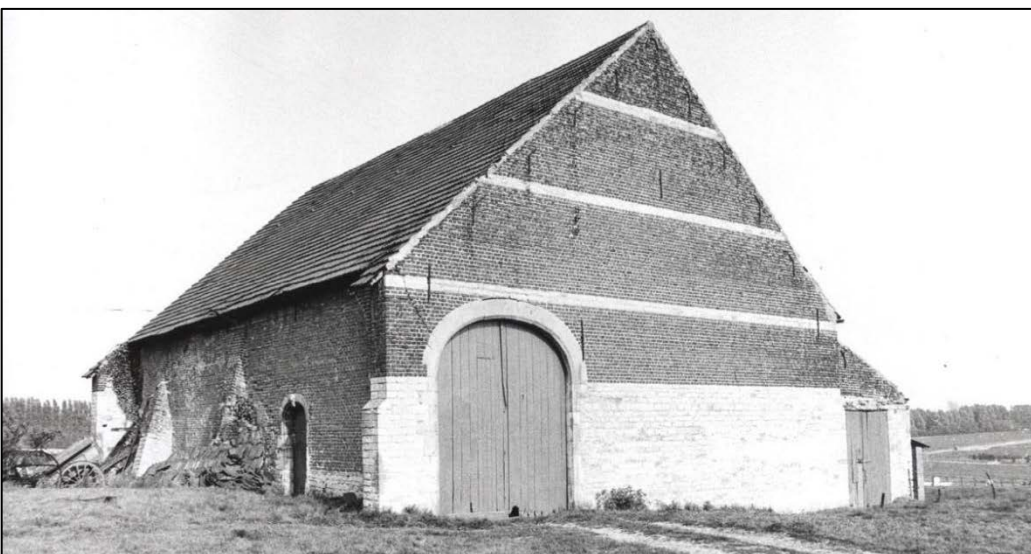


*Oude ansichtkaart (cliché zeker nà 1895 en vóór 1906) van de oostgevel van de Duivelsschuur met nog het steile hoge dak en de toen al dichtgemetselde raamopeningen.*

*Rechts ziet men nog een stukje van het ondertussen verdwenen karrenhuis aan de noordmuur en in de linkerhoek voor de oostgevel het nu ook afwezige hok (verdwenen nà 1970, sporen nu nog zichtbaar).*



*Oude foto van de westgevel (met het al verlaagde dak, dus nà 1923), met links een duidelijker zicht op het grote karrenhuis aan de noordmuur. (zie ook de foto op blz. 49).*



*Ongeveer hetzelfde gezichtspunt, maar nu de toestand circa 1980.*

*Het karrenhuis aan de noordmuur is verdwenen en op de plaats waar de muren daarvan stonden zijn twee steunberen gemetseld.*



Foto bij het artikel in Le Soir dd. 08.11.1957,  
genomen vanuit de stallen (die zich langsheen de straatkant bevinden).

Volgens herinneringen van de familie Scheers-Emmerechts werd dit karrenhuis begin jaren 1960 nog even als noodstalling voor het vee gebruikt (na een brand in de gewone stallen). In 1966 was het karrenhuis in ieder geval nog aanwezig, maar al in bouwvallige staat. Het werd naar verluid niet bewust afgebroken, maar stortte op een bepaald ogenblik in, waarschijnlijk bij noodweer...



Tekening van Stefan Wilsens voor de dagbladen van de Standaardgroep dd. 05.11.1970.  
De gegevens in de tekst zijn niet helemaal correct, maar de tekening toont wel aan dat  
het kleine hok (dan half open) aan de linkerkant van de oostgevel er toen nog stond,  
en dat in 1970 het karrenhuis aan de noordmuur al verdwenen was.



*De oostgevel van de Duivelsschuur met de dichtgemetselde ramen.  
De "vreemde" en onlogische plaats van deze ramen in de huidige gevel is perfect te verklaren door  
de uitgevoerde verbouwing van 1919 – 1923 [zie overlappende foto's op blz. 17] – foto 12.04.2021.*



*De westgevel met de gemetselde speklagen boven de poort, rechts het hok en het afdak – foto 12.04.2021.*



*De westgevel met de noordmuur, met in die laatste de deur en de twee steunberen— foto 12.04.2021.*



*De westgevel met de zuidmuur, waar een hok werd gemaakt en een afdak werd bijgebouwd.  
De onderkant van de oorspronkelijke zuidmuur (dus aan de buitenkant van het hok onder het afdak)  
is nog aanwezig met restanten van 4 steunberen – foto 12.04.2021.*



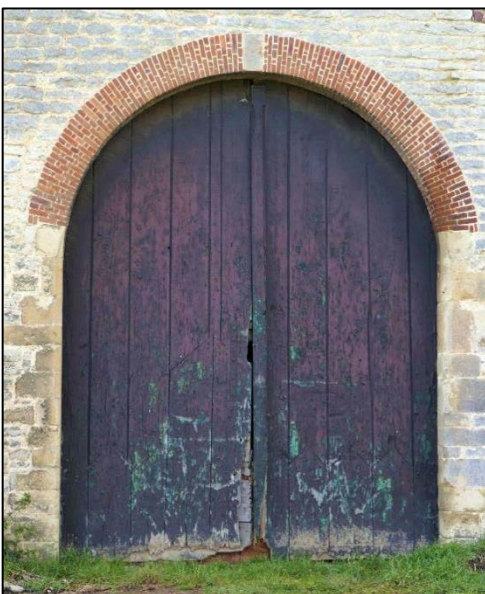
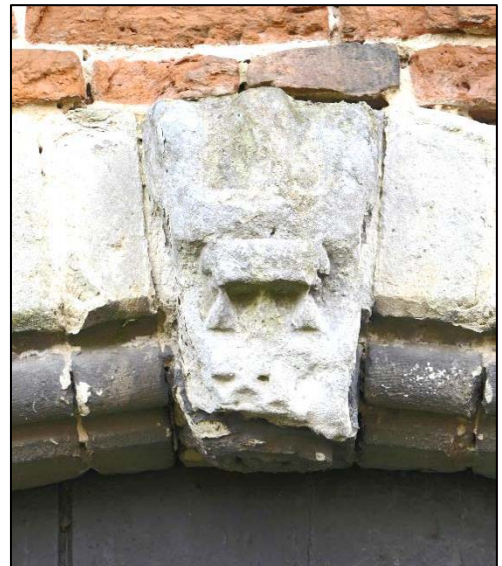
*De zuidmuur van het gebouw  
(dus nu van het hok, vroeger van  
de schuur zelf).*

*Bij de verbouwing van 1919-1923  
werd het onderste deel van de  
oorspronkelijke zuidmuur  
bewaard en we kunnen nog  
restanten van vier oude  
steunberen zien en het restant  
van de raamopening boven de  
tweede steunbeer van links  
(cfr. ook deze zijgevel op  
de foto blz. 12 bovenaan)  
– foto 12.04.2021.*



*Links: de toegangsdeur in de  
noordmuur.*

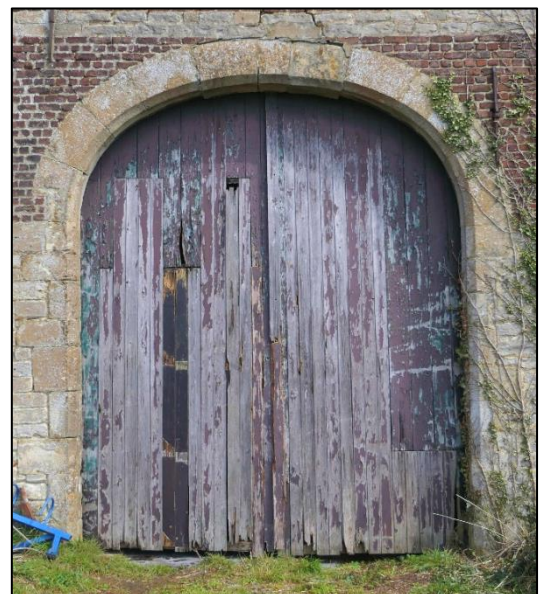
*Rechts: de sluitsteen van de  
korfboog boven deze deur  
– foto's 12.04.2021.*



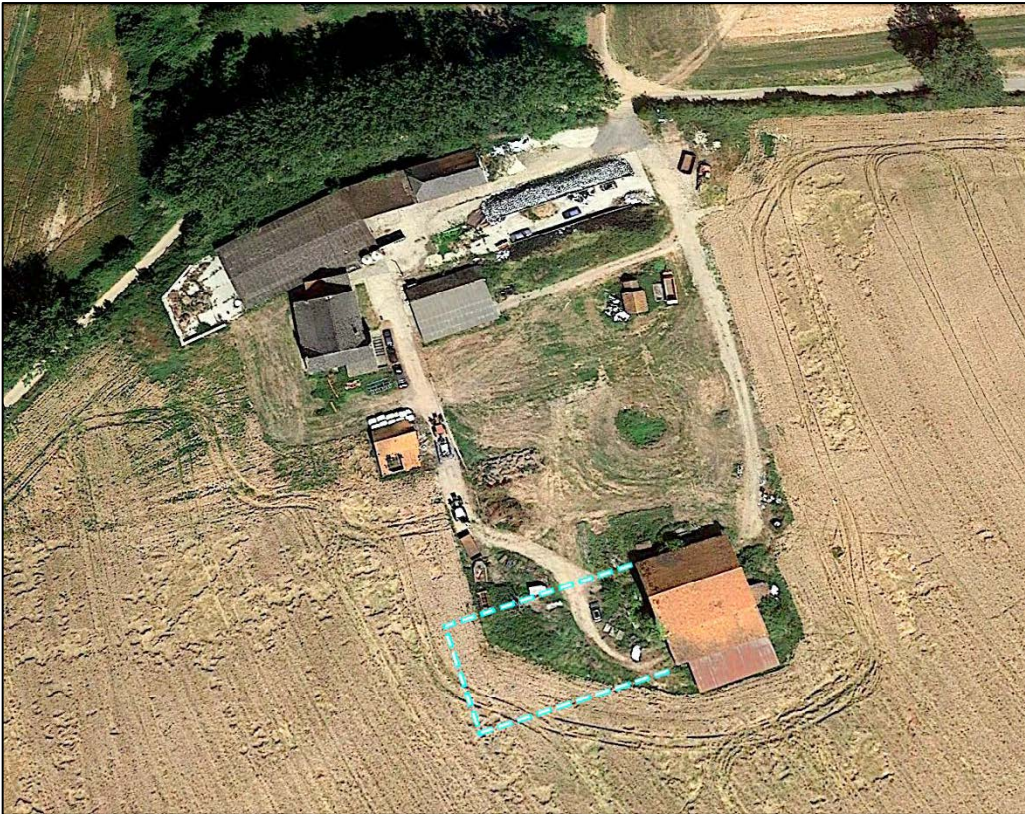
*Links: de poort in de  
oostgevel.*

*Rechts: de poort in de  
westgevel  
(met de  
herbruikte  
sluitsteen  
"1636").*

*– foto's 12.04.2021.*







*Luchtfoto van het Groothof met onderaan de Duivelsschuur – foto 23.07.2019. (bron: google earth)*

*De stippellijnen geven (op basis van de kaarten uit de 19<sup>de</sup> eeuw) de oorspronkelijke oppervlakte van de schuur weer.*

*Met dank aan de familie Potoms – Emmerechts voor hun toestemming om foto's te mogen maken op het Groothof.*



*De oudst bekende foto van de oostgevel (zie blz. 12 bovenaan) en een actuele foto (zie blz. 14 bovenaan) geven samen een beeld van de verkleiningen die tijdens de verbouwing van 1919 – 1923 uitgevoerd werden.*

*Indien men de vertekeningen door het perspectief corrigeert en beide opnames dan boven mekaar plaatst, blijken de poort en alle huidig resterende ramen qua plaats en afmetingen nog perfect boven die van de oude foto te vallen.*

*Toen is dus niet alleen het dak lager gemaakt en afgevlakt, maar is de zuidmuur van de schuur (dus links op de afbeelding) naar binnen opgeschoven. De totale lengte van de gevel werd behouden en van het "vrijgekomen deel" achter dit stuk gevel links werd een hok gemaakt (met jaren later nog een afdak erbij)*



*Het Groothof met de Duivelsschuur – foto circa 1985.  
(bron: archief Berla, fonds wijlen Achiel Jacobs, oud-bestuurslid Berla)*



*Tekening van Edwin Ganz (1871-1948): het Groothof, gezien vanuit het noordwesten.  
Helemaal rechts het nog hoge dak van de Duivelsschuur, dus daterend van vóór 17.11.1919.*



KAPEL VAN AMELGEM.

Volgens een origineele tekening van Edwin Ganz.

Meeyne. 9 novembre 1927. Berghem. La ferme d'Amel-  
ghem forme le fond de votre ta-  
bleau. L'immense grange des  
prieurés a été ravagée  
par un ouragan, et elle est réduite  
à la moitié de son ancienne  
dimension. Je l'ai peinte avant  
le fatal ouragan.  
Aan  
Le tableau 56 x 71 ci joint  
a été vendu 2000 ou au 14000 fr.  
par la firme Wolfenberger. Il  
est absolument de la même  
facture que le votre. Inv 45 x 55  
et la même facture.

Je viens de vous  
envoyer l'histoire du grand  
Amelghem par Ludemann  
et par l'abbé Delisle. Bibliothèque  
de l'abbaye de Guise

◆ Leest " EIGEN SCHOON " ◆  
West-Brabantsch Tijdschrift voor  
Geschiedenis, Oudheidkunde, Folklore  
Inschrijvingsprijs : 16 fr. 's jaars.

Ansichtkaart van Eigen Schoon en De Brabander, waar de schilder Edwin Ganz dd. 09.11.1927 uitleg op neerschreef over een van zijn schilderijen van Amelgem en ook verwijst naar de stormschade die de Duivelschuur in 1919 opliep.

(bron: verz. Gust De Bondt, bestuurslid Berla).

## 1925 – HET TONEELSTUK VAN CONSTANT LINDEMANS

Constant Pieter Ignace Gabriel Lindemans <sup>34</sup> (Opwijk 31.07.1896 – Brussel 03.10.1977) behoorde tot de bekende Opwijkse familie Lindemans: hij stamde uit een milieu dat erg actief was in het brede culturele en sociale leven, met grote interesse voor genealogie en plaatselijke geschiedenis – en dat ook erg verbonden was met de katholieke zuil en de toenmalig populaire gedachte van Vlaamse volksverheffing. <sup>35</sup>

En de activiteiten in zijn verdere leven verliepen ook helemaal langs deze lijnen.

Priester gewijd op 28.12.1919, was hij eerst leraar in Leuven en dan collegedirecteur in Aarschot.

Van 1942 tot 1971 was hij pastoor in Bornem.

Hij was ook de stichtende gouvproost van KSA-Brabant <sup>36</sup>, een functie die hij tussen 1932 en 1938 samen met zijn schoolactiviteiten zou vervullen. <sup>37</sup>

Naast zijn professionele bezigheden, bleek hij een grote interesse voor literatuur te hebben: zijn oeuvre varieert hoofdzakelijk van toneelwerk tot gedichten en enkele liederteksten.

En dat literair werk valt toch enigszins op tussen dat van zijn geestesgenoten toen, niet zozeer door zijn maatschappelijke visie, maar naast het teruggrijpen naar oude (volkse) verhaallijnen en de gebruikte spelling, vooral door het afwijken van de geijkte traditionele vormen: het belang van de soms heftige interne twijfels, de onregelmatigheid van de indeling en het verloop, het soms door elkaar laten spreken en ageren van de personages, enz. doen allemaal sterk vermoeden dat hij ook op z'n minst kennis had van de dan moderne expressionistische stroming.

In dit stuk, dat hij schreef toen hij 28 – 29 jaar was, zijn hier duidelijk sporen van te vinden.

Ook als we de zeldzame foto's van de toenmalige opvoeringen bekijken: op het podium zijn vaak niet keurig elkaar in de tijd afwisselende aparte achtergronden te zien, maar vaak eerder vertekende decor-totaliteiten waar de acties en de verschillende locaties continu in mekaar overlopen en zich soms samen afspelen Toen zeker nog geen gemeengoed...



Scène uit een opvoering van "de Duivelsschuur" door het Katholiek Vlaams Toneel van Sint-Truiden, 1931.

(bron: KADOC – KULeuven, ref. KFA4855)

<sup>34</sup> De foto van Constant Lindemans op de volgende bladzijde werd door Jos Winckelmans van de *Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant* vzw vriendelijk voor ons opgezocht en ter beschikking gesteld.

<sup>35</sup> Bij z'n vier broers en zes zussen en hun afstammelingen vinden we namen terug die overal in het publieke leven van de 20<sup>ste</sup> eeuw frequent opduiken: Jan,

Leo, Jozef, Paul,... Hun intense banden met en engagementen in het verenigingsleven in de streek, Davidsfonds, Eigen Schoon en de Brabander, universiteiten, belangengroepen en politiek zijn legio.

<sup>36</sup> KSA = Katholieke Studenten Actie, in 1928 als een deel van de Katholieke Actie gesticht.

<sup>37</sup> Bron data: ODIS.

Met zijn familiale achtergrond is de keuze van het onderwerp ook niet zo vreemd: Opwijk ligt niet ver van Amelgem en de sage was in het gezin met z'n interesse voor de eigen streek en het lokale verleden zeker bekend. Bovendien namen in diezelfde periode z'n broers Jan (*tekst*) en Paul (*tekeningen*) het onderwerp ook in handen voor hun komende publicatie in *Eigen Schoon en de Brabander*.

Het manuscript zelf is "februari 1925" gedateerd. In 1926 is er dan de première door de *Studentenbond van Opwijk*, door Lindemans zelf geregisseerd. Datzelfde jaar wordt het in de zomer in boekvorm uitgegeven.<sup>38</sup>

Opmerkelijk is wel dat de opvoeringen van dit werk, officieel "*de Du(i)vel(s)schuur*", in de pers meestal als "*Geerken den du(i)vel*", "*Geerken den du(i)vel en de pachter*" of iets van dien aard aangekondigd worden.

Het stuk wordt door de critici lovend onthaald<sup>39</sup> en kent gedurende de jaren '20 en '30 behoorlijk wat opvoeringen in heel Vlaanderen<sup>40</sup>, vooral door diverse gezelschappen van het toen erg populaire amateurtoneel<sup>41</sup>, realisaties in collegeverband en door vele studentenkringen.<sup>42</sup>

Het feit dat Lindemans in die jaren ook in het onderwijs stond,



provinciale proost van de KSA was en een uitgebreid sociaal netwerk bezat, zal zeker tot de bekendheid van zijn werken hebben bijgedragen. En het stuk blijkt binnen de katholieke zuil ook geliefd te zijn als "afsluiter" van samenkomsten en congressen.<sup>43</sup>

Een probleempje bij dit alles was echter dat er voor de bezetting ook één vrouwenrol moest ingevuld worden en dat was in die kringen en die tijd iets dat eigenlijk niet bijster in goede aarde viel.<sup>44</sup>

Deze rol werd toen dan ook praktisch altijd door een in vrouw verklede jongeman gespeeld.

Verder kan U de integrale tekst van het stuk vinden, in letterlijke transcriptie (*blz. 26 e.v.*). En dan kan het verwondering wekken dat de gebruikte spelling op diverse plaatsen "progressiever" is dan hetgeen we hier vaak in de jaren 1960 of 1970 konden lezen...

Dit is nochtans de letterlijke overname van de eerste gedrukte versie uit 1926: Lindemans was ook een enthousiaste aanhanger van de vereenvoudiging van de spelling (cfr. R.A. Kolléwijn e.a.) en ging soms zelfs verder dan die voorstellen met vaak ronduit fonetische aanpassingen van de schrijfwijze.<sup>45</sup>

In diverse Nederlandse rapporteringen van toen wordt hij met dit toneelstuk trouwens als één van de voorvechters in Vlaanderen op dit vlak aangehaald.<sup>46</sup>

<sup>38</sup> Bij de uitgeverij Jos. Vermaut in Kortrijk, een firma die zich nogal in theaterteksten specialiseerde. Er volgden nog herdrukken in 1929 en 1941.

<sup>39</sup> Bijvoorbeeld Anton Van de Velde schreef hierover: "*Degelijk, fris en volks werkje van Lindemans. Scenies flink gebouwd. Het folkloristische element – reeds aanwezig in de duivelhistorie zelve – kleurt buitendien plezierig het dialoog. In z'n geheel is dit spel 'n zéér goede aanwinst voor 't repertorium onzer katholieke Vlaamsche kringen. Aanbevolen!*" [De Boekengids, april 1927, blz. 83, R. 2983].

<sup>40</sup> De laatste hier ter plaatse (aan de schuur zelf) was die in het kader van de *Grote Dorpsfeesten* op 09.07.1978 om 20u30, ingericht door de *Landelijke Raad* en gespeeld door de toneelgroep *Tijl & Nele* uit Brussegem. Twee maanden later, tijdens de "*Duvelfeesten*" werd het stuk op 02 en 03.09.1978 nogmaals om 20u30 opgevoerd in de brouwerij De Keersmaeker. Daarbij was telkens Louis Vercammen de duivel, de boerin werd door Jeanne De Velder vertolkt en Jan De Rooy speelde de pachter (en deed ook de regie). De duiveltjes die de schuur bouwden kwamen toen uit Oppem.

<sup>41</sup> Maar er waren ook professionele theatermakers die er mee toerden en daarnaast plaatselijke opvoeringen gingen begeleiden. Vooral de acteur en regisseur Staf Bruggen (1893-1964) was gedurende vele jaren de gangmaker in heel Vlaanderen met dit stuk. Hij vertolkte zo vaak "meesterlijk" (*dixit Lindemans*) de duivel dat hij in alle drukken van het boek één van de twee mensen (naast pastoor De Munter) was aan wie Lindemans het werk opdroeg.

<sup>42</sup> Een behoorlijke opsomming hiervan is te vinden in de brochures van Michel Van den Broeck, o.c. – hoewel de meeste aankondigingen ongetwijfeld alleen in de plaatselijke

bladen zullen verschenen zijn, vinden we in de nationale dagbladers van het interbellum toch ook een 25-tal referenties van (soms reeksen van) opvoeringen terug.

Het werd ook in Nederland binnen de katholieke zuil aangeprezen en opgevoerd, o.a. in Haarlem in 1935 (cfr. het artikel in "*DUX*", een tijdschrift voor priesters die zich met jeugdwerking bezighielden, 01.06.1935, blz. 204 e.v.)

<sup>43</sup> In september 1926 vormde het al de slotavond te Leuven van de "*XII<sup>e</sup> Semaine Sociale*" en eind dat jaar was dat het geval bij de studiedagen van de Belgische Boerenbond.

<sup>44</sup> Deze ene vrouwenrol werd trouwens expliciet als een minpunt voor het werk aangehaald, bijvoorbeeld:

"*Het heeft een christelijke strekking. Kon die eene vrouwenrol veranderd, dan ware het een uitstekend stuk voor onze patronaten, omdat het geheel buiten het versleten oude kader loopt, waarin tot hiertoe werd gebleven*" [Gazet van Antwerpen, 24.08.1927, blz. 5].

Michel Van den Broeck, o.c., haalt nog aan dat bijvoorbeeld, zelfs toen het stuk in 1942 in Brussegem door de BJB werd gebracht, de plaatselijke pastoor maar uitzonderlijk toestond dat een juffrouw die rol mocht vertolken, echter op voorwaarde dat ze na iedere repetitie en opvoering door de regisseur persoonlijk naar huis zou worden begeleid.

<sup>45</sup> Onder andere het soms weglaten van de tussen-n en toen nog in zwang zijnde verbuigingen, "twede", "bonjoer", "eksploratie", "plasiéd", "entusiasme", "penitensie", "pasiensie", "prosés", "miemespel", "polisie", enz.

<sup>46</sup> Bijvoorbeeld in "*De verbreiding van de Vereenvoudigde Spelling 1892-1931 – inleiding De Vooy's*", (blz. 8), waar hij voor Vlaanderen in het rijtje van auteurs als Van Ostaijen, de Mont, Demedts, enz. wordt aangehaald.



*Ook de lokale toneelkringen waagden zich aan het stuk van Constant Lindemans.*

*Hierbij foto's uit 1952 van de opvoering door de kring "Willen is Kunnen" uit Westrode.*

*De repetities gebeurden in het zaaltje boven de café "In 't Rob(b)roek" en de opvoeringen in de parochiezaal (beter gekend als de zaal van "Suske den beenhouwer").*

*De namen van de acteurs konden niet meer met zekerheid achterhaald worden, maar op de verticale foto rechtsboven staan twee van de knechten in het stuk: de linkse is zeker Frans Kerremans, de latere burgemeester van Meise (bron: familiearchief Kerremans).*

Een kort toneelstuk, in origineel doorlopend uitgetikt, maar indien uitgesplitst op basis van de interne berijming: 109 regels tekst.

Die frequente interne berijming maakte het makkelijker voor de bedoelde acteurs: het moest immers door schoolkinderen ingestudeerd worden... Qua inhoud is het duidelijk schatplichtig aan het stuk van Lindemans, maar de namen van de personages zijn gewijzigd en de handeling sterk vereenvoudigd.

“Normaal” was deze versie “vergeten en verloren”, net als veel plaatselijk geschreven toneelwerk uit de hoogdagen van het volkstheater in de 20<sup>ste</sup> eeuw...

De reden waarom we het toch nog kennen was een verwijzing naar dit toneelstuk in de brochures van Michel Van den Broeck – en de enige informatie die hij er verder kon over geven was in zijn bibliografie, daar schrijft hij letterlijk:

*De duivelsschuur; Brabants spel voor leerlingen van de tweede graad, zonder auteur, voorgedragen door de leerlingen van het derde leerjaar op de “Opvoedkundige Vergadering” van 21 maart 1953 te Brussegem (getypte tekst, 4 blz).*

In de brochures zelf staan nog enkele citaten uit die toneeltekst.<sup>47</sup>



Jan De Rooy

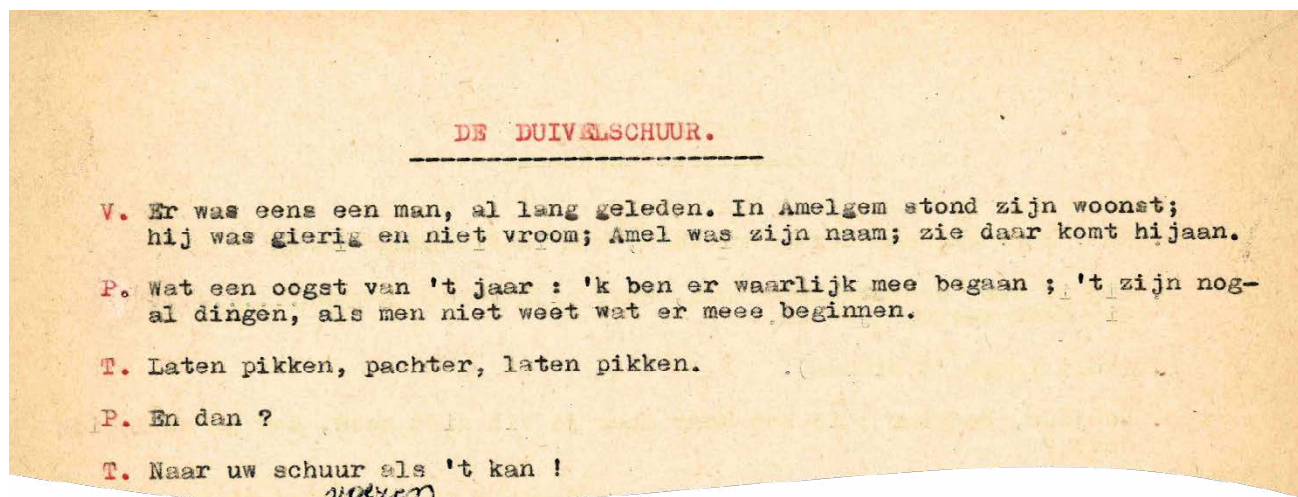
(bron: archief Louis Vercammen)

Lange tijd alleen gekend als het “*anonieme Brussegemse schooltoneel*”, blijkt dat de auteur zonder twijfel de toneelliefhebber Jan De Rooy (Humbeek 05.10.1911 – Brussegem 15.11.1983) was, het toenmalige schoolhoofd van de gemeentelijke lagere jongensschool. Hij zorgde tegelijk ook voor de regie en de decorstukken.

In 1953 vertolkte Louis Vercammen pachter Amel, Paul De Baerdemaeker speelde de duivel, Jozef De Ridder was de verteller en de boerin werd door (een verklede) Jan Matté op het podium neergezet.

Blijkbaar had dit nogal wat succes, want in de jaren die volgden verzorgden ze ook voorstellingen in de omgeving: zo traden de kinderen onder andere ook op in Humbeek, Meise, Oppem, de zustersschool in Brussegem,... en ook voor de inwoners van Brussegem zelf (in de zaal bij café “*de Kasaar*”).<sup>48</sup>

U kan deze tekst hier verder (blz. 47 e.v.) integraal in transcriptie vinden.



<sup>47</sup> De tekst zelf bleek heel lang onvindbaar.

Bij toeval was begin 2021 Piet De Cuyper, jarenlang een spilfiguur van het toneel in Meise, z'n zolder aan het opruimen en gaf hij me een omslag met wat “*oude zaken van toen*” en daar bleken ook twee recto-verso getikte, sterk vergeelde bladen tussen te zitten, waarvan hele stukken tekst perfect overeen kwamen met de citaten in de brochures van 1987 en 1988.

Hij kon zich niet meer heel precies herinneren hoe die twee bladen papier ooit bij hem terecht waren gekomen: hij meende dat z'n vroegere bierhandelaar Marc Callebaut (uit Amelgem) die ooit eens bij hem afgegeven

had, omdat die wist dat hij met theater bezig was en dat “*oud papier*” anders toch maar in de vuilbak zou verdwijnen.

En bij Piet De Cuyper waren ze dan voor heel wat jaren op de zolder verzeild geraakt...

<sup>48</sup> Deze toneeltekst werd ook door andere scholen opgepikt en opgevoerd: zo bijvoorbeeld in juni 1956 door de lagere school in Sint-Brixius-Rode ter gelegenheid van het einde van het schooljaar.

Hun laatstejaars stonden toen op het toneel: Raph Van den Steen speelde de pachter, Anna De Meuter de boerin en de regie was dan in handen van Jeanne Streulens.

De Meisese toneelkring *Kris-Kras* had sinds haar start in 1974 een behoorlijke groei en bloei gekend en had met de jaren qua vorm en inhoud de lat steeds hoger gelegd: meer en meer werden ook externe theaterprofessionelen aangetrokken om alles te helpen realiseren. Eén van de gevolgen daarvan was ook dat een aantal plaatselijke enthousiastelingen van het toneel nog amper en slechts na lange tussenperiodes op de planken konden staan.

Uit die groep en met enkele buitenstaanders had zich dan in 1986 een groep muzikanten en zangers gevormd<sup>49</sup>, die met hun volkse liedjes amusement brachten, met optredens tot in het buitenland toe. Voor een groot deel met mensen uit Eversem, traden ze als “*de Straatmuzikanten*” op. Maar al met al hadden die mensen ondertussen hun smaak voor toneel (en hun hartelijke banden met *Kris-Kras*) niet verloren.<sup>50</sup>

En dan kwam de planning voor de *Culturele Herfstweek* van 1990 in Meise op de proppen. De toenmalige cultuurambtenaar van de gemeente, Guido Van den Troost, wou naast de meer “ernstige” activiteiten en toneel ook iets plezieriger en volksker brengen en sprak de *Straatmuzikanten* aan of zij ook voor een avondevenement konden zorgen... Dus naast muziek ook eens zelf toneel brengen? In hun stijl?

Jef Verbesselt (°1951), die af en toe (meestal op verzoek) gelegenheidsteksten schreef, was geen lid van de *Straatmuzikanten* – maar Meise was een “klein wereldje” en toen deze geboren en getogen Meisenaar dus door de *Straatmuzikanten* hierover *tussen-pot-en-pint* werd aangesproken, zag hij zoiets wel zitten.

<sup>49</sup> Die “*Straatmuzikanten*” traden voor het eerst in het publiek op ter gelegenheid van de rommelmarkt die op zondag 21.09.1986 tijdens de eerste Beiaardfeesten werd ingericht: eerst louter muzikaal actief, waagden ze zich pas vanaf 1990 ook aan toneelopvoeringen onder de naam “*De Straatmus*”.

<sup>50</sup> Cfr. ook: Piet De Cuyper, “*Toneelkring Kris-Kras 25 – Zilveren Jubileum van een Meisese Theatergroep*”, 1999, blz. 48, 75 en passim / Piet De Cuyper, “*Het Toneellevens in Meise*”, 2004, blz. 238 e.v. en passim.

<sup>51</sup> Er zijn drie versies voor het slot van dit stuk (*alle drie in de tekst verder in dit blad, blz. 50 e.v.*): de oorspronkelijke (niet gebruikte) met een probleem rond een ontbrekende garagepoort; dan de tweede (behouden) versie waarbij een agent hen vertelt van problemen door de ontbrekende bouwvergunning en tenslotte de derde, opgevoerde versie die gewoon wat in details van de tweede afwijkt.

Omdat het typisch iets van de streek was, kwam uiteindelijk het volksverhaal van de Duivelsschuur als onderwerp op tafel...

En hij zette een heel nieuwe interpretatie van deze oude lokale sage op papier: overgezet naar de huidige tijd – geen inhalige boer maar een wat gemakzuchtige gemeentearbeider – geen grote schuur maar een garage voor zoonlief die als bouw maar niet opgestart raakt – geen duivel uit de hel maar een ingeweken duivel-bouwpromotor met een Brussels accent – geen activiteiten op verschillende locaties maar alles in één huiskamer – geen oplossing door een slimme en vrome echtgenote maar verlossing via de zoon door een cassettebandje van de radio – geen achtergelaten beschadiging door de afdruipe duivel maar opduikende besognes door een veldwachter die problemen maakt rond de bouwvergunning, enz. En zeker ook: opeens bewust alles in het plaatselijke dialect met een hoop verwijzingen naar actuele lokale toestanden.<sup>51</sup>

Van deze eenakter zijn er toen twee opvoeringen<sup>52</sup> geweest: vrijdag 21.09.1990 in de Gemeentelijke Basisschool te Wolvertem en zaterdag 22.09.1990 in de sporthal van het Willy Vandenberghecentrum te Meise (die dag op het laatste moment door de zware regen van de wekelijkse markt verdreven).<sup>53</sup> Vóór de opvoering was er nog een optreden van de *Straatmuzikanten* die het nostalgische liedje “*Meise, ons dorp*” (ook gekend als “*De Nuve Weireld*”) brachten, ook in het Meises dialect.<sup>54</sup> En dit alles met behoorlijk wat succes: zowel de aanpak met veel volkse humor, als de vertolking in het *Maases*, vielen duidelijk erg in de smaak van het publiek...

Volgens sommige bronnen zou de verwijzing naar die bouwvergunning een vriendschappelijke plaagstoot naar de auteur geweest zijn die het publiek op dat moment wel onmiddellijk zou snappen: in die jaren was Jef Verbesselt immers ook politicus (Volksunie) en schepen in Meise, bevoegd voor leefmilieu, ontwikkelingssamenwerking, inspraak, informatie en ruimtelijke ordening ...

<sup>52</sup> En geen drie, zoals in sommige bronnen staat (*de opvoering op zondag in zaal “De Linde” in Rode ging niet door*). Wel werd het stuk in het kader van de gemengde show “*Aphrosidiac*” in april 1991 nog vijfmaal in het zaaltje ’t Spinet in Meise opgevoerd.

<sup>53</sup> Van die optredens is gelukkig een video-opname bewaard (*volledige opvoering, samen met het voorafgaande lied: 31 minuten duurtijd*), waar overigens de foto’s in de tekst verderop werden uitgehaald.

<sup>54</sup> Ook van de hand van Jef Verbesselt, tekst en info hierover in *Berla-tijdschrift* nr. 133, mei 2020, blz. 44.





Een momentopname uit het toneelstuk „De Duvelschuur” opgevoerd door de toneelgroep „De Straatmus” van Meise in de gemeentelijke Basisschool van Wolvertem. V.K.

## „De Duvelschuur” opende culturele herfstweek Meise

**MEISE** — In de feestzaal van de Fusieschool in Wolvertem opende de culturele herfstweek van Meise met drie uiteenlopende toneelstukjes, opgevoerd door mensen van ter plekke bezeten door de toneelmicrobe. Acteur, medeauteur en regisseur A. Demay debiteerde het one-man-stuk „Ebrosi De fles van Pandora” waarin hij als vliever alcoholist het publiek met veel verve een vol uur op een cabaretseke manier in de ban hield.

Jonge toneelliefhebbers van de zogeheten „Playerwatercompagnie” voerden op hun beurt de tragi-comedie voor naëvelingen „In volle zee” op, een toneelwerk over geciviliseerde drinkelingen, waarvan één zich moet opofferen om zich te laten consumeren door de andere. Viviane Claerhout, An Cloet, Chris Lenaerts en Steve Van Camp brachten een genietbare en collectief sterke prestatie.

Een totaal ander geluid kwam van „De Straatmus”, de jongste kwekeling van de sinds 1973 opgestarte langbloeiende toneelgroep Kris-Kras, een volkszanggroep die voor de gelegenheid de volkse Meise fabel „De Duvelschuur” voorstelde waarin echte amateurs zich in een boeiende moderne uitbeelding uitleefden.

Ter inleiding lieten de zangers van „De Straatmus” o.l.v. Roel Vrancken de mensen kennis maken met een stukje geschiedenis en nostalgie uit de vroegere deelgemeente Meise. Hun

liedje „De Nuve Weireld” draagt de naam van het voormalig café langs de Brusselsessesteenweg op de hoek met de huidige J.B. De Donderstraat. „Als een echte Meisenaar daar voorbijkomt”, zegde Roel Vrancken, „durft hij nog eens binnen te kijken om te zien of Maria van den Rosse daar geen export staat te schenken, maar helaas dat is voorbij”. In het lied wordt teruggeblikt op de tijd dat Meise nog een echt dorp was waar iedereen nog iedereen kende, een babbeltje sloeg gezeten op een stoel aan de voordeur of mekaar ontmoetten in de „Nuve Weireld”, bij Clara, bij Kuipes of in de Peruchenest. Het verhaal van de Duvelschuur verwijst naar de grote boerderij in Amelgem met dezelfde naam. Michel Van den Broeck heeft de legende van de Duvelschuur uitvoerig beschreven. Heel lang geleden zou een boer een schuur bouwen, maar hij was niet zo goed bij kas. Op een dag kwam daar een vreemdeling voorbij die voorstelde om gratis de schuur te bouwen. In ruil vroeg hij enkel de ziel van de boer.

Die ging akkoord op voorwaarde dat de schuur klaar was vóór het kraaien van de haan. Maar... de schuur geraakte niet klaar. Jef Verbesselt heeft het verhaal in een modern kleedje gestoken en dat hebben Ghislaine Tonnelier, Gust Van Thienen, Maurice Peeters, Filip en Patrick Nijs op een aangepaste en schitterende wijze vertolkt. Het publiek was buitengewoon enthousiast over

hun respectievelijke prestaties. Boer en boerin vooral hebben het kijkstuk tot een volkse en levendige interpretatie kunnen omtoveren. Piet De Cuyper, die de leiding heeft van De Straatmus-workshop, was in de wolven: „Wij brachten dit met verschillende mensen die niet gewoon waren toneel te spelen, maar zij brachten tenslotte het echte volksleven van elke dag”.

B.M.

artikel Het Volk, 24.09.1990



Jef Verbesselt  
– foto 1988.

### WORDT DE THEATERGESCHIEDENIS ROND DE DUIVELSSCHUUR HIERMEE DAN AFGESLOTEN ?

*Neen, blijkbaar niet...*

*In september 2020 kreeg het idee vorm om het stuk van Jef Verbesselt in het kader van een komend feestweekend nog eens in Meise op te voeren (waarschijnlijk dus in september 2021).*

*Deze keer is het de Toneelcompagnie Mannetje Blauw die er nu volop voor aan het repeteren is.*

*De geplande rolverdeling is: Pascal Van Herck (vader), Luce Lemmens (moeder), Seppe Van Den Berge (zoon) en Steven De Landsheer (duivel), dit alles in een regie van Peter Vercauteren.*

*Voor de praktische informatie over de opvoeringen verwijzen we U naar de diensten van de gemeente, die hierover nog zullen communiceren...*

# DE DUVELSCHUUR

Constant Lindemans, februari 1925

## PERSONEN:

GEERKE DE DUVEL,  
PACHTER AMELGEM,  
BARBELE, zijn vrouw,  
PASCHIER, paardeknecht,  
KOBEN, oude euverpikker,  
DE BLINDE SCHAPER,  
GOOR en ROMMEN, reizende pikkers,

## FIGURASIE:

BLEKKAS, CREBAS, PUTIFAR, BARLEBAAN, GARIN, LAMEN, TYFLAAR, BARE, duvelen.

**REGIE:** Het eerste bedrijf speelt gedeeltelijk in de boerekeuken van 't Hof te Amelgem, gedeeltelijk op een baan langsheen het tarweveld (veronderstel 100 meter van de hoeve.)

Het tweede en het derde bedrijf spelen in de boerekeuken, op de binnenplaats der hofstee en op het dak. Een huisje met laag dak en open voorkant kan best dienen.

De schuur staat van af het begin van het tweede bedrijf achter een gordijn, deze wordt weggetrokken na de bouwsene.

## EERSTE BEDRIJF

### EERSTE TONEEL (2e plan.)

GEERKE.

*(Volledige duisternis. Zoevend gefluit. Volle licht. Geerke hangt als een vogelschrik in 't graanveld.)*

GEERKE.

Bonjoer, wereld! Satan schopt me op uw bodem om er te rampassen en te ramponeren. Ik geloof dat mijn staart wel in honderd stukken is van zo een ekstraschop. Ik kom uit de helse braadoven waar ik te poffen lag, en moet nu uit op radzia en eksploratie. Laat zien, waar zit ik hier? In Turkye? Nee, in Brabant. Hier ligt de messing voor de keukedeur - de karakteristiek van de streek. Kapitaal die karakteristieken, want Brabant is een goed land waar kristenmensen wonen, die mag ik niet te lijf met alledaagse manieren. Waren het Turken of Joden, dan was 't zaakje op voorhand in orde, die gaan van zelf mee naar de helle. Geerke, duveljong, kijk goed uit uw doppen: hier zit ge als brakonier op verboden jacht, en daar is schoon wild te vangen, Geerke!... Krijg uit uw horens uw

schoonste leugens, haal uit uw zak uw sterkste strop. En route, Geerke! En route, mejongen! He! Daar komt al wild.

### TWEDE TONEEL.

GEERKE, GOOR en ROMMEN (als reizende pikkers.)

GOOR.

Is me dat een penitensieweg.

ROMMEN.

We stappen en stappen en komen er nooit.

GOOR.

Als we maar niet varen lijk Vader Matusalemzaliger, die liep zolang over de aarde tot dat zijn benen versleten waren tot aan de knieën.

GEERKE.

Eidaar, beste mensen, waar moet ge zijn?

ROMMEN.

Waar er een oogst te pikken en een brok te eten valt.

GEERKE.

Hier staat nog tarwe buiten.

ROMMEN.

Zal 't voor onze pikken zijn?

**GEERKE.**

Zit ge zo in de rats?

**ROMMEN.**

Ja man., onze maag en onze zak dat is één...  
allebei even plat en leeg; maar 't zal beteren, want  
verslechten kan het niet meer.

**GOOR.**

Als 't God belieft!

**GEERKE.**

Als 't God belieft! Sukkelaars! God en belieft het  
nooit. Betrouwt erop, gij arme duvels, God is voor  
de rijken.

**GOOR.**

Zo denken wij in Vlaanderen toch niet.

**GEERKE.**

Zo zult ge leeren denken. Bekijkt u zelf eens... Uit  
de Vlaanderen komen, niewaar (*beiden knikken*), al  
de hoeven van Brabant afketsen..., en vóór uw  
neus alle oogsten gepikt en alle deuren gesloten  
vinden...

**GOOR.**

Hoe weet die dat allemaal?

**GEERKE.**

Hoe ik dat weet., goeie!... ik hoef u slechts te  
bekijken...; ge ziet er allebei uit als deserteurs van  
't kerkhof... Maar als ge 't niet krijgt, weet ge dan  
niet dat pikken en pikken twee is met alaan en  
zonder, zó en ze:, (*gebaar van stelen.*).. er zijn er  
meer die van dat stieltje leven.

**GOOR.**

Here God! (*Maakt een kruis.*)

**GEERKE.**

Oei! Oei!

**ROMMEN.**

Wat scheelt er, vent?

**GEERKE.**

Niks... een distel.

**ROMMEN.**

Kom, kom, we zullen onze pot wel zelf draaien.  
Goor, hebt ge nog iets in uw bezaatse? (*Goor haalt  
een roggekant uit zijn zak, en beide landlopers  
delen hongerogend hun eten.*)

**GEERKE.**

Doch beeld u in, mijn goeie man, dat ge ook hier  
geen werk vindt.

**ROMMEN en GOOR**

(*kijken verwonderd op.*)

**GEERKE.**

Na de zomer komt de winter... wat dan?

**ROMMEN en GOOR**

(*maken een kruis, beginnen te eten.*)

**GEERKE.**

Oei! Oei! Verdomde kruiskesmakers!

**ROMMEN.**

Wel, wat is er, vent? Zit ge weer in de distels?

**GEERKE.**

Domme tuig! Weldra zit ge zelf tot over de oren in  
de distels: winter zonder zaad in 't bakske is  
miserie in huis.

**ROMMEN.**

Dat zal de grote Baas van daar boven niet toelaten!

**GEERKE.**

En zo Hij het eens toeliet?

**ROMMEN.**

Dan spannen we onze gordel een gaatje verder.

**GEERKE.**

En als ge aan 't laatste gaatje zijt?

**ROMMEN.**

Ja dan!

**GEERKE.**

Beter is 't op tijd erbij te zijn en 't stieltje te leren  
als er nog wat te ratsen valt.

**DERDE TONEEL.**

*DEZELFDEN - BLINDE.*

**BLINDE**

(*pijpt een liedje op een doedelzak.*)

**GOOR.**

Die heeft tenminste plezier van zijn leven.

**ROMMEN.**

En geen honger.

**GOOR.**

En geen miserie.

**GEERKE.**

En thuis een kous vol gierig-gespaarde duiten.  
Volgt hem en vannacht...

**GOOR.**

Denkt ge eraan?

**GEERKE.**

Dan krijgt ge een volle beurs, een volle maag en  
een schoon leventje.

**BLINDE**

(*plasiéd om.*) Moordt niet noch begeert een anders  
goed. Is 't op mij dat ge 't gemunt hebt, mannen?  
Zoekt ge mijn geld? Ik heb geen kous, geen rooie  
duit; en zoekt ge een paar schone ogen, die heb ik  
evenmin. Komaan, oude kerels, als honger nijpt,  
dan zegt men zaken he, die men liever niet zeggen  
zou, dan denkt men...

**GOOR.**

Nee, blinde, zwijg... ik zegde het niet, ik dacht het  
niet.

**ROMMEN.**

Dat ze ons werk geven... ik en vraag niet beter... maar 't werk is voor anderen, wij creveren van honger.

**BLINDE.**

Niet morren! Ziet mijn dove ogen, en nochtans ik ben tevreden. Overvloed en is ook altijd niet het best. Neemt daar bij voorbeeld mijn pachter: die heeft het alles voor de wind, en toch klaagt hij putten in de grond. Zijn oogst staat nog buiten omdat zijn schuur te klein en zijn winning te groot is. Nee maar, de wereld is een vieze parochie, en de parochianen, de mensen, weten het altijd beter dan hun grote wijze pastoor, die de Voorzienigheid-zelf is. Komaan, kerels, laten we allemaal een kruiske maken, want ge riekt een beetje naar de duvel.

**GEERKE.**

Oei! Oei! 'k Ga elders netten spannen, met die stakkers loopt het altijd in de war, ze zijn gewend aan krijgen, betrouwen te veel op O. L. Heer. Dan maar op zoek naar die nukkige pachter, die is gewend aan nemen. (Af.)

**VIERDE TONEEL.**

*DEZELFDEN min GEERKE (later KOBEN.)*

**BLINDE.**

Kunt ge werken?

**GOOR**

*(betast zijn spieren.)* Werken? Werken? God-dank, ja!

**ROMMEN.**

Geef me een zijde spek in mijn maag en een pikke in mijn hand en ik werk u heel die plekke kaal. Maar eten moet erbij zijn.

**BLINDE.**

Och Here! Daar komt de Voorzienigheid u al tegengewandeld, de pachter zal u kunnen bezigen.

**GOOR.**

Daar gaat ge schoon spel mee hebben, mijn pikske!

**KOBEN**

*(op.)*

**ROMMEN.**

En we gaan eten buik-sta-bij... en werken, werken; maar eten moet erbij zijn... Waar woont die pachter, zeg?

**KOBEN.**

Is 't voor de oogst? Daar is geen haast bij! Ik loop hier al 14 dagen te lanterfantent., en ik kan met mijn tenen spelen tot vermaak van mijn hielen. Het hof ligt er net als in 't lege van de tijd: men voert

en melkt de koe, bezorgt paard en zwijn, en daarmee: ponktoom. Wij de oogstmannen blijven er staan voor zaadgoed.

**BLINDE.**

't Is of de pachter niet beginnen durft, zijn schuren zijn te klein voor dat mirakel. 't Jaar liep over van vettigheid en er groeiden broden uit een muizekeutel!

**KOBEN.**

Zo'n reale vrucht is er nooit te zien geweest in Brabant. Maar O. L. Heer heeft er toch voor gezorgd. Zo'n goeie blaaskesregen op tijd en stond... een mals warm weerke in de goeiweek, een droog zonneke bij 't bloeisel...; toen kon er een kat op dansen, zo effen stond die tarwe daar, presies een tafel. (Poos.) En nu staat ze er nog.

**ROMMEN.**

't Zal voor de mussen zijn.

**GOOR.**

Misschien wacht de boer tot het weêr gekeerd is, dan moet hij niet meer pikken.

**KOBEN.**

't Is zonde!

**BLINDE.**

Zonde is 't.

**KOBEN.**

Kom, een spelletje, mannen? *(Haalt een boek kaarten boven.)*

**ROMMEN.**

Is 't voor duiten?

**GOOR.**

Wij zijn arm.

**KOBEN.**

We zijn allemaal van 't zelfde haar.

**GOOR.**

Dan maar voer een ronde bier na de oogst.

**KOBEN.**

Kent ge kruisjas.

**GOOR.**

We zijn met drie.

**BLINDE.**

En ik dat 's vier.

**GOOR.**

Ja maar ge ziet niet klaar.

**KOBEN.**

Dan spelen we maar met-nen-blinde. Wie geeft. *(Werpt vier kaarten neer.)* Aan u, blinde. *('t Spel zet stil in.)*

### **VIJFDE TONEEL ( plan.)**

*GEERKE, BARBELE (naast de tafel met naaiwerk),  
PACHTER.*

**GEERKE.**

*(wipt van achter het huizeke het toneel op, en blijft luisteren aan de buitenkant.)* Hier ben ik nog geweest. Hier woont boerevlees met een stukske ziel, juist genoeg om er een pachter van te maken. Jammer, dit konterfeitsel ligt gebonden aan een meisjesziel, vol heilige dingen, en dat wondere huwelijk is van de pachter een nieuwe verbeterde uitgave aan 't maken.

**PACHTER.**

*(binnen.)* Barbele, pachterse.

**GEERKE.**

Daar gaat 't gesprek.

**PACHTER.**

'k Ga naar mijn oogst.

**BARBELE.**

Hoe dikwijls nog, pachter?

**PACHTER.**

'k Moet er kort spel mee maken, zo kan het niet langer, zo mag het niet langer blijven.

**BARBELE.**

'k Moet er kort spel mee maken, goeie duts, wel maak er kort spel mee: 'k zeg het u alle dagen. 't Volk zit te wachten op 't grote werk.

**PACHTER.**

't Volk zit te wachten, ik wacht ook.

**BARBELE.**

Doch gij kunt er wat aan doen... beslis! Moest het mijn doens zijn...

**PACHTER.**

Moest het uw doens zijn? En waar zoudt gij met al dat graan blijven, meiske?

**BARBELE.**

Wel in de schuur, goeie lobbes.

**PACHTER.**

In de schuur! In de schuur! Peins eens kind, twaalf bunders tarwe, en elke bunder negen grote wagens. En de schuur heeft maar vier herk. In gewone jaren steekt ze al proppens vol en als de tarwe wat lukt moeten we de roostering nog vol steken... Maar honderd en acht grote wagens, waar gaan we dat steken? Zeg me dat eens.

**BARBELE.**

Wel in mijten.

**PACHTER.**

Mijten! 'k Zet nooit mijn tarwe in mijten. Tarwe moet in 't droog steken.

**BARBELE.**

En als uw tarwe zal gedorsen zijn door de mussen, of geschoten liggen tegen de grond, dan zal 't beter zijn zeker?

**PACHTER.**

Tarwe moet in 't droog steken. *(Poos.)* En daarbij weet ge wel wat slameur dat allemaal meebrengt bij het dorsen, in de winter als 't regent en slegert: 't is om de helft van uw tarwe te destrueren. Tarwe moet in 't droog steken, dat zei onze vader ook. In 't droog moet ze steken. *(Poos.)*

**BARBELE.**

Denkt ge dat met wachten uw schuur zal aan 't groeien gaan?

**PACHTER.**

Tarwe moet in 't droog steken. *(Blijft besluiteloos voor zich staren.)*

**GEERKE.**

Goed zo, 't is wel de pachter van wie de blinde sprak... Zelf de pachterse met haar gezond verstand en ellenlang betrouwen heeft geen pak meer op zijn kapotte zinnen. Hij lapt al haar gepreek aan zijn hielen en dubt en dubt met zijn rug naar de Voorzienigheid. Daar moet ik wat op vinden.

**PACHTER.**

En ik kan toch niet blijven wachten. Waar blijven we ermee, waar blijven we ermee, Barbeltje? Geef me 'n raad.

**BARBELE.**

Begin, en O. L. Heer zal voor de rest wel zorgen.

**PACHTER.**

O. L. Heer, dat zegt de pastoor ook en hij rammelt van magerte en te kort.

**BARBELE.**

Wel geef dan de rest aan de pastoor, dan zal hij niet meer rammelen, of aan arme mensen die 't land afjakkeren en 's winters onze dorpels kapot bedelen.

**PACHTER.**

Nog schoner, moeten wij werken voor al dat raspalje?

**BARBELE.**

Laat dan alles maar buiten staan, en ga naaste winter zelf op-den-bedel.

**PACHTER.**

Och, kind, met u kan ik niet redeneren: O. L. Heerke, Meneer Pastoor de arme mensen: dat 's alles wat eruit komt, net of er anders niks bestond.

**BARBELE.**

We hebben ze soms toch nodig.

**PACHTER.**

Stop, met dat zedepreken en sermoenen. Zie, dat een pastoor dit doet, dat kan ik verdragen, maar dat gij de pretensie hebt me hele dagen te katechismussen, zie, dat...

**BARBELE.**

Wel ja, dat?

**PACHTER.**

Daarmee zult ge me hier nog buiten-bonjoeren.

**BARBELE.**

Mag ik, uw vrouw, u dat allemaal niet zeggen?

**PACHTER.**

Ja, maar daarvoor ben ik met u niet getrouwd.

**BARBELE**

*(kwaad.)* Amelgem!

**PACHTER.**

Barbeltje!

**BARBELE.**

'k Zal maar zwijgen.

**PACHTER.**

Dat is ook 't voorzichtigst, kind, 't zou weer op ruzie kunnen uitdraaien en daarvoor zijn we presies ook niet getrouwd... pachterse, ik ga. *(Af.)*

**BARBELE.**

En dat ge morgen pikken zult, dat weet ik.

**PACHTER**

*(buiten.)* Ja, meiske, als 't lukt. Mijten! Mijten! Een tarwenoogst moet in 't droog steken.

**BARBELE**

*(alleen.)* Een boer lijk al de andere. Wat wilt ge er aan doen: O. L. Heer zegent altijd te veel of te weinig. Doch 't moest eens lukken. *(Af.)*

**GEERKE**

*(buiten.)* Saluut, pachterse! Ik volg de pachter op zijn wandeling, met de zwakke kunne houd ik me niet op, die is te sterk door haar elastieke betrouwen. Sáluut, pachterse! *(Poos.)* Ik heb een solusie gevonden, een goedkope, een merkwaardige solusie voor zijn kwaal. De pachter zit vol kwade luimen,... goed, 'k zal hem wat gaan opfrissen.

**ZESDE TONEEL (2e plan.)**

*KOBEN, GOOR, ROMMEN en de BLINDE; later  
PACHTER.*

*('t Kaartspel wordt nu plots luidruchtig.)*

**KOBEN.**

Ik mag de laatste slag nog zien, de kaarten lagen nog niet gekeerd.

**ROMMEN.**

Wel, daar dan.

**KOBEN.**

Ge hebt niet gevolgd.

**ROMMEN.**

Toch wel.

**KOBEN.**

Schoppen zeven komt van de blinde.

**BLINDE.**

Van mij..., dat is alleszins mijn fout niet.

**PACHTER**

*(op.)* Wat zit dat volkje hier te tuisen en te kaarten, net alsof 't kermis-dinsdag was? *(Tot Koben.)* Gij, naar uw werk.

**KOBEN.**

Waar..., meester? 'k Heb niks te doen.

**PACHTER.**

Niks te doen? Niks te doen?... Sinds wanneer bestaan er hoeven waar men knechten huurt om niks te doen? Naar uw werk, zeg ik u. *(Tot Blinde.)* En gij, Blinde, ook al aan 't kaarten! Waarmee gij u bemoeien wilt... laat dat aan de zienden... En... en *(bemerkt de twee pikkers)* gij, landlopers, laat mijn mannen aan hun werk. Dat volkje dient ook voor anders niet dan om de streek te vergeven met luirikkezaad.

**ROMMEN.**

Pachter, we zoeken werk... hier is onze pikke.

**PACHTER.**

Nu, me dunkt dat ge ijverig aan 't zoeken zijt, om ervan te zweten.

**ROMMEN.**

We komen uit de Vlaanders!

**PACHTER.**

Na, waarschijnlijk,... ge moet wel van ergens komen. Voort, 'k heb geen werk.

**ROMMEN.**

Maar uw oogst, pachter...

**PACHTER.**

Voort, luie processie! Ik heb geen werk! Of liever 'k heb er al te veel, want O. L. Heer en kent geen maten, Hij zegent altijd te veel of te weinig... Helse schuur-van-mijn-botten waarom zijt ge ook niet tweemaal zo groot?

**ZEVENDE TONEEL.**

*PACHTER — GEERKE.*

**GEERKE.**

*(achter de pachter.)* Pachter.

**PACHTER.**

Wat nu weer? Ook uw diensten aanbieden? Stap het dan maar af.

**GEERKE.**

Niets, ziet U... maar 'k zag U zo zwaarmoedig langs uw velden lopen, ik gis daar scheelt wat.

**PACHTER.**

Ja, 'k zie 't al... die komt ons overgewaaid uit een of ander stad waar apothekers en pilledraaiers wonen... *(Tot Geerke.)* Zeg, vriendschap, wat wilt ge hier komen doktoren, ik berst van gezondheid, ik heb een beeld van een vrouw, en al onze kinderen hebben van hun vader en hun moeder.

**GEERKE.**

Ekskuseer, maar ge kijkt soms zo weemoedig over uw land heen... Ik meen dáár scheelt wat.

**PACHTER.**

Wie heeft u dat gezegd? Wie zegt dat? Hoe weet ge dat?

**GEERKE.**

Ik weet het, dus...

**PACHTER.**

Wel ja, en laat dat nu zo zijn... Maar steek er als-'t u belieft uw neus niet tussen.

**GEERKE.**

Doch zo ik raad schafte?

**PACHTER.**

Gij, wanlapper.

**GEERKE.**

Tja, ik, Geerke de landloper, 'k zag veel landen en veel mensen.

**PACHTER.**

Al waart ge de duvel zelf, nog zou dat allemaal niet helpen, vent. Luister liever. Ziet ge die oogst daar?

**GEERKE.**

Schoon, goed gelukt.

**PACHTER.**

Schoon? Te schoon en te goed zelfs. 'k Weet er geen blijf mee... Mijn schuur is voor drie kwart te klein: hoe zal ik de rest in 't droog steken? 'k Luister, geef me nu raad, gij met uw grote mond.

**GEERKE.**

Bouw er een die groot genoeg is.

**PACHTER.**

Bij Sintermetten! Is dat al wat ge te vertellen weet, of houdt ge me voor de gek? Gij weet zeker niet goed wat het is, een schuur bouwen?... Wanneer zou ze er staan, zeg?

**GEERKE.**

Maak u niet dik, dun is de mode: de raad is zo gek niet.

**PACHTER.**

Nee, 't is de man die een beetje gek is.

**GEERKE.**

En wat zoudt ge zeggen moest ik die schuur daar neerzetten op één week?

**PACHTER.**

Gij?

**GEERKE.**

Ja, ik... en op één week.

**PACHTER.**

Zeg liever op één dag. Als ge liegt moet ge maar doorliegen.

**GEERKE.**

Wel ja, op één dag zelf, zo ge wilt... Ge weet nog niet eens wie ik ben. Ik heb in mijn dienst duzend sjouwers die op een uur al de Boomse gelegen leegplunderen, en heel 't Buggenhoutbos met takken, wortels en al, naar hier overbrengen. Ik heb honderd metsers bij de hand, en dito zoveel timmerlieden, 'k heb schaliedekkers en voegers, fundamentgravers en plakkers, als ik ze oproep zijn ze tienduizend in getal. Al heb ik er nu ook zoveel niet nodig. Ik ben ten uwen dienste, Pachter.

**PACHTER.**

*(voor zich.)* Allemaal heel schoon, als 't waar is: hij heeft dit, hij heeft dat... maar heeft hij ze wel alle vijf? Hij doet zo raar. Die is zeker ergens losgebroken... ofwel gaat-ie met de duvel om! Zeg eens, kerel, goed en wel, doch op welke kondisies schiet ge aan 't werk.

**GEERKE.**

Gratis-voor-niet.

**PACHTER.**

Gratis-voor-niet? Toe maar, jongen, 'k val bijna op mijn achterhielen.

**GEERKE.**

Slechts één klein kondisietje.

**PACHTER.**

Slechts één kondisie?

**GEERKE.**

Doch die is kapitaal.

**PACHTER.**

En wat wilt ge daarmee zeggen?

**GEERKE.**

Dat ge me uw ziel verkoopt.

**PACHTER.**

Wat? Mijn ziel? Hoe heb ik het nu?

**GEERKE.**

Ja, ik hou daar kolleksie in...

**PACHTER.**

Kolleksie?

**GEERKE.**

En na uw dood wordt ze opgezet in mijn helse verzamelkasten. Meer niet.

**PACHTER.**

Maar dan zijt ge de duvel zelf.

**GEERKE.**

*(neemt zijn hoed af.)* In persoon... Nu kent ge me, talm dus niet langer, en sla toe.

**PACHTER.**

Here God! nee!... Weg!... Hellepostuur uit mijn oogent.... Nee maar? Nee, nee, nee! Wat dan?

**GEERKE.**

Aai sukkelaar! Wat hebt ge nu toch aan een ziel? Hebt ge ze ooit gezien, gewikt, gewogen! Uw ziel dat is... een windje... en wat is dat windje waard? Niks.

**PACHTER.**

En toch houd ik er nog wat van.

**GEERKE.**

En houdt ge ook van een schuur, die ik u maken kan zo groot ge maar wilt. Een schuur van vijf, van zeven, van tien herk, zo ge wilt. Een schuur in echte baksteen, welgevoegd en welgedekt met schaliën. Een schuur die ge niet betalen kunt met al uw schijven. Zeg, houdt ge daar ook wat van?

**PACHTER.**

Natuurlik! Maar...

**GEERKE.**

En houdt ge ook van een oogst die in 't droog steekt? Een rijkdom?

**PACHTER.**

Dat's verduveld geen klein bier.

**GEERKE.**

Komaan, sla toe, en morgen hebt ge uw schuur.

**PACHTER.**

Zal ik?... Mijn ziel!

**GEERKE.**

Ge'n zult er niet lichter om wegen!

**PACHTER.**

Jamaar, jamaar, jamaar, en als ge dan morgen reeds om dat arm zieltje komt, dan ben ik vet met mijn schuurtje.

**GEERKE.**

Dat antwoord verwachtte ik... laat zien... ik geef u twintig jaar.

**PACHTER.**

Twintig jaar?... 'k ben er nu veertig. Veertig plus twintig, dat maakt zestig; nee, dat gaat niet. Zestig jaar dat's geen ouderdom om er al van door te trekken. Vader-zaliger was er tachtig toen hij stierf, en kocht nog in 't geniep levenspillen om het tot negentig te trekken. Laten we dat zaakje eens fatsoenlik regelen... Zou veertig jaar niet beter zijn: net zoveel als ik reeds achter de rug heb?

**GEERKE.**

Wat denkt ge nu... veertig jaar? Nooit en is de hel op zo'n kondisie ingegaan.

**PACHTER.**

*(beslist.)* Veertig jaar, of 'k doe niet mée. *(Voor zich.)* Binnen die veertig jaar zal ik er wel wat op vinden, om dat koopje ongeldig te maken... Mijn vrouw is uitgeslapen in geestelijke zaken. *(Beslist*

*tot Geerke.)* Veertig jaar dus, anders gaan we uiteen.

**GEERKE.**

Goed zo! Dan krijgt ge uw schuur niet. Ponktom.

**PACHTER.**

Nee, nee, laat me wat nadenken, want sinds ik in uw duvels-ogen gekeken heb, zijn mijn zinnen op hol geraakt.

**GEERKE.**

Pachter. de tijd verstrekt... Beslis! Het koopje of niets, uw ziel of geen schuur.

**PACHTER.**

Wacht toch even... zouden we 't verschil niet delen, zo doen we dat altijd in de gemeenteraad Gij stelt twintig voor, ik veertig, zo we dertig namen?

**GEERKE.**

Dertig jaar... dertig jaar., als het dan niet anders kan?... Goed zo. *(Steekt de hand uit.)* Hier.

**PACHTER.**

Zal ik? Neen ik! Barbeltje, Barbeltje, heilig zieltje, waar zit uw pachter nu! *(Poos.)* Duveltje lief, laat mij dan ten minste ook één kondisietje stellen. Eén enkel kondisietje dan staan beide partijen gelijk.

**GEERKE.**

Laat horen.

**PACHTER.**

Op hoeveel nachten zal die schuur er staan? Ik eis op één nacht.

**GEERKE.**

Mij goed.

**PACHTER.**

Hij vergeet zeker dat het in de zomer van af drie uur klaar-dag is. Ik eis dus op één nacht. En de schuur moet er staan zo gauw de zon er is.

**GEERKE.**

Heel goed! Akkoord, akkoord! Zo gauw de zon er is.

**PACHTER.**

Hij neemt het zo gemakkelijk aan, die wil me foppen. Nog één vraagje: begint ge ook eer het donker wordt?

**GEERKE.**

Klokke tien.

**PACHTER.**

Goed, goed! Hij denkt niet aan de korte nachten... En hoe zullen we weten dat de nacht voorbij is.

**GEERKE.**

De eerst hanekraai.

**PACHTER.**

Dus vóór hanekraai moet de schuur er staan, zoniet is ons kontrakt van geen waarde... *(Voor zich.)* Dat is alles, geloof ik. Goed, en morgen vroeg heb ik mijn schuur. Saluut, saluut, saluut. Wel, wat



blijft ge daar staan puitogen? Trommel uw werkvolk saam.

**GEERKE.**

O! O! Dat gaat zo niet, pachterke, geen vodden in de biecht. Eerst gaan we dat spelletje eens schriftelijk opmaken en eigenhandig tekenen.

**PACHTER.**

Waar is dat kontrakt... dat helle...? *(Een vlam slaat op toneel en twee velletjes papier vallen vóór de voeten van de pachter.)* Oei! Is me dat verschieten! Kan ik die dingetjes oprapen zonder mijn vingers te verbranden?

**GEERKE**

*(spottend.)* Als het te heet is, laat ge 't maar vallen... ga uw gang.

**PACHTER.**

Boeh! Wat stinkt dat!

**GEERKE.**

Lees en teken dan.

**PACHTER.**

Met mijn vinger? Want ik zie dat de helle noch pen noch inkt en levert.

**GEERKE.**

Niet met inkt gaat ge dat kontrakt tekenen, maar met UW eigen bloed.

**PACHTER.**

Oei, oei, dat is zo akelig!

**GEERKE.**

Doet er niet toe; prik u in de arm, hier is de pen. *(Presenteert de haneveder van zijn hoedje.)*

**PACHTER.**

Eerst lezen! «Ik zweer het kristelik katoliek geloof af; na dertig jaar wordt mijn ziel eigendom der hel...» moet ik dat tekenen?

**GEERKE.**

Lees verder.

**PACHTER.**

«in dezer voege verkoop ik mijn ziel aan Geert-de-duvel...» Neen dat doe ik niet... om heel de eeuwigheid te liggen poffen en sissen in de helse braadpan... neen dat doe ik niet.

**GEERKE.**

Lees verder.

**PACHTER.**

«aan Geert-de-duvel die me tegen die prijs, deze nacht, voor het kraaien van de haan, de schoonste en grootste schuur van Brabant zal bouwen, welgevoegd en goed gedekt, binnen het gehucht Amelgem.» Wacht even dat laatste herlees ik nog eens, dat is reuzig! « die mij tegen die prijs, deze nacht, voor het kraaien van de haan, de schoonste en grootste schuur zal bouwen, welgevoegd en goed gedekt, binnen het gehucht Amelgem. » De schoonste en grootste schuur van Brabant...

Droom ik? Men zal spreken van de grote schuur van Amelgem!... Komaan, gij zijt mijn man... met u kom ik verder dan met de Voorzienigheid van Barbele!... Een mens leeft toch maar eens, en dertig jaar is lang.

**GEERKE.**

Teken dus.

**PACHTER.**

De grote pachter maakt geen complimenten... Daar!... Maak dat ge nu wegkomt... dit konkelfoes heeft al lang genoeg geduurd.

**GEERKE.**

Ik dank u zeer! *(Raapt het tweede rolletje op.)* Hier hebt ge'n trouwe kopij van 't kontrakt en ik zelf teken beide papiertjes in Satans naam... *(Voor zich.)* Hij heeft het zitten. *(Dansend af.)*

### ACHTSTE TONEEL.

*(Avond valt snel.)* PACHTER, later KOBEN.

**PACHTER.**

Hier sta ik nu met mijn kostelik velletje. En zeggen dat zo'n ding de grootste schuur van Brabant waard is. Die dertig jaar en mijn ziel komen er nog wel bij, maar dat is nu bijzaak... ja... ja... maar bijzaak, want de schuur is nu hoofdzaak. *(Merkt Koben op. die ongezien voorbij wil.)* Hola, Koben, morgen pikken we!... Wat staat ge daar zo doezig te kijken?... Is 't geen goed nieuws?... Ja, ja, morgen... en als 't weer meevalt, dan steken we toekomende week de haan op 't laatste voer... en brengt gij, mijn oude euverpikker, de laatste schoof bij de pachterse.

**KOBEN.**

En zal ik de eer hebben met de pachterse de eerste flikker te slaan?

**PACHTER.**

Zoals ge zegt. Ga nu maar naar 't hof, ik kom seffens ook. En als ge die twee Vlaandernaars tegenkomt, zeg hun dat ze hunne pikke mogen kloppen.

**KOBEN.**

'k Zal 't zeggen, meester, God vordere U.

### NEGENDE TONEEL.

PACHTER AMELGEM.

**PACHTER.**

God vordere U, Kobeke!... *(Schrikt plots.)* God vordere U!... Maar nee, ik mag nu zo niet meer spreken, ik ben des duvels, en mag van Gods zegen niet meer reppen. Och, dat daarbinnen alle verwijt

zwijge, zwijge om Gods wil!... Om Gods wil: daar betrap ik me weer op die oude woorden. Maar ben ik dan zo doorbakken van vroomheid en kristelik geloof, dat ik geen drie woorden zeggen kan, zonder God te vernoemen. Ik zal dus van nu af een heel ander mens moeten worden, met andere taal en andere gedachten. Om Gods wil... Om Gods wil... Amelgem, Amelgem! Ge hebt slecht gehandeld en 't is nu te laat. Ge hebt een grote schuur doch 't is een duvelschuur, ge zijt een grote pachter tewege, maar ge gaat te zitdage bij de duvel. Nog niet langer woont de zonde in mij, en reeds knabbelt mijn geweten aan 't schutselberd van mijn hart. Kan het anders? Kan het anders? Het bloed van Vader zaliger spuit nu averechts door mijn lijf... Misschien zal 't beteren... met de tijd... men geraakt aan alles gewoon... maar 'k zie het al: De boer zal 't al betalen... Weg, weg, zwarte sjagrijn.

#### **TIENDE TONEEL.**

*PACHTER — BLINDE.*

**BLINDE.**

*(achter de schermen, pijpt zijn liedekje.)*

**PACHTER.**

Eidaar, Blinde, langs hier... We pikken morgen. Ga een stap met me mee, en zet er uw schoonste vooizeke op.

**BLINDE.**

Van heer Daneelke... die zijn ziel aan de duvelinne verkocht.

**PACHTER.**

?... *(Laat de Blinde alleen voortgaan.)*

**GORDIJN.**

### **TWEDE BEDRIJF**

#### **EERSTE TONEEL.**

*PACHTER, BARBELE, DE KNECHTEN.*

*(In de boerekamer loopt het avondmaal ten einde, men lepelt en eet rond de gemeenschappelijke schotel. Barbele dient de tafel.)*

**PACHTER.**

En hoelang komt ge nu op Amelgem de oogst al scheren, Kobeke?

**KOBEN.**

Drie-en-dertig jaar, meester, juist geteld. 'k Ben hier gekomen als Zevus nog euverpikker was, de man is nu ook allang bij Ons-Heer. 'k Heb hier nog gewerkt bij Meneerke-uw-Grootmonpeer. Hebt ge nog gedenken van Meneerke?

**PACHTER.**

'k Was acht jaar toen Peter stierf.

**KOBEN.**

Zie, dat was een braaf manneke: Elk jaar als we gereed stonden om de pik in 't graan te zetten, was Meneerke daar hij ons. «Jongens, eerst een kruiske maken en Ons Heer bedanken voor de schone oogst»: dat was zijn woord. En luidop moesten we dan een Vader-Ons bidden op de blakke kouter. En dan ging Meneerke in zijn kazak, en haalde er een fleske genever uit... van die goeie oude graangenever, blond als tarwe, die ze toen in 't hof nog stookten, en we kregen ieder een kapper van die minnelike drank: «Als ge tegen Vander-velden moet gaan vechten, moet ge eerst uw hart versterken met de spiritus-vande-tarwe»: dat was zijn woord. Ja ja, Meneerke, dat was een braaf manneke.

**PACHTER.**

Dat kunnen we ook nog. We hebben er nog liggen van die oude petrol uit Peter zijn stokerij, *(gemaakt entusiast)* en als morgen de haan gekraaid heeft, trakteeer ik al mijn pikkers... gelijk Peter-zaliger.

**KOBEN.**

Dat is gesproken zie..., *(vet entusiasme bij al de knechten)* en om het helemaal te doen lijk Meneerke, gaan we daarna op 't veld ons kruiske maken., is 't zo niet, meester, voor zo'n schone vrucht mogen we toch Ons-Heer bedanken.

**PACHTER**

*(schrikt op, legt zijn lepel neer, koude stilte.)*

#### **TWEDE TONEEL.**

*DEZELFDEN -- GEERKE (vóór de deur.)*

**GEERKE.**

Hoe mag mijn kalant het zo al stellen? Boeh, de muggezifter, men ziet het hem aan dat hij gewoon is aan duiteklieven, zo'n vent moest fataal in de helse braadpan terecht komen. Doch ik kwam hier het terrein inspekteren. Ha! Hier bouw ik de schuur dus... Nog één ding. Wat doen we met dat knechtevolk dat hier heel de dag heeft staan blinken? Dat goedje slaapt onvast als het bij dage niet in de tremels ligt. Ze konden ons best komen storen onder 't werk. Fijn! Die geef ik vannacht

gratis logies onder de banken van 't een of 't ander kroegje. Rest dan nog de boerin, dat kwezelhout in boerinneschors! Tja, daar zorge de pachter zelf voor, hij is ermee getrouwd: kan voor een paar uurtjes zijn soevereine rechten laten gelden. *(In de keuken neemt de pachterse de schotels af, de knechten wippen recht en knielen met stramme benen op de bankjes.)*

**GEERKE.**

*(kijkt door 't venster.)* Daar gaan ze waarachtig aan 't bidden, en de Pachter bidt voor.

**PACHTER.**

*(binnen.)* In de naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes. Amen.

**GEERKE.**

Zo'n kruiske dat is niet gemeend.

**PACHTER.**

Mijn Heer en mijn God, ik kere mij weder tot U, die mijn begin zijt en mijn einde. Gelijk de dag zo spoedig is voorbij, zo passeert geheel ons leven, passeert de wereld. *(Korte poos. Zijn handen beven.)* Gij, o Heer, blijft in de eeuwigheid.

**GEERKE.**

Tja, dat zit niet pluis, brengt mijn spel in de war.

**PACHTER.**

Al wat ik heb, al wat ik ben zijn uwe jonsten, de weldaden en bewaarnisse van deze dag zijn een bewijs van uw goedheid. Gedoog, o God, dat ik U danke en als de bewaarder erkenne van alle ongelukken, naar het lichaam, als bizonder de ongelukken naar de ziele, dat is de zonde.

**GEERKE.**

Wat een anakronisme!

**PACHTER.**

Verlicht mij, o H. Geest, laat mij komen tot kennisse van alles waardoor ik U vergramd heb. *(Angst kressendo. Keert zich plots om naar Paschier met gedempte stem.)* Bid gij voort, ik ben ziek. *(Bruusk buiten.)*

**GEERKE.**

Hier zijn de brokken. *(Wipt weg achter 't huisje.)*

**PASCHIER**

*(plasied.)* Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

**PACHTER.**

Ik houd het daar niet langer uit...; mag ik nog bidden?

Ik ben des duvels. Des duvels. Die woorden trompetten al heel de avond door mijn hoofd, door mijn oren, door heel mijn lijf. *(Poos.)*

**PASCHIER.**

Onze Vader... *(Stil mompelend wordt er voortgebeden.)*

Nog een Vaderons en Wees-Gegroet om alle kwaad van hof en stalling te weren.

Mijn handen die vroeger bij beevaartgang en huisgebed mijn paternosterbollen polierden, beven nu bij de aanraking dier gewijde dingen. *(Werpt zijn paternoster weg.)*

Dat gezegend hout brandt op de vingertoppen die 't duvelskontrakt vasthielden en het ondertekenden met mijn eigen kristenmensebloed. 'k Ben gestesseld van angst. *(Poos.)* Nee, ik wil los van die schuldige penitensieketting, 't Kontrakt vernietigen. 'k Wil berouw. Onze Vader... *(Stil mommelend wordt er voortgebeden.)*

**GEERKE.**

Berouw: al te laat Pachter.

**PACHTER.**

Gij hier?

**GEERKE.**

Op inspeksie.

**PACHTER.**

Waar is het kontrakt? Ik wil het verbreken.

**GEERKE.**

Al te laat: De uitvoering is reeds begonnen.

**PACHTER.**

Reeds? 't Is pas acht uur.

**GEERKE.**

Mijn troepen zijn gemobiliseerd.

**PACHTER.**

Doet er niet toe. Ik breek.

**PASCHIER.**

Wees Gegroet... *(Zie hoger.)*

**GEERKE.**

Kalm aan, redeneer. 't Kontrakt is tweezijdig, net als 'n wedspel. Gij kunt winnen. Wie weet is de schuur af tegen hanekraai.

**PACHTER.**

Wie weet?

**PASCHIER.**

In de naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes. Amen.

**GEERKE.**

Hoor... 't Gebed is gedaan. Kompromitteer U niet...  
Saluut. (Af.)

**PACHTER.**

Ik zal 't dan maar riskeren. (In de keuken  
gestommel, pijpen worden opgestoken.)

**DERDE TONEEL.**

**DEZELFDEN.**

**PASCHIER.**

(komt buiten, botst tegen de pachter aan die stil  
binnensluipt.) Pachter, ik kom seffens. 'k Ga eerst  
de paarden bezorgen.

**GOOR.**

Morgen goed weer: 't grijs peerd hangt over de  
velden, 't zal meevallen.

**KOBEN.**

Als het dan toch vallen moet is 't beter dat het  
meevalt.

**GEERKE.**

(achter het huizeke.) Wie gaat er mee naar 't dorp!

**GOOR.**

Kijk, de landloper!

**ROMMEN.**

We kunnen gerust mee: onze maag heeft haar  
bekomste en ons geweten is in orde. Wie gaat er  
mee? Blinde, gaat ge mee?

**BLINDE.**

Naar 't dorp? Wat zou ik daar gaan doen?

**ROMMEN.**

Plezier maken.

**KOBEN.**

'n Pint drinken op de oogst.

**GEERKE.**

Ik betaal een rondeke van de strabantste duvel die  
ze hebben!

**KOBEN.**

In de Notelaar, daar hebben ze nog goeie lambik.

**ROMMEN.**

En ik heb daar onderweg zo iets gezien, 'n  
staminéke, dat uw maag doet leuken van goesting.  
Gaat ge mee Blinde?

**BLINDE.**

Och. Dat ligt zo in mijn gewoonten niet.

**ROMMEN.**

Ta, ta, ta, ge moogt ook al iets hebben en een pint  
platte lambik zal u geen kwaad doen; toe, ge waart  
toch ook bij 't kaartspel.

**GOOR.**

Vergeet vooral uw muziekske niet, dat maakt de  
magen en 't plezier nog eens zo groot.

**ROMMEN.**

Zijn we er? Marsj, zegt de fransman!

**PASCHIER.**

(komt weer.) Waar trekt gijlie met de avond nog op  
af?

**KOBEN.**

De wereld uit want we hebben hem horen kraken.

**VIERDE TONEEL.**

**PASCHIER, PACHTER, BARBELE.**

**PACHTER.**

(schieft wakker uit zijn droom.) Kom... We trekken  
het kort... Zijn al de mannen verwittigd?

**PASCHIER.**

Ja, meester.

**PACHTER.**

Ook die twee die dat plekske-van-ons bezaaien?

**BARBELE.**

De koeier is 't vanavond gaan zeggen in 't naar huis  
gaan.

**PACHTER.**

Maak dan dat al het werk zo vlug mogelijk uit de  
voeten weze. 't Is al laat-genoeg-op-'t seizoen.

**BARBELE.**

Ik geloof het wel. Over veertien dagen was 't  
Kobeke zijn feestdag, de man heeft toen zijn pik  
geklopt naar oud gebruik.

**PASCHIER.**

Met welke plek beginnen we, meester?

**PACHTER.**

Op de Heltwinning en de Lange-Keren. Twee met  
eens.

**BARBELE.**

Twee met eens? Goeie, ge gaat er ne gang mee.

**PACHTER.**

Barbele, bemoei u met uw keuken.

**BARBELE.**

Tja! Gisteren te bot, en vandaag te zot.

**PACHTER.**

Ja, meiske, dat gaat zo in de wereld. Nochtans,  
meester, ik denk dat de pachterse gelijk heeft. Hoe  
krijgen we dat allemaal ineens getast, de schuur is  
te klein?

**PACHTER.**

'k Weet het.

**PASCHIER.**

En er zal rap te mijten vallen.

**PACHTER.**

't Doet er niet toe... en als er volk te weinig is,  
trommel ik er heel Ophem bij. Gij zet zelf de  
mannen aan 't werk met de euverpikker, gijlie

weet best wie goei maten zijn bij 't werk. De rest zal ik morgen wel regelen... Slaap wel.

**PASCHIER.**

Anders niks, meester?

**PACHTER.**

Nee, anders niks, slaap wel.

**PASCHIER.**

Slaap wel, allemaal. Wijwater, pachterse.

**BARBELE.**

Goeie nacht, Paschier. (*Wijl ze hem een sponske met wijwater aanbiedt.*)

#### **VIJFDE TONEEL.**

**PACHTER — BARBELE.**

**BARBELE**

(*staat een poos te kijken naar de pachter, deze staart dromend voor zich uit.*) Waar zijn toch uw gedachten, Amelgem?

**PACHTER.**

In mijn kop, Barbele.

**BARBELE.**

Ja, ge zijt altijd al kop geweest... dat weet ik; maar op die dutsen van werklie uw vroegere domheid uitwerken, zie, Amelgem, dat kan ik niet kroppen: 't zijn toch ook mensen. Is er nu ineens zoveel haast bij?

**PACHTER.**

Ja, meiske, 't brandt. Ik weet wat ik doe. (*Poos.*) En denk maar altijd dat, al ben ik heel kop en geen hart, gij toch maar al hart en geen kop zijt. (*Gewild schertsend.*) Is het niet om uw zoetekoeken hart dat ik mij aan u heb laten vangen?

**BARBELE.**

Goed, goed, maar laat dat zoetekoeken harteke er ook zijn wordeke in zeggen.

**PACHTER.**

Nee, kind, daar hebt ge 't mis, als de kop spreken moet, spreek ik, moet het hart spreken, dan krijgt gij het woord.

**BARBELE.**

Van alle twee een juiste proporsie, zeggen de oude keukenresepten en zo is 't ook in 't leven. Primo, dan steekt men geen domme streken uit er secundo zo heeft O. L. Heer het ook 't liefst.

**PACHTER.**

Ja, ja, gij met uwe O. L. Heer, daar komt ge niet ver mee... maar laat mij nu eens begaan, morgen zult ge zo niet meer spreken.

**BARBELE.**

Ja, 'k mag het weer niet weten.

**PACHTER.**

Morgen, Barbele, morgen.

**BARBELE.**

Toe, zeg het me vanavond nog.

**PACHTER.**

Na, na, na. Morgen is vroeg genoeg, ge zoudt er heel de nacht liggen over prakkezeren, en dertig jaren van 365 nachten is lang genoeg om er gek van te worden.

**BARBELE.**

Wat grommelt ge daar allemaal in uw baard?

**PACHTER.**

Niks, kind, niks. (*Voor zich.*) 'k Zal ze maar stillekes naar bed sturen, dan is dat vraagsteerten uit. (*Tot Barbele.*) Negen uur: Barbele, meiske, 't is morgen vroeg dag, ga maar al naar boven, ik kom seffens. (*Buiten.*) Als ze nu maar 't goed gedacht heeft aanstonds naar boven te gaan, 't is voor haar goed dat ik het zeg.

#### **ZESDE TONEEL.**

**BARBELE**

(*alleen naar de deur.*) Waar zit het hem nu weer? Hij zendt me slapen als een klein kind, dat doet hij anders nooit, integendeel, ik ben het die hem gewoonlijk naar boven stuur. En waarom nu juist die onversaagdheid, die jacht? Hij die nooit een duimbreed afweek van oude gebruiken, en het altijd wou hebben zoals Peter het deed, schopt nu het kot overhoop met een zotte desisie. Of heeft misschien dat dubben der laatste dagen zijn kop op hol gebracht? Hij is toch bij mijn wete van geen zotte soort, en nooit en zijn er in de familie ongelukken gebeurd van die aard. Wat het ook weze, ik moet te weten komen wat er hapert. Mijn hart kruipt naar mijn keel als ik er aan peins.

#### **ZEVENDE TONEEL.**

**BARBELE, PACHTER.**

**PACHTER**

(*draait binnen.*) Nu staat ze daar nog... dan maar met zachtheid en desnoods met geweld. Barbeltje, ik ben zo blij dat ik u nog heb, gij zijt nog een beeld van een vrouw.

**BARBELE.**

Zoudt ge niet zeggen dat er eindelijk verzoening gaat komen tussen kop en hart, dat schrijven we op in de familieregisters.

**PACHTER.**

Nee, laat dat maar, pachterse... maar 't is gemeend: 'k ben blij dat ik uw pachter en gij mijn pachterse zijt..., doch nu moest ge ook maar

seffens gaan slapen. Wees gegroet. (*Zie hoger*) In de naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes. Amen.

**BARBELE.**

Nee, goeie, we blijven nog wat, 't gebeurt ook alle dagen niet: we gaan terug naar onze wittebroodsweken en naar de dagen toen we nog vrijden achter de boomgaard.

**PACHTER.**

Kom, ga slapen, oud zot ding.

**BARBELE.**

Ik zie maar één verschil.

**PACHTER.**

Dat is?

**BARBELE,**

Toen zegdet ge me dat met sterrekkes van blijdschap in uw ogen, met al de frisheid van uw vrolijke jongensmond.

**PACHTER.**

En nu?

**BARBELE.**

Als... een ouwe zondaar die zijn jaarlijkse paasbiecht spreekt.

**PACHTER.**

Wat zegt ge, Barbele?

**BARBELE.**

't Is misschien... maar 'n gedacht, maar sinds vanavond ziet ge er wel tien jaar ouder uit.

**PACHTER.**

Waarlik. Barbele, zie ik er zo uit?

**BARBELE.**

Uw woord tracht hartelik te klinken, maar de hartelijkheid springt kapot op uw lippen, als ik naar u kijk. Ge doet gelijk de honden die van-de-werke kijken als men ze beziet. Amelgem, daar scheelt iets en ik kan maar niet denken wat.

**PACHTER.**

't Is zo ook maar best, meiske, 't is zo ook maar best.

**BARBELE.**

Toe, zeg het me... we zullen samen de last wel dragen.

**PACHTER.**

Nee, kind, ik zeg niks... niks... en ik ga slapen. (*Af.*) 'k Heb al te veel gezegd.

**BARBELE**

'k Zal dan maar geduldig wachten. (*Bemerkt dat de pachter de klok niet opgetrokken heeft.*)... Hij vergeet 't gewicht op te trekken? Als hij met de ouwe gewoonten van Amelgem afbreekt, dan moet ik zijn plaats wel innemen. (*Af.*)

## ACHTSTE TONEEL.

### GEERKE

(*buiten.*) De knechten zitten veilig opgeborgen, ik heb hun lambik opgegoten met volle teugen: ik schonk, zij zwolgen, zwolgen dat hun kelen kraakten. 't 'Werd één razen, één tieren, één zotte feest van «vie-van-ons». Om de kroon op 't werk te zetten, is de blinde aan zijn doedelzak gaan zuigen. Daar kwam nu mager en dik in beroering, en de hielen kletsten tegen de broeken en de geweldige lijven boterden zware polkas. Nu leiden bazinne en herbergdeernen de dans, die zijn mijn komplissen, kennen geen politie-uur. Doch het wordt nu tijd dat ik mijn knechten oproepe: ploegen en ploegbazen staan gelaarsd en gespoord te wachten aan de poort van de helle. Geeft acht, mannen! Lekker, zich zo eens generaal te voelen, al draag ik mijn ridderlinten slechts als broekband en mijn sterren en kruisen op mijn dij. Geeft acht! Blekkas, verschijn! (*Een bende duvelen verschijnt, huilend «Korre-worre! Korre-worre!»*) Uw mannen fungeren vannacht als fundamentgravers. Posteer uw volk hier links. (*Beweging.*) Klokke tien begint ge te graven...; stil nu! – De volgende! Crebas, verschijn! (*Twede duvel met helpers huilen «Tju! Tju! Tju!»*) He! Zo wild niet, domme tuig! Denkt dat ge hier op een wereld zijt waar huizen staan, die zoudt ge best met uw wild geweld omver kunnen stoten. Vertrek in snelste rit naar Boom, plunder daar het beste geleeg, en sjouw me 500.000 kareelstenen naar hier, ik geef u een kwartier tijds voor dat karweitje. Vooruit!... Tertio: Putifar, verschijn! (*Derde duvel met groep, huilend «Abrawa! Abrawa!»*) Haal rijnzand bij, kalk en peerdshaar, de schuur moet stevig staan, vlug! Ge moest reeds terug zijn! Kwarto: Barlebaan, verschijn! (*Huilen: «Hoe-tjoe! Hoe-tjoe!»*) Vertrek met uw volk sito naar Buggenhoutbos, sleur twintig eiken met wortel en al naar hier; de stammen kunt ge kleinen, hier ter plaatse, vooruit! Dat zal voorlopig volstaan, de anderen roep ik op als 't werkplan het vergen zal. Ik spring nu de lucht in, en ga zitten op de hoorn van de maan om van verre mijn steen- en zandsjouwers te bewaken. (*Een ogenblik volledige duisternis.*)

### **NEGENDE TONEEL.**

*PACHTER, later GEERKE (op het dak), later BARBELE.*

*(Toneel is nu helemaal blauw-belicht. Pachter daalt met kaars in de keuken.)*

#### **PACHTER**

En moet dat nu nog dertig jaren duren..., en na die dertig jaren het helle-tortment? Ik kan het nog geen nacht dragen en ik zou het voor de eeuwigheid aandurven. Maar, maar..., misschien geraken ze niet klaar voor hanekraai? Misschien wordt er hier of daar wat verwaarloosd en vind ik aan 't bouwwerk een grove fout waarop ik mij beroepen kan? Dolf, de metsers, heeft nog nooit een huis gebouwd of er mankeerde iets aan: een pijp aan de schoorsteen, zoldervensters aan het dak, deuren te breed en vensters te eng, dat gebeurt meer. Dat is 't, dat is 't. Neen 't! Bijneen 't! Ze hebben me nog niet en ik krijg de schuur, de grote schuur, gratis-voor-niks. Kom hier, kontraktje-van-mijn-hart dat ik u nog eens leze en elk woord ervan wege. «Ik zweer het kristelik katoliek geloof af.»

*(Het slaat tien op een verre toren. Geerke springt op het dak met een harmonika onder de arm.)*

#### **GEERKE.**

Aan 't werk! Aan 't werk! Aan 't werk!

#### **PACHTER.**

Tien uur! Daar gaat de dans! *(Duvelen komen aangevlogen met kareelstenen, zand, enz. Zij huilen: «Tju! Tjuu! Abrawa! »)*

#### **GEERKE.**

Goed zo! Crebas! Flink, mijn Putifar! Maakt mortel, stapelt de stenen! Aan 't werk Blekkas met uw mannen, graaft vlug door. Ik speel u 't werklied voor, gaat rietmies aan de gang. *(Speelt op zijn harmonika, begeleiding met pauk, een harmonium speelt aanhoudend in sordien helse motieven.)*

#### **PACHTER.**

Is heel de helle losgelaten en hoort die ketelmuziek erbij? *(Miemespel. De duvelen huilen: «Korre-worre! Tju-tju-tjuu! Abrawa! Hoe-tjoe» verward door mekaar.)*

#### **GEERKE.**

't Graven vordert goed. Op nu! De andere ploeg, de metsers en de timmerlie, de voegers en de dekkers! Aan 't werk! Naar hier, Tyfelaar met uw troffelvolk, Barlebaan met uw hamergilde, Lamén, ruige schaliedekker, Garin, die plekt en voegt, en gij, Bare, mijn goede duvelinne, stook uw kleipap voor de dorsvloer! Naar hier! Verschijnt! Aan 't werk, en loopt niet in malkanders benen! Aan 't werk en maakt vrolik lawaai met uw alaaam! Ik

overkraai u allen met mijn danslied. *(Harmonikaspel en gehuil zoals hoger.)*

#### **PACHTER.**

Valt de schelp van de hemel in met al de sterren die er aanhangen of ontploft de helle? Was 't eerste spektakel nog niet wild genoeg? *(Poos.)* Aai! Stiller toch daarbuiten. *(Poos.)* Moet heel de wereld dan weten wat meesterstuk ge hier uitvoert?

#### **GEERKE.**

De boer vraagt stilte, kerels!... Deze nacht is de onze en we houden van lawijt, vooruit dus! Hij moet zich wennen aan de helledeunen! Vooruit, dus en nog meer lawijt! 'k Zet al mijn pijpen open. *(Harmonikaspel - Gehuil.)*

#### **BARBELE.**

*(angstig op.)* Amelgem! Is dat onweer? En de oogst die buiten staat... en morgen pikken we.

#### **PACHTER.**

Erger, kind.

#### **BARBELE.**

Erger? Kan het erger?... Gauw de gewijde kaars! *(Steekt ze op.)*

#### **PACHTER.**

't Zal wel nodig zijn... kijk liever eens naar buiten..., 't is onweer en donder zonder bliksem.

#### **GEERKE.**

Aai!..., dat gewijde ding roostert mijn ruggegraat. Doch liever dat, dan de pachtersziele kwijt!

#### **BARBELE**

*(kijkt door 't venster.)* Boeh! Wat tuig loopt daar over het hof? Amelgem, 'k ben bang... Toverheksen en Gypenessen, zwarte schapers en kleuddens... 't wemelt er al door mekaar... Hebt ge ze gezien? Kijk ook eens.

#### **PACHTER.**

Ik en durf niet kijken, Barbele.

#### **BARBELE.**

Riggel de deur vast, vast... dat ze niet binnenkomen! Zet er banken en tafel voor. O! Ik ben bang.

#### **PACHTER.**

Ik durf niet opstaan, 'k zou bersten als Judas. Want ik heb schuld aan heel dat spektakel.

#### **BARBELE.**

Gij?

#### **PACHTER.**

Ja, Barbele, maar vergeef me, dan zal ik U alles zeggen. Ik ben zo diep ongelukkig en ik vrees... Maar lees liever dit papiertje, dan zult ge alles weten.

#### **BARBELE.**

«Ik zweer het kristelik katoliek geloof af.» Maar, Amelgem, waar zijn toch uw zinnen?

**PACHTER.**

Lees verder, 't is nu toch te laat gepreekt.

**BARBELE.**

«Na 30 jaren wordt mijn ziel eigendom der helle!»  
Maar dat is verschrikkelijk!

**PACHTER.**

Moet ge 't mij nog zeggen? 't Is al verloren, 'k weet het, Barbele, daar is geen doen aan... 't staat er zwart op wit.

**BARBELE.**

En rood ondertekend.

**PACHTER.**

Ja, met m'n bloed.

**BARBELE.**

Maar hoe kwaamt ge er toe zo iets te doen?

**PACHTER.**

Weet ik het zelf? De schuur... lees zelf.

**BARBELE.**

«De grootste schuur van Brabant zal bouwen...»  
Daar hebt ge 't, grote kop, zit er dan geen spier religie meer in u?

**PACHTER.**

*(beteuterd schouderophalen.)*

**BARBELE.**

Doch hier moet raad geschapt. 't Is de duvel dus die daar buiten aan 't boeren is? Goed, dat zet ik hem betaald. Gauw 't wijwater! *(Kwispelt in de ronde.)*  
Hier waagt hij zich niet binnen.

**GEERKE.**

*(op 't dak.)* Dank u, Pachterse! Daar zijn we aan gewoon lijk een paling aan gestroopt te worden!

**BARBELE.**

't Gerucht houdt aan. *(Kwispelt voort.)*

**GEERKE.**

Dat werkt als peper! Hoe meer ge kwispelt, hoe razender ik speel, hoe razender mijn mannen werken.

**BARBELE.**

Nog niet? Dan maar aan 't bidden. God schaft raad en gij bidt mee.

**PACHTER.**

Mag ik nog?

**BARBELE.**

Ligt ge soms in d'helle reeds?

**PACHTER.**

't En scheelt niet veel.

**BARBELE.**

Het scheelt toch wat! Op uw knien, hier naast mij. Ja! 't ziet er hier lief uit, zo men u liet begaan, ge zoudt u zelf nog goedschiks aan het helse braadspit steken en zeggen: «dank u duveltje voor zo'n dasspeld.» Waar is uw paternoster?

**PACHTER.**

Weg... kwijt.

**BARBELE.**

Ook al? Hier... de paternoster van Peter-zaliger. Heer, ontferm u onzer en kom ons ter hulpe, want in ongerechtigheid ligt zijn ziel. Vermorzel zijn hart met een ware droefheid over zijn zonden. Ik beken, o Heer, hij is die gunst onwaardig, maar aanzie het bloed dat Uw welbeminde Zoon ook voor hem heeft vergoten... *(Tot Pachter.)*  
Meebidden!

**PACHTER.**

Heer, ontferm U mijner.

**GEERKE.**

Aai! Aai! Aai! Daar gaat hij waarachtig weer aan 't bidden. En 't lijkt gemeend deze keer... Aan 't werk mannen, aan 't werk en vlug! dat we er gedaan mee maken eer er hulp komt.

**BARBELE.**

Heilige Maria, hulp der kristenen, help nu ook mijn man die vroeger ook wel 'n kristen mens was, maar die om wille van tijdelik goed zijn kristelik geloof heeft afgezworen. Spreek ten beste voor de afvallige. Moet ik de vrouw worden van een ruige zondaar. Zoudt ge dat willen, lieve Moeder?

**PACHTER.**

Heilige Maria, hulp der kristenen, bid voor mij.

**GEERKE.**

Aai! Aai! Aai! Het kookt daar onder mij van betrouwende devosie! Aan 't werk mannen, aan 't werk blijven spijs al. Ik speel u moed in.

**BARBELE.**

En gij, sinte Maarten, sinte Goedele, Moeder Anneke, werkt mee aan 't wonder dat hier gebeuren moet... moet, verstaat ge mij? Altijd heeft zijn familie U vereerd met beewegen en offerlicht. Van vader tot zoon zijn ze tot u gekomen in alle nood, laat toch niet toe dat in uw plaats Satan hier regere, Satan hier kome staan op schouw en schapraai, dat heel de helle hier thuis hore.

**PACHTER.**

Heiligen van de familie, bidt voor mij.

**GEERKE.**

Schiet wat op aan de zijgevels! Werkt vlugger door... de voegers zitten u op de hielen! Vooruit! Vooruit!

**BARBELE.**

Alle Gods-lieve-heiligen-uit-de-streek, die hier woont in kerken en kapellen.

**PACHTER.**

Bidt voor mij.

**BARBELE.**

Die onze rijke weldoende geburen zijt,

**PACHTER.**

Bidt voor mij.



**BARBELE.**

Die hier waakt over zielen en lichamen,

**PACHTER.**

Bidt voor mij. (*De duvels kruipen angstig achteruit.*)

**BARBELE.**

Die uw patroonmantels uitspreidt over hofsteden en velden.

**PACHTER.**

Bidt voor mij.

**BARBELE.**

Die hier wandelt van kerketoren tot kerketoren, uw weldaden zaaïend.

**PACHTER.**

Bidt voor mij.

**BARBELE.**

Die op uw prosessie- en kermisdagen over onze koppen wandelt, midden veel lantaarnlicht.

**GEERKE.**

Wat staat ge daar te bibberen, luilakken! Vooruit! Hier in Brabant moet g' u tegen 'n stootje harden.

**BARBELE.**

Heilige Patronen van Brabant! Heilige lievelingen van God en van de Brabantse mensen, laat uw vrienden niet in de steek; helpt ons uit de strikken van de zwarte vijand, die ook uw grootste vijand was, van die bedrieger der bedriegers, die onkruidzaaiër, die... Gedooft niet dat er tussen uw kerken in, er een duvelstempel kome staan, werelds Babilon. (*De pachter is stil aan 't wenen gegaan.*)

**GEERKE.**

Nu nog het dak en een stukske zijgevel!

**BARBELE.**

Heilige Engelen-Bewaarders van Amelgem, doet ook uw best!

**BARBELE.**

Brengt hulpe, aartsengelen: Rafaël, Gabriel en gij, Michiel, de grootste... helpt ons, helpt ons, helpt ons.

**GEERKE.**

Brengt kepers aan en balken, Blekkas, Crebas, Putifar en Barlebaan, zorgt voor latten en voor pannen.

**BARBELE.**

Gabriël, verlicht ons verstand, dat we 'n uitkomst vinden; Rafaël, verhinder hun plannen, en gij, Michiel, patroon van Brabant, trek nog eens ten strijde tegen 't zwart venijn.

**GEERKE.**

Nog vijf minuten en ons werk is klaar! Vooruit, Vooruit!

**BARBELE.**

Redt mijn man uit hun handen. Aai! Aai! Aai! (*Valt aan 't wenen.*)

**GEERKE.**

Vooruit, vooruit! We krijgen de pachters ziel!

**BARBELE**

(*plots recht.*) Man, steldet ge geen kondisie aan heel dat ellendig koopje? Laat zien het papier?

**GEERKE.**

Viktorie! Nog tien meter vierkant! Moed, kerels, vooruit! Schiet wat op aan de zijgevel!

**BARBELE**

(leest vlug.) Die me daartegen als verkoopprijs, deze nacht, vóór het kraaien van de haan, de grote schuur... ja, dat weet ik al... dus vóór 't kraaien van de haan... vóór hanekraai, laat zien, vóór hanekraai, sinte Pieter!... Vóór hanekraai. (*Plots naar t venster.*) Hoe verre staat het werk.? (*Loopt naar de lantaarn.*)

**GEERKE.**

Vijf meter vierkant nog, en de ziel is mijn!

**PACHTER.**

Wat gaat ge doen, vrouw?

**BARBELE.**

De lantaarn! (*Licht aan.*)

**PACHTER.**

Maar wat?

**BARBELE.**

U redden!

**GEERKE.**

Vier meter vierkant!

**PACHTER.**

Nee, Barbele, ge wordt gek.

**BARBELE.**

Duvelen, ik ben u te slim. (*Draait de lantaarn in haar schort.*) Alle heiligen zijn ons mee. (*Af.*)

**GEERKE.**

Twee meter; viktorie. Eén... (*Achter de schermen kraait een haan: Kokeriko! Kokeriko!*)

De hanekraai! De schuur is niet af! Verdoemd wijf! 'k Verlies 't prosés! Weg, duvelen, naar bed, naar uw helse matrassen! Ge hebt slecht gewerkt! Dat Satan u rekke! Ik blijf... (*De duvelen met 'n hels lawijt af, volledige duisternis. Geerke springt ondertussen van 't dak af en verdwijnt in de schuur. De onafgewerkte schuur, die opgebouwd werd achter de halfgesloten gordijn, staat nu zichtbaar als hel licht weer aangaat. Het lawijt verdwijnt in de verte, de pachter ligt geknield, 't hoofd op de bank, de pachterse verschijnt met de lantaarn en kijkt bevend naar de schuur.*)

**BARBELE.**

De schuur is niet af... Goddank... en mijn man gered. (*Binnen.*)

**PACHTER**

(*steeds gebogen.*) Barbele, wat is 't?

**BARBELE.**

De schuur is niet af, en de duvelen zijn weg.

**GEERKE**

*(in de opening van de onvoltrokken schuur.)*

Behalve ik.

**PACHTER.**

Dank u, Barbele.

**BARBELE.**

Dank O. L. Heer en al zijn heiligen: Onze Vader, die in de hemelen zijt... enz.

**TIENDE TONEEL.**

*BARBELE, PACHTER, GEERKE, DE BLINDE.*

**BLINDE.**

*(komt sukkelend uit de zaal al pijpend een zot liedje op zijn doedelzak. Wanneer hij op 't toneel komt, loopt hij tegen de schuur.)* Waar ben ik hier? *(Ontnuchterd van angst.)* Op 'n vreemde hoeve?... Versukkeld?... *(Betast de muren.)* Vers gebouwd. Dat komt van al dat brassen in de kroegjes... dat is duvels-werk... 'k Mocht de landloper niet betrouwen... De anderen liggen zatgedanst en volgedronken onder de banken... Waar moet ik heen? Heregod! *(Dwaalt rond over 't toneel)* 't Is de grond..., het kruid... de reuk van Amelgem *(terug bij de schuur)*, maar dit... dit... is Amelgem niet.

**GORDIJN.**

**DERDE BEDRIJF**

**EERSTE TONEEL.**

*GEERKE, BLINDE.*

**GEERKE.**

*(op de onafgewerkte schuur; beneden ligt de Blinde in slaap.)* Ik heb het prosés verloren, de devote prijs was mij te slim. Domme duvel, dat ik zo iets niet voorzien had in 't kontrakt... doch te laat is 't nu daarom te treuren. Ik ben het zielke kwijt. Pasiensie! Dat brengt de stiel nog mee na jaren praktijk. Pasiensie! Toch blijf ik hier en zal er spoken dag aan dag. 'k Behoud de schuur al heb ik 't zielke niet. Ik zal de omgeving met tormenten plagen, plagen tot al wat er leeft gek worde van sjagrijn. Dit halfbakken werk blijft mijn, ik dank het mijn duvelen, het blijft onafgewerkt. Dat zweer ik bij vader Satan. Met mijn horens stoot ik elke steen, elke plank weg die men hier leggen durft.

Dit is mijn recht. Laat dan dat vroom katijf maar Wees-Gegroetjes knabbelen, ik blijf hier baas, en elke Wees-Gegroet, die zonder hemels antwoord blijft, wordt een rimpel in haar glad kerzegezicht. Dat ze verdorre van kwaadheid, dat heur hart in gal verga, dat ze zich verdoeme van wanhoop... 't kanalje-kreng. *(Verdwijnt in de schuur.)*

**TWEDE TONEEL.**

*KOBEN, ROMMEN, GOOR (komen op langs de zaal.)*

**KOBEN.**

*(Iijk de andere twee nog halfdrongen, ze ontduchteren in de loop van 't bedrijf.)* Zijn we nog zat of zijn we al nuchter ?

**GEERKE.**

Ha! De zatte knechten!

**KOBEN.**

Maar 't en is Amelgem niet dat ginder ligt, de alf heeft ons misleid.

**ROMMEN.**

Wat mankeert er aan ?

**KOBEN.**

Niks, maar dat groot batement... presies 'n kerk zonder toren... Ziet gijlie dat ook?

**GEERKE.**

Ik ben er de patroonheilige.

**GOOR.**

Nu ge 't zegt, ja... ja... Wie zou 't niet zien?

**KOBEN.**

Dan zijt gijlie ook nog zat... want het staat er niet, ofwel is die hoeve Amelgem niet...; en als we iets zien dat er niet staat dan zijn we zat; en als dat Amelgem niet is, dan lopen we verkeerd en dan zijn we ook zat.

**GEERKE.**

Echte logika.

**ROMMEN.**

Na zo 'n nacht moet ge van niks verschieten.

**GOOR.**

Ik ben niet zat en ik zie 't.

**ROMMEN.**

Uw tong is toch nog een beetje zat..

**GOOR.**

Ha! Die... heeft... die heeft dichtst bij 't bier gelegen.

**ROMMEN.**

En, 't is een schuur, en het trekt op een kerk, en dat is mirakuleus. *(Klauteren het toneel op.)*

**GEERKE.**

Ja! Hier komt men bedevaarten voor droge lever en slappe beentjes!

**KOBEN.**

Maar, ze is niet af...

**ROMMEN.**

't Is een schuur, en een kerk, en een mirakel! Dat komt regelrecht uit de hemel.

**KOBEN.**

Maar als het uit de hemel komt, waarom hebben ze dan dat gat daarin gelaten?

**ROMMEN.**

Dat is er zeker uitgevallen bij het naar beneden laten.

**GOOR.**

Flauwe praat! De engelkes kunnen dat beter... Mijn gedacht, ze komt van de duvel... aan diens werk mankeert er altijd iets. Weet ge dat niet?

**KOBEN.**

Ja, van de duvel of van de hemel, in elk geval niet van de mensen... Maar ziet... wat ligt daar op een hoopke?

**ROMMEN.**

*(heft de mantel op.)* De Blinde!

**GOOR.**

Die mag van geluk spreken dat ze de schuur geen meter verder neergezet hebben; ze ware vlak op zijn ribbekas terecht gekomen.

**BLINDE.**

*(wordt langzaam wakker.)* Nu weet ik het... nu weet ik het... 't is Amelgem. 't Is Amelgem helemaal, maar dat ding hier komt van de duvel.

**ROMMEN.**

Van de duvel! Here God!

**BLINDE.**

Ja, van dé duvel, van de lorejas die ons allen naar 't kroegje lokte, en ons vol lambik goot... tot hier... tot aan onze slikker.

**GOOR.**

Maar dan zijn we ook een beetje des duvels.

**KOBEN.**

Die is ook nog wat zattekes.

**BLINDE.**

Boven mijn kop stond hij daar ergens te preken lijk een pastoor in de preekstoel. Maar welk een preek, mensen, 't was al vloeken en blasfemieren.

**ROMMEN.**

En wat vertelde hij?

**BLINDE.**

Dat in ruil voor die schuur de pachter zijn ziel verkocht had aan hem, dat die ziel hem schandelijk ontfutselfeld werd, 'k weet niet hoe..., maar dat dit ding onvoltooid zou blijven, en dat hij dag en nacht de streek zou kwellen met gespook en toverij. En achter elk woord zette hij een vloekske, of liever een dikke vloek, en daaraan hoorde ik dat het wel de duvel was.

**ROMMEN.**

Here God, dan blijf ik hier niet.

**GOOR.**

En ik loop naar de pastoor, dat hij kome met wijwater en krachtige gebeden om dat duvelsnest te kuisen.

**KOBEN.**

Kalm aan, kerels! weet ge dan niet dat dromen bedrog is?

**BLINDE.**

Bedrog, bah neen, mijn horen tuiten nog van 't hels lawijt.

**KOBEN.**

Kalm aan, laten we eerst de pachter roepen. *(Bonkt op de deur..)*.. Hier is nog geen levende ziel wakker... 't is ook nog wat vroeg... Dan maar naar Paschier... wellicht weet die er wat meer over. *(Allen af.)*

**GEERKE.**

Des duvels!... ik zal 't u wel bewijzen, jongens,.. des duvels is ze en blijft ze... Blinde, ge zijt mijn getuige in 't prosés... mijn...

### DERDE TONEEL

*(in huis.)* BARBELE, later PACHTER.

**GEERKE**

*(voor de opening.)*

**BARBELE.**

Wie daar ?... Wie daar ?... *(Kijkt door 't venster.)*

Niemand. Dus de duvel...

**GEERKE.**

Presies!

**BARBELE.**

Dus huist hij nog op de hoeve.

**GEERKE.**

Wie had het gedacht, he pachterske, dat we nog naaste geburen zouden worden ?

**BARBELE.**

Van pikken zal er vandaag niet veel in huis komen; 'k zie 't al, 't wordt hier 'n echte begankenis...

**GEERKE.**

Naar het heiligdom van Sint Geerke! Natuurlijk!

**PACHTER.**

Och zwijg Barbele-kind.

**BARBELE.**

Niks te Barbele-kind. Wat voor 'n naam geeft ons zulk goedje bij de mensen.

**PACHTER.**

Och laat ze spreken..., men zal zeggen: het spookt op Amelgem...

**GEERKE.**

't Zal er spoken! Bij vader Satan!

**BARBELE.**

Maar Amelgem, dat zijt gij, dat ben ik; brr... ik voel de ogen van de mensen reeds in mijn nek, 's Zondags in de mis, 's Woensdags op de markt; en 'k zie de klappeten al, met hun neus, hun kin en hun vingers ons achternawijzen en zeggen: Zie dat 's die van de schuur... » Van Amelgem zullen ze niet meer spreken.

**GEERKE.**

Reden te meer om er te blijven.

**BARBELE.**

En voor u is 't nog heel wat erger: gij hebt uw ziel willen verkopen aan de duvel, dus hebt ge ze verkocht, en voor 't ogenblik ziet ge er van binnen uit als 'n schoorsteen. Ge moet te biechten zo gauw rnogelijk, en als ge hier uw linnen niet gewassen krijgt, zoek dan op een ander, bij de Paters van Affligem, of bij de Bisschop als 't moet.

**GEERKE.**

Of bij de Paus!

**PACHTER.**

Waarlik Barbele, zou 't zo erg zijn ?

**BARBELE.**

Of het erg is: 'k geloof het wel. 'k Zal in uw plaats uw geweten eens onderzoeken, want me dunkt dat dit konkelfoezen met de duvel alle kristelik gevoel in u heeft doodgenepen, ratsdood.

**PACHTER.**

Laat dat maar, vrouw.

**BARBELE.**

Nee, 'k maak er liever kort spel mee, en 'k zal er de katechismus bijhalen, want 't en is geen gewone kuis.

**GEERKE.**

Goed! nu krijgen we nog wat theologie! Zo vroeg in de morgen, en op onze nuchtere maag!

**BARBELE.**

(*plasiéd.*) Eerste gebod: Wat verbiedt het eerste gebod ? Afgoderij... daar hebt ge 't al... wie zijn God afzweert dient de duvel... Dat is één.

**GEERKE.**

Min of meer!

**PACHTER.**

Maar...

**BARBELE.**

Houd u stil... 't is de eerste, maar 't is de laatste niet... Superstisie, toverij... een ogenblik... zo'n schuur bouwen, lijkt dat niet wel 'n beetje op toverij? Dat is misschien wel nummer twee... Sakrilegie en ketterij... en alle andere ongelovigheden, wanhoop en haat van God... en dat is nummer drie en nummer vier, want dat ware er fataal uit gevolgd.

**PACHTER.**

Zo komt ge zeker tot twintig.

**BARBELE.**

Ja, ja, en de rest.

**GEERKE.**

Moet ge niet geloven, Pachter, vrouwvolk overdrijft altijd.

**BARBELE.**

Twede gebod: zweer niet ijdel... en gij zwoert niet alleenlik ijdel, maar ge zwoert slecht. Wie de eed misbruikt om zijn geloof af te zweren, zondigt gruwelijk. Derde gebod: Heilig wel de dag des Heren...

**PACHTER.**

Sla dat maar over... Daar heb ik tenminste niets tegen misdaan.

**BARBELE.**

Akkoord, maar denkt ge niet, dat met de duvel in uw lijf, ge vroeg of laat dit gebod ook niet zoudt overtreden hebben? Vierde gebod: Plichten der ouders jegens hunne kinderen.

**PACHTER.**

Hier tenminste...

**BARBELE.**

Nee, Amelgem, wat 'n slecht voorbeeld geeft ge niet aan heel uw familie, aan uw werkvolk ? Dat is ergernis geven en zo komen we tot het vijfde gebod.

**PACHTER.**

Maar, vrouw, dat is verschrikkelijk.

**BARBELE.**

Ziet ge dat nu eerst in ? Nu, beter laat dan nooit.

**PACHTER.**

Maar als ge zo blijft doordraven, dan blijft er geen enkel gebod.gaaf. Zo 'n leventje ver van God en zijn gebod, stelde me in staat ook dag in dag uit, zesde, zevende, achtste, negende en tiende gebod te overtreden.

**BARBELE.**

(*Vlug*) En de vijf geboden der H. Kerk. Zoudt ge de hoogdagen nog geëerbiedigd hebben ? Nee, nee, nee! Ge waart des duvels durven gaan? Zoudt ge de heilige Vasten en de Vrijdagen nog geëerbiedigd hebben ? Nee, nee, nee! Ge waart des duvels gebleven, en dat had u tot het uiterste uiterste gebracht. Van biechten geen spraak meer, van paaskommunie evenmin. En ziet ge nu dat uw ziel zwart is, pikzwart als een pijpesteel, en dat 'n grote kuis hoogst noodig is?

**GEERKE.**

Boeh! Dat krijgt ge niet gekuist zo 'n rotte boel!

**PACHTER.**

Och vrouwe, staak toch die prekage. Ik ben de ongelukkigste pachter die onder Gods lieve zonne loopt. Ik durf niet meer bij de mensen komen.

**BARBELE.**

Nee, maar zo moet ge 't nu ook niet opnemen... ge gaat vandaag nog te biechten...

**GEERKE.**

Aai! Verdufte kwezel!

**PACHTER.**

Ja, goed... 'k ben gereed... aan de pastoor wil ik alles zeggen... alles... en penitensie doen... beevaarten en offeren. Maar de andere mensen zal ik iets voorliegen... 't eerste en 't beste. 'k Zal zeggen, Barbele, dat gij, Barbele, met uw vurig gebed die schuur uit de hemel hebt doen vallen.

**BARBELE.**

Nee, nee, nee, breng er mij niet tussen. Potje gebroken, potje betalen.

**KNECHTEN.**

*(buiten op met ladder, plank, hamer en nagelbak.)*

**BARBELE.**

*(ziet door 't venster.)* Daar begint de beevaart al naar uw duvels heiligdom.

**VIERDE TONEEL.**

*DE KNECHTEN (buiten), PACHTER, BARBELE.*

**PASCHIER.**

Is ze des duvels of is ze des hemels? dat is de kwestie. Ik heb vannacht veel wind en onweer gehoord, maar op Sinksen daalde de H. Geest wel uit de Hemel, midden al dat gedruis. We zullen zien. Kobeke, kruip eens naar boven en nagel die berdels voor de opening; als ze er aan vast blijven dan is ze des hemels; blijven ze er niet dan is ze des duvels.

**ROMMEN.**

Durft ge?

**KOBEN.**

Waarom niet? Gauw de ladder.

**PACHTER.**

*(binnen.)* Wat gaan die daar uitrichten?

**PASCHIER.**

Zou Amelgem al op zijn? *(Bonkt op de deur.)*

**BARBELE.**

Binnen!

**GEERKE.**

Goed! Trek daar maar binnen, hier blijft ge buiten.

**PASCHIER,**

Meester, meester! Is me dat een mirakel he!

**PACHTER.**

Wat zijn ze van zin?

**PASCHIER.**

Ja, ze gaan even zien of ze des duvels of des hemels is.

**PACHTER.**

Wat zegt ge?

**PASCHIER.**

Mag ik het zeggen?... De Blinde zegt dat ze des duvels is en dat ge voor dat ding uw ziel aan de ruige landloper verpand hebt, maar dat kan ik niet geloven... daarvoor zijt gijlie te braaf en te kristelik.

**PACHTER.**

Dat waren we van vader tot zoon.

**KOBEN.**

De laatste lap is de sterkste!

**GEERKE.**

*(stoot met zijn horens de plank weg.)* Dat is één!

**KOBEN.**

Des duvels,

**ROMMEN en GOOR.**

Des duvels.

**BLINDE.**

Had ik het niet gezegd?

**GOOR.**

Ik loop om de pastoor. *(Af.)*

**ROMMEN en KOREN**

*(springen binnen.)*

**ROMMEN.**

*(tot Amelgem.)* Ze is des duvels en 't is uw schuld.

**PASCHIER.**

Zwijg, Rommen, zwijg toch.

**KOBEN.**

Ja, Paschier, ze is des duvels, jongen.

**PASCHIER.**

Onmogelijk, laat mij proberen.

**BARBELE.**

Maar waarom zeggen zij dat allemaal? Wat weten zij ervan?

**PASCHIER.**

Ja, de Blinde heeft ook gezegd - mag ik het zeggen? Dat de duvel uit de schuur niet ruimen zal, en dat, als bewijs van zijn recht, hij niet wil dat mensen dat gat in de zijgevel toemaken... Maar ik zal bewijzen dat ze niet des duvels is, lichtgelovige Jannen... Waar is Goor?

**ROMMEN.**

De pastoor halen.

**PASCHIER.**

Ook al? Loop hem achterna, en zeg hem dat hij de pastoor in de kerk late.

**ROMMEN.**

'k En doe, 'k en doe. *(Buiten.)*

**PASCHIER.**

Geef hier de planken... en vier stevige nagels... dat laat ik niet zeggen van ons pachthof.

**BARBELE.**

Hebt ge 't gehoord? De duvel treedt zelf op als aanklager.

**PACHTER.**

Binnen een uur zal heel het dorp het weten.

**BARBELE.**

Paschier zal ons verdedigen.

**PACHTER.**

Wat kan één trouwe knecht tegen een heel parochie tongen? (*Bruusk buiten.*)

**BARBELE.**

Wat gaat ge doen?

**PACHTER.**

Bewijzen. Ik zal 't bewijzen. Geef hier de hamer en vier sterke krammen. (*Klimt de ladder op.*) 'k Zal 't bewijzen. (Hamert.) Bewijzen... niet.. des duvels... Be... wij... zen... ik het bewijzen! Des duvels is ze niet! Bewijzen. (*Wil naar beneen.*)

**GEERKE.**

(*stoot de plank. Dat is twee.*)

**PACHTER.**

(*blijft als versteend staan... beneden grote stilte... zwijgend daalt hij de ladder af, steeds opkijkend naar de opening... versuft gaat hij met Barbele binnen... de knechten volgen als hondjes... Binnen op een stoel neervallend, barst hij los.*) Wel ja, ze is des duvels... maar ik heb berouw. (*Wenend.*) 't En scheelde geen haar of ik zelf was ook des duvels. Ik had mijn ziel verkocht. 't Gebed van Barbele en de Voorzienigheid hebben me d'r uitgetrokken. Zegt het maar rond aan alle mensen in de huizen en op 't veld. Dat is mijn straf. Zegt het op de markt aan al wat er koopt en verkoopt, en zegt het ook aan al de pastoors die ge tegenkomt, dat ze het afroepen op hun preekstoelen; zegt het aan de paters, aan de biddende, aan de bedelende, aan de prekende, dat ze 't als een miserable eksempel rondtrompetten heel het land door, en vergeet vooral niet te zeggen dat ik ongelukkig werd sinds dat ogenblik. Ik had de schuur gekocht ten koste van mijn ziel, 'k betrouwde meer op de' duvel dan op de H. Voorzienigheid, die me zo geweldige oogsten schonk. Dat is mijn biecht, en ik zoek nu penitensie. (*De Blinde komt terug met een groot kruis, zoals men er langs de wegen vindt, grabbelt naar de hamer en klimt de ladder op.*) De schuur is niet mijn, ze blijft des duvels; doch ik zal ze afkopen met veel aalmoezen en giften, met beevaart en eerherstel. Bij de heilige kruisen van

Assche, heel mijn oogst gaat er aan, en die van drie jaar te rote. Al de pastoors met groene togen zullen er van eten, en de bedelaars met hun tenen door hun kousen zullen er hun maag mee vullen. Dat is mijn penitensie. (*De Blinde hangt het kruis aan een nagel die hij pas geslagen heeft boven de opening.*)

**GEERKE.**

(*doet een poging om 't kruis weg te stoten, en roept schor.*) Dat is... (*Dit lost zich op in een schreeuw... Een knal, een vlam. Geerke verlaat huilend de schuur.*)

**BARBELE.**

Wat is dat?

**BLINDE.**

Hij is geblazen... Hij mag nu buiten slapen... (*Pijpt op zijn doedelzak de laatste noten van Pierlala... «'t Is wel, zei Pierlala-sasa...»*)

**GORDIJN.**

CONSTANT LINDEMANS

DE  
DUVELSCHUUR

BRABANTS SPEL IN DRIE BEDRIJVEN



Uitgever — JOS. VERMAUT, Kortrijk. — 1926.

# DE DUIVELSCHUUR

Jan De Rooy, 1953

## VERTELLER

Er was eens een man, al lang geleden.  
In Amelgem stond zijn woonst;  
hij was gierig en niet vroom;  
Amel was zijn naam;  
zie daar kom hij aan.

## PACHTER

Wat een oogst van 't jaar:  
'k ben er waarlijk mee begaan;  
't zijn nogal dingen,  
Als men niet weet wat ermee beginnen.

## KNECHT T.

Laten pikken, pachter, laten pikken.

## PACHTER

En dan?

## KNECHT T.

Naar uw schuur voeren als 't kan!

## PACHTER

Mijn schuur is veel te klein:  
nog eens zo groot zou ze moeten zijn  
voor zulk 'n overvloed.

## KNECHT T.

In mijten zetten is ook goed.

## PACHTER

Wat, tarwe in mijten zetten!  
Dat zal ik wel weten te beletten.  
Wat zijn dat voor streken?  
Tarwe moet in 't droge steken,  
in 't droge steken!

## KNECHT O.

Wat vreemd Sinjeur komt daar gegaan  
al over de Asselbaan?  
Nog nooit in Amelgem gezien!

## DUIVEL

Bonjour! ... En waar ben ik hier?

## KNECHT T.

Amelgem in Brabant is 't hier.

## DUIVEL

Zie me die oogst hier eens staan!  
Wordt die dan niet afgedaan?

## KNECHT T.

De oogst is waarlijk groot,  
maar Amel zijn schuur  
te klein en te oud.

## DUIVEL

Te klein zegt ge?  
Zijn schuur te klein?  
Zou dat wel kunnen zijn?

## KNECHT T.

Ja... ja...

## DUIVEL

Ha! Ha! En waar beste vrienden,  
kan ik die Amel vinden?

## KNECHT T.

Hij is voor de zoveelste maal,  
naar zijn velden gegaan...  
Zie, daar keert hij weer.

*[ Pachter komt langs 't midden ]*

## DUIVEL

Bonjour, pachter; is het weer  
naar je zin niet goed,  
dat je zo lelijk doet?

## PACHTER

Bekijk me die oogst...  
Waar hem steken?  
Ik weet niet waar er mee gebleven.

## DUIVEL

Zorg voor 'n grote schuur!

## PACHTER

Goed en wel... maar dat is duur!

## DUIVEL

Ik bouw je die schuur...  
vannacht! 't Kost je geen zier!

**PACHTER**

In één nacht? Hmm... da's geen klein bier!

**DUIVEL**

De schoonste en grootste van Brabant of omtrent.

**PACHTER**

En ze kost me geen cent?

**DUIVEL**

Geen centiem... alleen je ziel!

**PACHTER**

U mijn ziel verkopen? ...  
Gaat eens lopen!

**DUIVEL**

Binnen dertig jaar...  
kan dat gaan!  
En morgen voor ' kraaien van de haan,  
staat je schuur kant en klaar.

**PACHTER**

Dertig jaar is lang...  
En voor de grootste en schoonste schuur!  
't Is niet duur...  
Ik doe het, ik ben niet bang!

**DUIVEL**

Goed, dit is van belang!  
Prik deze pluim  
in je duim  
en teken met spoed  
dit papiertje met je bloed.  
Bonjour!

**KNECHT T.**

O Amel, wat een schande!  
Voor 'n schuur uw ziel verpand?

**PACHTER**

Ja, maar voor de grootste en schoonste van 't land!

**KNECHT O.**

En daar komt Barbele, de pachteres:  
naar Vilvoorde is ze geweest,  
met eiers en boter;  
te voet drie uur verlopen.

**PACHTER**

Barbele, morgen gaan we aan 't pikken,  
en 't zal er stuiven, verdekke!

**BARBELE**

Zijt ge nu eindelijk verstandig geworden,  
en hebt ge genoeg pikkers gevonden?  
Anders, vraag heel Oppem er maar bij.

**VERTELLER**

Met d'avond valt over Amelgem,  
derwijl de duivel niet gerust is.  
Hij roept zijn mannen op tot 't werk.  
Er wordt gegraven zonder perk.  
Naar Boomse gelagen zendt hij om 50.000 stenen;  
om 20 eiken naar Buggenhoutbos.  
En daar breekt al meteen de helle los,  
als 't klokje van Ossel 10 ure slaat,  
en de ganse helle aan 't werke gaat.

**DUIVEL**

Op mannen: de fundamenten zijn gegraven;  
aan 't werk nu zonder dralen:  
gij, metsers, timerlieden en dekkers;  
gij, voegers en plekkers,  
maak maar vrolijk lawaai,  
want morgen voor 't hanengekraai  
moet de schuur zijn gereed  
en heb ik pachters ziele beet.

**BARBELE**

Wat een onweer, 't lijkt me niet pluis. En Amel,  
de Heer, ik voel me met bidden wel.

**KNECHT T.**

't Is geen onweer, geen donder.

**BARBELE**

En dan?

**KNECHT T.**

't Zijn de kleuden uit 't hellevuur:  
die bouwen een Duivelsschuur.

**BARBELE**

Wat wilt ge daar mee zeggen?

**KNECHT T.**

Om gans zijn oogst te kunnen bergen,  
zou Amel een grotere schure vergen.

**BARBELE**

Wat heeft de kleude daarmee te stellen?

**KNECHT T.**

Amel geeft de duivel zijn ziel in pand,  
voor de grootste schuur van 't land.

**BARBELE**

Wat moet ik doen? Geef raad:  
ik zet het de duivel betaald.  
Hoe verbreken dat contract?

**KNECHT T.**

Luister. Zo luidt het,  
vóór 't kraaien van de haan,  
moet de schuur er staan.



### BARBELE

Vóór 't hanengekraai... Goed,  
dat geeft me weer moed.  
'k Wil er om wedden,  
ik zal Amels ziel redden.

### DUIVEL

Op mannen, vooruit, werk dapperder dan ooit.  
Bijkans de schuur voltooid.  
En pachters ziel aan ons.

*[ Barbele klopt in handen en haan kraait ]*

### DUIVEL

Foert! De schuur is niet af!  
De vrouw was ons te slim af  
dat is straf.  
'k Ben de ziele kwijt.

### BARBELE

Zijn ze weg en wijd?

### KNECHT O.

Allen zijn weg en de schuur is niet af.

### PACHTER

God dank, dan ben ik tevreden  
en verlost van de straf.

### BARBELE

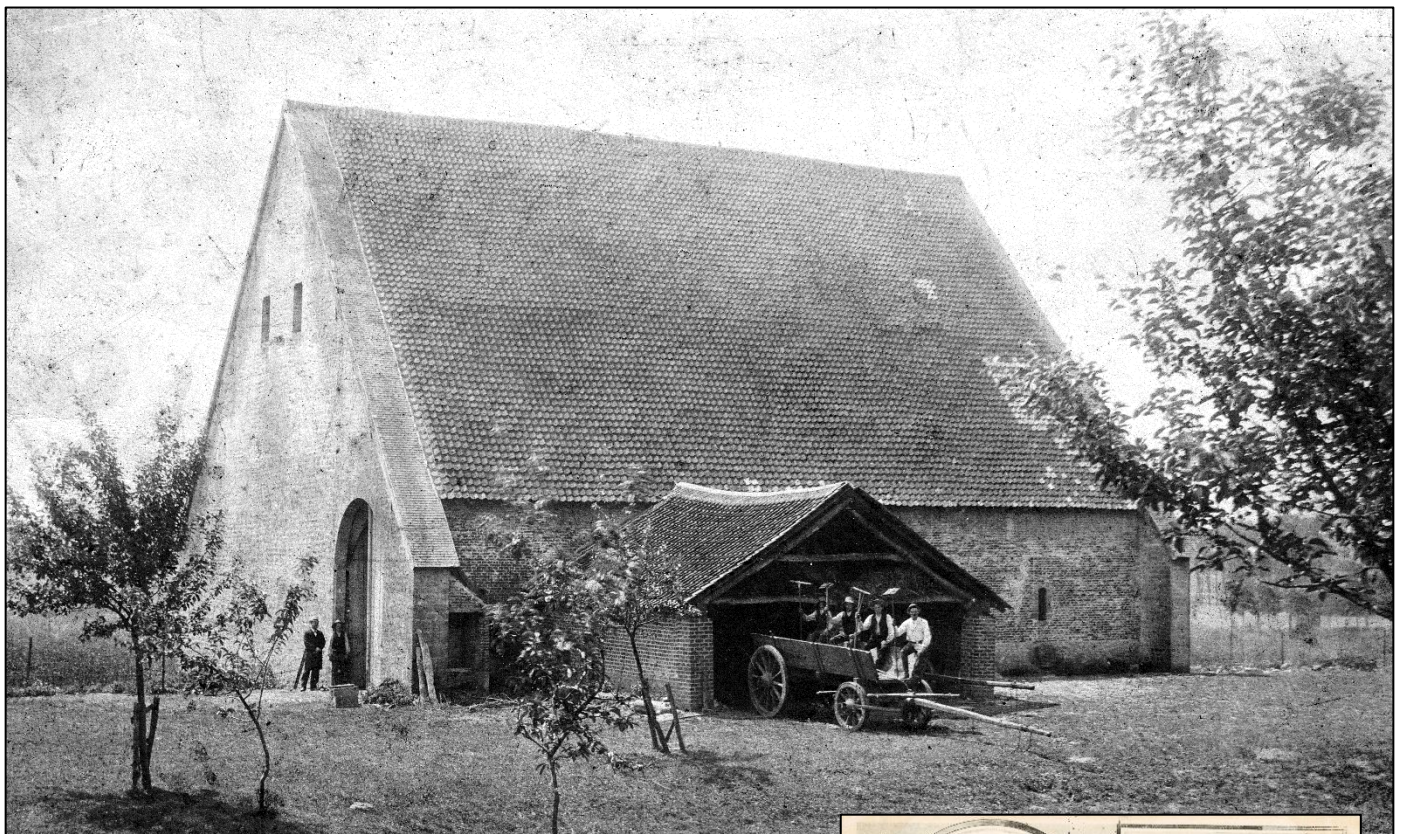
Amel, ge hebt een grote zonde bedreven;  
de duivel is nog in U gebleven.

### PACHTER

'k heb spijt, Barbele, groot spijt.  
Maar hoe geraak ik mijn zonde kwijt?  
'k Zal tot de paters van Grimberge gaan.  
Met zonden zwaar beladen,  
'k zal biechten en met spoed.  
Beewegen naar Scherpenheuvel te voet.

### KNECHT T.

De boer deed boete heel straf.  
Zo geraakt hij van zijn zonde af.  
Maar de Duivelsschuur bleef bestaan.  
Nu nog draagt ze die naam,  
en maakte Amelgem bekend,  
heel Vlaanderen door en omtrent.



*De Duivelsschuur met arbeiders op een kar aan het karrenhuis.  
De toegangsdeur met de korfboog (rechts van het karrenhuis)  
is vanuit dit gezichtspunt niet zichtbaar.*

*Een deel van dit cliché werd in die jaren ook gebruikt voor een  
gefragmenteerde Ansichtkaart (rechtsonder)*

*– foto circa 1900*

*(bron cliché: via Geert Deblieck, uit familiearchief Scheers – Emmerechts).*



# DE DUVELSSCHUUR

Jef Verbesselt, 1990

Met tijdens de opvoeringen van vrijdag 21 en zaterdag 22 september 1990:

**BEZETTING**  
**MA** Ghislaine Tonnelier  
**PA** Maurice Peeters  
**MARC** Philippe Nys  
**HELLEPUTTE** Patrick Nys  
**SJAMPETTER** Gust Van Thienen  
**REGIE** Piet De Cuyper

*Een heel gewone huiskamer met doordeweekse meubels. Er is 1 deur (zijkant of achterkant), een raam, een ronde tafel met vier stoelen, een fornuisje met enkele potten en pannen, een frigo, een sofa.*

*Ma (krulijzers in het haar, blauwe voorschoot, zingt een Vlaams liedje) is bezig met kousen stoppen.*

*Op de sofa ligt languit zoon Marc met een walkman op het hoofd. Hij maakt gekke, ritmische gebaren op de muziek die alleen hij hoort.*

**MA**

*(stopt met zingen en legt naaiwerk neer) Zeg, manneke, zorre ga a ni beter wa deftig zetten? Sobiet komt onze pa tois en ge wet dattem er ni*



*tegen kan as ge da zoe ligt. 'k Vraag maai af og dagge na toch niks beiteurs te doen ét. (Ze kijkt naar haar zoon die niet reageert en verder doet met zijn*

*gekke gebaren) Marc... Marc... Marrec!!! (Zoon reageert nog niet) Ja zeg, foert den, zulle! (Ma gaat verder met zingen "J' ai deux amours...")*

*De voordeur gaat met een brede zwaai open en pa komt binnen. Hij is een volks type met klak en kabas. Kijkt zuchtend rond, werp zijn kabas op de buik van zijn zoon die verschrikt reageert, maar walkman niet afzet. Dan geeft pa een vluchtige kus aan zijn echtgenote.*

**PA**

*Vwala, de weik zit er weral op. Mense, mense, zennekik kontent dat vrijdag es. Tegenwoordig rammele z'er nogal mee op 't werk, zulle. G'ét 's noenens bekanst gienen taaid ne mie veu a boterhamme op t' eiten en as ge den ne kie taaid ét smok et ni van de zenen. Ik goin ne kie goed uitrusten van 't weekend, goe wete!*

**MA**

*Allé, allé, Staf, zoe erreg zal 't toch ni zaain zeker. Ge verdient gaai goed aven boterham en ge zet, keut baai hois. Ge meugt kontent zaain dagge ie bai de gemainte zét.*



**PA**

*Marlowis, maske... hoe dikkes moetek a nog zeggen ik zén ni aan de gemainte... Ik wérrek aan de gemainte. Akkood bai 't ministere zérre, in 't onnerwais stoire en in' t leger ligde... maa bai de gemainte wérkte. Vwala, da's e giel verschil. (Kijkt naar zoon Marc, die nog steeds op de sofa ligt) En onze Marc, dane zit nog in een serie apaat: de liggers tout-court. Jawadde, in mainen taaid zaa 't ni waa gewest zain. (Luid) Dag zoon! (Geen reactie) Dag zoon!!! (Pa wordt boos en neemt walkman van zoon's hoofd). Zeg manneke, goirre na aindelek ne*

kie goeindag zegge of goirre ne gielen avend na da getremp liggen loistere ? *(Pa neemt de cassette en leest, ietwat aarzelend)* U twie, wasda na wejal veu iet U twie?

**MARC**

Ma alle pa, ge moet dat in 't Ingels lezen U TWO, dei kende toch ?

**PA**

Wa zaak? 't Zal wel vrie muziek zain da dei manne make. In mainen taid ja, den arre Paul Anka en Bob Benny en danen iene da, danen Ingelsman me zain fabries... Engelbeir Oemperdoemp of zoe iets...

**MA**

Toe, Staf, ik oerek kik dei modern eirekes oek geire, ge zot e wa mier mé aven taid moeten meegaan. Elton Jones en Paul Joenk , d'as toch oek schoen?

**PA**

Ik em 't ie al verstaan... 't zal weral ét zain veu 't vaderlijk gezag van 't wekkend. 't Zal weral een aflevering weurre van ien tegen allen, just na dage maine rust zoe van doen ém. *(Tot Marc)* En gai, wa zerre gai van zins van 't weekend ?

**MARC**

Ba, ik aak ik ne kie gepaast van es goed oit te gaan. Ik zit al een giel weik binnen. *(In plechtig ABN:)* De stempelcontrole is het enige lichtpunt in de dorheid van mijn dagelijks bestaan...

**PA**

Ne kie goed oitgaan... de jeugd paast aan niks annester ne mie. Erre al ne kie gepaast aan dei garaag dagge vedder moet afmaken. 't Es nogal tof ik dun main kiekkes en main sjiippekes weg oem van 't kiekekot een garaag te maken en na staat da kot da zoe al draa mond. Ge zoggaai beiter e wa voesj doen. Menier most ne Golf GTI emme, da was rap in orde, maa 't zal nog wel een taike dure veu dat da bisjke in 't druug zal staan pasek. Ma ik zén akkood oitgaan es veul gemakkelijker natuurlek... Asse kik joenk was goengek iene kie in de moind oit, en ik vond da mier as genoeg... En dabaa... op zwier gaan ei mai noet ni veul gezei. Pinten drinken, na de maskes kaiken en gaan danse, da's gemakkelijk, natuurlek... ma wérken, da's wat anders, hé? *(Tot ma)* Est ni wa, Marlowis, sinds damme getraad zen emme me maa ne kie of draa oit geweist.. twie kiere naa 't bal van den burgemeester en de leste kie... da was nog met a bruuke. . me aale Jos. Da zallek ni rap vergeten... jawadde, da was de moeit. Wette wat da da was, Marc?

**MA**

Allé Staf, ge moet dat allema ni vertelle!

**MARC**

Toe, Pa, was't zoe neig; toe, vertel ne kie...

**PA**

Awel, joeng, toen zemme na zoenen bar gewest, ge wet wel, wadazze van dei dansen dun, zoe met zonner klieren. Dat was dik in orde ze, manneke. Ma zoe assek gezeid em, 't gedacht kwam van noenkel Jos vanaigenst.

**MA**

Gét gai aa oegen toch oek goe de kost gegeven, as main memore goed es. 't Menske most allings eur klieren ni oit doen, ge zagger zoe deu, gai.



**PA**

Wa nog, hé? 'k bennekik katholiek opgevoed zenne. Dabaai, onze pastoer eit altaaid gezeid dagge mè gien oeglappen meugt loepen en ik léisterek ik na dane mens, da wette!

**MA**

As 't veu zoe iets es, den wél natuurlek.

**MARC**

Zeg, Pa, da was de moeit zeker, zoenen stripties. 't Zal ie Stevens oek wel fiest geweest zain, zeker?

**PA**

*(kijkt ietwat meewarig naar ma)* Oi, joeng, daveu moette me twie zaain, zenne...

**MA**

*(dreigt met sok)* Ik zal a sobiet ne kie... Zoene praat, da kan't mansvolk natuurlek vertelle, ma daamee es dei garaag nog ni gemokt. Ge zot er beiter direkt aan beginne... 't Es nogal e zicht vanop straat. En al dei Brusselaars dat ie tsondaas veurbij trekken naa 't park...

**PA**

Ik em 't al gezei van 't weekend ni, ik zén veul te muug.

**MARC**

En mai programma es oek al gevuld. Ik zen bezet van zaterdagmergent tot zondagavond, of misschien zelfs tot moindagmergent... Binnen een paar weiken misschien...

**MA**

Ik em 't al verstaan. Wette wa... Zet ave krowagen boiten en daabaai ne zak cement en e wa stienen. Misschien da de kabouterkes et vannacht wel komme doen.

**MARC**

En zet er oek a schup bai. As a collega's van de gemainte dén veurbai komme kunne z'er wat op ruste... kwestie van eule e wa 't oefene veu in de weik...

**PA**

Aalt gai ave snepper ma toe... of ik goin main schup es pakken. *(En na stilte:)* Ik za geire main gazet es leize *(neemt krant en dan tot Marc:)* Zet gai aven telefon ma op a koppeken, den zwaagde tenminste.

*| Pa begint in krant te lezen, de zoon zet de terug aan walkman en gaat terug liggen.*

**MA**

En ik goin aan main eten beginnen. 't Zén sproikes in e wit saaske mè puree. Ik weet oek altaid ni wa make , zenne...

**PA**

*(vanachter de krant)* Brrr...

*Ma begint aan haar eten, rommelt wat met potten en pannen en zingt van "Plies, relies mie, liet mie goooo..."*

*| Een paar seconden stilte, dan gaat de deurbel driiing, driiing, driiing,...*

**MA**

Da weut gebeld mannekes...

*| Geen enkele reactie van de twee mannen.*

**MA**

*(luider)* Da weut gebeld, mannekes...

**PA**

Ja, ja, 'k em 't ook guud. Ge moet a ni nerveus maken... Marc, goit ga ne kie open doen...

*| Geen reactie van Marc...*

**PA**

'Te s ie weral schuun, assekik ni goin open doen, staat dane mens ie mergevruug nog...

*| Pa gaat naar de voordeur en doet open. Voor de deur staat een plechtig uitgedoste heer, in 't zwart, met sikkebaardje, zwarte wenkbrauwen,... kortom een wat "duivelachtig" uitzicht...*

**HELLEPUTTE**

*(Spreekt met een duidelijk Brussels accent)*  
Goeienavond, menier!

**PA**

Oek zoeveul... Wa kannek veu a doen?

**HELLEPUTTE**

Menier, zaakik efkes meugen binnen kommen? Ik za aa 't ien en 't ender moete vroege...

**PA**

't es toch ni veu nen ensikloppedie te verkoepe zeker, want dat emmek al. Main vraa dei wet op alles een antwoord...

**MA**

Wat es dat da allemaa, hé? Staf, loit dane mens toch binnen komme, wa moet dane van ons ni paaze?

**HELLEPUTTE**

Merci, Madame, en oek goeienavond... *(Tot Marc:)* Dag Jeunehomme... *(Geen reactie van Marc)* Dei joenkheid hé, ik em oek twie dochters in eule apejoare. Ze zenne joenk, hé, en ze moeten er van profiteire, na da 't nog goat.

**PA**

Ja menier, dane van ons kan da zoene giele avond liggen met dane telefon op zaine kop, van tienegen veu zainen aigen klap ni te moeten hure...

**MA**

Alla, menier, met wa kunnen men a van dienst zain? Me goit toch zitten.

*| Pa en de bezoeker gaan aan tafel zitten.*

**HELLEPUTTE**

Wel, ik zal mai efkes introduceiren, ik uut Helleputte, Jean-Claude Helleputte... *(Arzelt even)* Wat dak aaigenlijk kom doen... 't es masschien een bekke impoli, ma enfin... Ge moet weite... ik woen al een taike in Maas. Ik em da een fermetteke gezet achter de Jardin Botanique. En ik moe zeggen ik zén ie al dikkes veubai alen deu gepasseed assek maine jogging aan 't doen-was.



**MA**

*(Vanuit de keuken)* A wadde?

**PA**

Zaine jogging... ge kent dat toch. Eest tien kilometer loepen veu den dikken boik weg te kraige en daarna tien pinten drinke veu trug op a euffe te komme...

**MA**

Ah, oh dàdde...

**HELLEPUTTE**

Ja zoe iet... Awel, ge moet weten as ge de gemainte zoe en bekke rondtratst, den zierre nogal veul, hé? Zoe es 't mai al opgevalle da gaille ie al e giel tatche aan een garaag bezig zét...

**PA**

As ge 't ma wet, en ierlijk gezeid... het es mier een tienjarenplan. Onze Marc ei wel taid genoeg, ma ja, zain anne steun een bekke eiverechs...

**HELLEPUTTE**

Just, just... Na moette weten, ik zain van beroep eigenlijk, hoe zaak et zegge, euh,... aannemer, entrepreneur...

**PA**

Minute Papillon... Ik hoer a komme op de toppe van a tiene... Gai zukt ie zeker iet te verdiene! Ik kan a na al zeggen verget et! Dei garaag zal er wel komme, ma daveu geld oitgeive, da zenne 'k echt ni van plan...

**HELLEPUTTE**

Neije, neije, loit mai iest maine parol ne kie doen... Ik em a e giel interessant veustel te doen... Loistert...

| *Op dat ogenblik komt ma tussenbeide.*

**MA**

Excuseer da 'k efkes tusse kom, menier Jean-Cloot, ma 't eten es geried... Ge meugt gai gerust e stukske mei ete. 'T zen sproikes...

**HELLEPUTTE**

Ah, Choux de Bruxelles!

**MA**

Nie, nie, oit onze pa zainen hof.

**HELLEPUTTE**

Zeker, zeker, maa ge zét neig bedankt, madame. Main vraa ei veu sobiet ne goeie hoesjepot flamand gemokt en da zenne 'k zot van, van dane hoesjepot wille 'k zeggen... Ma zet gaille a ma gerust aan tofel. Het derangeert toch ni asse 'k ondertussen blaif zitte?

**MA**

Nie, nie, ge moet a ni generen... Allé! Marc, zet er a bai. *(Geen reactie van Marc. Ma neemt walkman van zijn hoofd)* Zeg, manneke, kom na ne kie onder de mensen... *(Marc staat ietwat verward op).*

**MARC**

*(geeft de bezoeker een hand)* Dag, menier, ik a a ni oere binne komme...

**PA**

Vwala, Marcske, da's menier Helleputte. Dane komt veurniet ons garage maken.

**MARC**

Es dat echt? Na dakker zjust zelf wa aan beginne! Menier Helleputte, ge zét ne sympathieke vent.



**HELLEPUTTE**

Verniet, verniet... das wel e wa veul gezeid... Ma ik em toch e veustel dat ale zal interesseire...

**MA**

*(begint eten uit te scheppen)* Va, joeng, zorre na iest es wille veuleize dame koennen beginnen eten?

**PA**

Direkt, Marlowis, direkt... In de naam des vader... *(de bezoeker begint ineen te krimpen)* en des zoons... *(de bezoeker krimpt nog meer ineen)* en des heileges geestes... Menier Helleputte, vult a vantaid ni goe?

**HELLEPUTTE**

*(hakkend)* Ik paas da't van dei sprotches es...

**MARC**

*(met vies gezicht)* Da kannek inkommen...

**MA**

Allé, Staf, loit ons na vedder bidden...

| *Ma, pa en Marc prevelen het gebed terwijl de bezoeker verschrikt het hoofd in de handen houdt. Als het gedaan is draait ma zich naar de bezoeker...*

**MA**

Zerre wel in aan aak, menier Helleputte?

**HELLEPUTTE**

Ja, ja, madame... 't zal nen baise de tension zain...

| *De drie beginnen te eten.*

**PA**

Awel, Jean-Cloot, zeg na aindelijk ne kie veuwa dagge gekomene zét.

**HELLEPUTTE**

Zoe assek al gezeit em, veu dei garaag dus... Wa zaader va paaze assek da za in orde bringe tegen ne klane wederdienst ?

**PA**

Dat hangt er vanaf hé, manneke.

**HELLEPUTTE**

Wel... as ge mai na iet in de plosj zot geven dat eigenlijk nikske kost?

**MARC**

Zé, menier, ik kan na echt ni volgen... ge sprekt echt in rodsels. Wat bedoelde ermee dat da nikske kost? Ofwel zerre ne leugeneir, ofwel zitte in de polletiek. Annester verstoine 'k et ni.

**HELLEPUTTE**

Bwa, zoe moeilek est na ni. Wa zodde 'r va zegge as ale pa na zennen dingies ter beschikking za stellen. Allé, hoe zegge ze da na in 't Vloms. Aven "ame", zeggen z' in 't Frans.

**PA**

Mainen "ane"... mainen ezel?

**MARC**

Ma nie pa, aven "Ame"... *(spelt het word:)* A-M-E, uw ziel...

**PA**

A, ik paasden al, mainen ezel, nie zenne... Marc, a zaak nuut afgeive!

**MA**

Ja ma, menier Jean-Cloot, das toch veu 't lache dagge da zegt? Onze Staf zain ziel? Loistert hé, waille zain katholiek opgebracht en mè zoen dingies weut ni gelache! Ie weut al genoeg klap afgegeive ins ons hois...

**MARC**

Ja, en onze pa zain ziel es nog as nuuf. Dazitte just e wa spikkelkes op van assem es een pint gaan drinken es met noenkel Jos.

**PA**

't Es al goe, kreuten... Ma, menier Jean-Cloot, mende da na? Main ziel veu een garaag?

**HELLEPUTTE**

Ba jaat, dat es 't.

| *Pa, ma en Marc kijken mekaar verwezen aan.*

**PA**

En das alles wagge wilt...

**MA**

Veu een garaag...

**MARC**

Veu mainen otto. Verkocht!

**PA**

Kalm, kalm, manneke... Zorre ni beiter aven telefon es gaan opzette? Menier Helleputte, ge moet verstaan... ik za dat toch geire es bespreke mè maan vraa en met maine zoon. A ziel weggeiven durre toch ni iederen dag, hé?

**HELLEPUTTE**

In orde, in orde, ik zal mai efkes distanciëiren...

Klappe 't gaile gerust ma es oit!

| *Helleputte gaat naar achteren, neemt het parochieblad mee.*

**PA**

Wette wadakik paas? Dane vent es zot, da mankeet iet *(wijst op zijn voorhoofd)*. Ma aigenlek

koennen menie de zaak van ons leive doen. As 't aan mai leit, ik zén drekt akkood. Main ziel? Veul zal da toch ni weit zain!

**MA**

Staf, joeng, ik paas da me e gevaarlek spelleke aan 't doen zén. Volgens mai es dane schoene menier den duvel zelf. Mai moeder, hé, awel, dei a mai zoe ne kie iet vertelt van de duvelsschuur, da verhaal kende toch.

**PA**

Alééi, allé, das allemaa baigeluef! A moeder dei goeng misschien vraan in de duvelsschuur. Al dei vertelselkes, da geluefekik nikske van, né!

**MARC**

Ma, ik paas dat onze pa veu ienen kie gelaik heit. Dane menier Helleputte es een bekke gekloesjt. Hoe za dane na onze pa zen ziel koennen afpakken? En dabai, den duvel bestaat ni, behalve daan in e goe glas wadakker in 't weekend altijd e paar van in main jak kap.

**MA**

Ik za toch ma verzichtig zain. Guut zoe veul teigenworig.

| *Alle drie denken terug na.*

**MARC**

Wedde wa? Waille goin 't eum moeilijk make! Ik za veustellen dattem dei garage na direkt begint te make, ast den toch zoe ne straffe keirel es.

**PA**

En waile zeggen eum dasser tegen mergenvruug moet staan, anders kannem floite achter main ziel. Wa paasde 'r van?

**MA**

Ik weenie, zenne...

**MARC**

En dabai, assem onze pa zen ziel ne kie goe bezien eit geef ha ze toch direkt terug.

**PA**

Waile Doent! Ma tegen mergenvruug moet z' er staan. Akkood iedereen?

| *Ma en Marc knikken instemmend. Alle drie richten ze nu de blik naar Helleputte.*

**PA**

Menier Helleputte! *(eerst geen reactie, dan luider:)* Menier Helleputte!!!

**HELLEPUTTE**

*(komt met he parochieblad aan)* Oh, excusé, ik was just de overlaidensberichten es aan 't deulezen. Da zitte van de weik e paar serjeuze kalibers tusse! Ma allé, erre ale akkood gesteld?

**PA**

Ja, 't es in orde. Ma... da es wel een klaan veurwaarde aan verbonde oem main ziel te koennen kraigen.

**HELLEPUTTE**

Je vous écoute!

**MA**

Een koet? Marc, geef menier een sigaret!

**HELLEPUTTE**

Nie, nie madame. Ik smoor ni, wa da 'k werk es al doemp genoeg. Allé, kom na es veu de pinne met dei veuwaarde.

**PA**

Awel, waile zén akkood mé a veustel. Allien... dei garaag moet er mergevrug staan.

**HELLEPUTTE**

Ja moa, ja moa, da zal moeilek weurre. Ik za vanavend normaal nog moeten gaan squashen, ma allei... Tot wat uur emme 'k taid ?

**MARC**

Euh, pakt tot... zeven ure! Allé, veu 't gemakkelek te make... tegen dat studio Brussel begint oit te zenden mergevrug. OK?

**HELLEPUTTE**

*(kijkt op zijn horloge)* 't Es in orde. Ma den moetek na drekt voesj doen. Ik goin naar hois ma grief halen en ik begin er aan... Subito presto!

*(Helleputte gaat weg)* A tot a l' heure!

*Alles wordt langzaam donker. Een dreigend instrumentaal muzikje wordt luider en luider hoorbaar. Dan de muziek terug langzaam zachter, alles wordt terug licht. Pa, ma en Marc zitten rond de tafel, buiten klinkt lawaai.*

**MA**

*(gaat eens aan het venster kijken en komt hoofdschuddend terug)* Ja joenges, dane gaat er nogal ne gank mee. Ik zen er echt ni gerust in.

**MARC**

Ma allé ma, he heit ni veul taaid ne mie. Dane kraigt da nuut ni gedaan.



**PA**

*(gaat ook eens aan het raam kijken)* 't gaat goed veroit da moete 'k zegge. *(Dan, aarzelend:)* Hai es aigenlek al aan 't dak bezig. *(Wuift even terug naar Helleputte, dan luidop:)* Nondedore, nondedore... Ik em er toch gien goed uug in. Ik begin te gelueve datterm ons liggen eit! En zaine naam den? Helleputte! En erre gezien hoe datterm panikeede assek begost veu te leize? Dedju, deju... *(bijna wenend)* na gonnekik recht na d' helle gaan zé!

**MARC**

Toe pa, gezult er da nog wel va Maas teige komme.

**MA**

Zwaig gai na ma Marc! Ik vin da ni veu 't lachen! *(Zich boos makend op pa)* En vanaf na koende ma allien gaan slape , zenne! Bai zoene zondaar slapekik ni!

**PA**

't es al goe, 'tes al goe... dabai, get toch altaid ka voete!

**MARC**

Oi pa, wadagge later zult terecht komme zulde giene last ne mie emme van de kaa!

**PA**

En wilde gai na nekie opave me a ambetante opmerkingen!

*Even stilte, ma gaat terug naar het raam, ze komt jammerend terug.*

**MA**

Mensen, mensen, a es al de ramen aan 't inzetten... . Binnen een half uur es 't da gebakken...

**MARC**

Ge moet da zoe zwet ni zien, maine otto zal toch binnen staan!

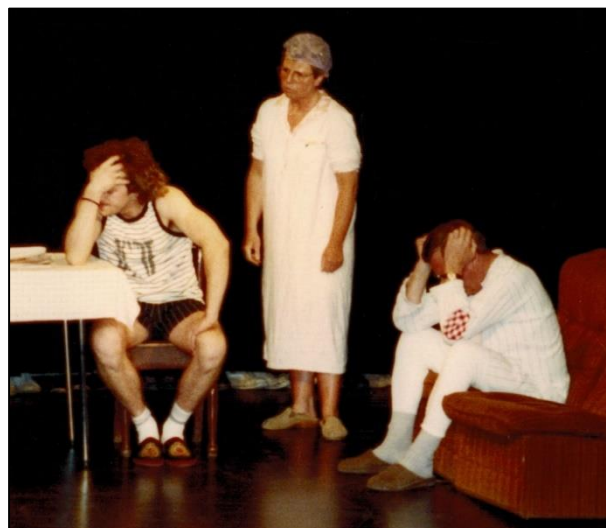
**MA**

Ja aven otto binnen, en onze pa zain ziel boiten...

**PA**

Waile moeteniet doen, waile moeteniet doen!!!

*Denken alle drie terug na.*



**MARC**

Wademme weral afgesproken? Gedaan... tegen... dat... Studio Brussel begint oit te zenden... Da's nog 20 minute... nog twintig minute...

**MA**

Dateigen es dei garaag af, ge zulle 't wel zien...

**MARC**

Ma... wacht es... Ik emme 't. Ik emme 't!!! (*Marc staat op, begint te rommelen tussen zijn cassettes... en steekt dan langzaam een cassette omhoog*) Hie est zé, hie est zé!!!

**PA**

Wa wilde na toch zeggen zoon?

**MARC**

Dei cassetie! Da's d' oplossing! Loister, vandeweik emme 'k nog op ne mergent den oitzending van Studio Brussel opgenome. Ziere 't na pa, dei modern muziek es toch nog veu iet goe!

**PA**

Marc, joeng, g' et dan toch nog e wa verstand van a vader meegekregene. As datie in orde komt goinne 'k mee me aa na een optreden van (*nu met een deftig Engels accent:*) U2.

**MARC**

En gai trakteet mai in dat etablissement wa dagge mè noenkel Jos zet gewest! In orde...

**PA**

Ik ben met alles akkoord, manneke, ma spoeit a na, zet rap dei cassette op de pick-up!

**MARC**

In de casetterecoreder, pa! Ik zén al weg, zé!

*Marc zet de cassette op, uit de luidspreker klinkt de begintune van Studio Brussel. Alle drie staan nu recht, in spanning wachtend. Plots gaat met veel kabaal de deur open en Helleputte stormt binnen.*

**HELLEPUTTE**

Eh bien, eh bien wat gebeut er? Da kan toch ni, c'est pas possible! Main arlosje kan toch ni achter gaan, 'k em ze gisteren nog maa gekocht in de Rue Neuf! C'est pas possible, c'est pas possible!

**MA**

(*in haar beste Frans:*) Ah, oui, mon grand... G' et verlore... De garaag es nog ni af. De poot staat er nog ni in! Ge zet gai neig bedankt, ma na koende 't afstappe. Terug na beneen van wa dagge gekomme zét!

**PA**

En main ziel, dei blaift ie! Menier Helleputte saluut en de kost.

**HELLEPUTTE**

Na emme 'k e wa veu, na émme 'k e wa veu... 'k zen ie weg. Maine patron zal ni kontent zain... da weut een giel moint stoke as straf!

*Helleputte verdwijnt met veel gedruis. Ma, pa en Marc vallen mekaar in de armen.*

**PA**

Ik emmen genepen, ik emmen genepen hé joenges!

**MA**

En na een goei fles sjampan. Marc, kaikt da es in de frigo, ik emmer twee meegebracht van de Witte Produkte.

**MARC**

(*terwij hij naar frigo gaat*) En ik ém een garaag van de zwétte produkte!

*Marc trekt de fles af, pa komt af met drie glazen.*

**PA**

En ie zén de glaze! (*Heft het glas*) Op maine zoon en zain geniale gedachte!

**MA**

Op onze pa zén ziel... enne sjoe, 'k zen kontent da 'k toch ba jaa zal meuge blaive slape...



**MARC**

Op main garaag. Allé de poot staat er nog wel ni in, maa da zalle 'k ien van dees dagen wel ne kie in orde bringe!

**PA**

Marc, joeng, trek et a ni aan. Misschien komt den iene of den andere da wel verniet doen... in roil veut ien of 't anner...

*Alle drie lachen. Er wordt aangebeld, het lachen valt stil.*

### **EINDVERSIE 1 – originele tekst**

**MA**

(*iets té nonchalant:*) Da zén misschien de geburen oem te vragen hoe dat dei garaag ie in iene kie komt.



**PA**

'k Zal is gaan zien. Helleputte ei misschien zain oeleschup vergeite.

*Pa opent de deur. Er komt een deftig heerschap binnen.*

**HEERSCHAP**

Dag brave mensen, ekskuzeer da 'k ier zoe binnen val, ma ge moet weten...

**PA**

Ge zet zeker nen aannemer?

**MA**

En ge 't gezien dat ie nog gien garagepoot hangt?

**MARC**

En na komde da verniet doen, zeker?

**HEERSCHAP**

Zeker, zeker, hoe koende da weten?

**PA**

Menier, ge zét aan 't verkied adres... aa soot kenne we!

**HEERSCHAP**

Ma allé, madame, ik kan echt ni volgen...

**MA**

En wilde maken dagge ie weg zet! Of ik haal maine paternoster boven!!!

**HEERSCHAP**

*(deinst achteruit)* Madame, ge moet a zoe nerveus ni maken...

*Het heerschap vlucht de deur uit, alles wordt terug rustig.*

**PA**

*(omarmt Marc)* Zoon, waillen emme nog e gie weekend veu ons om er is goed in te vliege. Moeder, Uw echtgenoot en kind gaan twee dagen op de lappen!

**MA**

*(jammerend:)* 't Es veu a moed bai te verliezen... lest menier Helleputte en na weurre maain twee duvels nog losgelate. *(Tot het publiek:)* Ge gotte 't zien, hé, dei poot, dat es nemie veu van 't jaar...

## **EINDVERSIE 2 – herwerkte tekst**

**MA**

*(iets te nonchalant)* Da zén misschien de geburen oem te vragen hoe dat dei garaag ie in iene kie komt.

**PA**

'k zal es gaan zien. Helleputte ei misschien zaain oeleschup vergeten.

*Pa opent de deur. Een agent komt binnen.*

**AGENT**

Zaak efkes meugen binne kommen? 'k zen gestuud van de gemaante en 'k paas da 'k gie goe nuus em.

**PA**

Onze Marc ei wejal ne kie te neig gereen me na zaain lief te gaan op de Kapellelaan, zeker?

**AGENT**

Da ni. En dabaai... as g' op de Kapellaan mier as viejtig rait valt a vwatuur toch in stukken vanien. Nie, aigenlek kommek veu dei garaag dagge gezet ét.

**MARC**

't es een schoen, hé en een goeiekope oek.

**AGENT**

Da kan zaain, ma ge wet toch dagge daveu een vergunnink moet emme?

**PA**

Een vergunnink? Da's den ieste kie dak da van oer! Ma allez, da's toch gien probleem zeker. Ik zal daa de moindag ne kie over klappen mé den burgemiester of mé ien van de schepenen. Damee emme dei manne oek ne kie iet te doen!

**AGENT**

Ik paas dat da ni veul zal heulpen, menier. 't Es zoe da de gemainte e groet stuk, van oven hof gaat onteigenen um da z' ie 't nuut gemaintenois goin zetten.

**PA**

Wablief? Ma menier den azjent, wa moette waile den doen?

**AGENT**

Afbreiken zeker, ge zult gaai ni annester kunnen...

**MA**

Nonde, nonde, nonde... En daveu was onze Staf zaain ziel bekanst kwaait.

**MARC**

Da's nog ni 't ergste... na staat main vwatuur nog ni in't druug!

**AGENT**

Zoe erreg es da toch allemaa ni. Ge koent aale garaag toch aan den andere kant van 't hois zetten?

**PA**

Maar manneke toch, wette gai wel goed wat dat da allemaal ga koste?

**AGENT**

Ni aantrekken, ne kameraad van maai dut da veu e praiske. Nen Brusseleir, e eit da aa fermetteke gezet achter de Jardin Botanique. Helleputte ut 'em, Jean-Claude Helleputte, ma ik mag Clo-Clo zeggen...

**PA**

Wablief? Dane naam willek ie nooit ne mie oeren. Menier de police, ik en onze Marc zullen dei garaag ien van dees dagen zeulf wel afbreken.

**AGENT**

Allé, 'k zen content dagget zoe oppakt, annester aak proces verbaal moeten opmaken, ma wacht ni te lang oem er mee te beginnen, hé?

**PA**

't noste moint komt dat in orde, ik moet iest nog e wa bekomme van al wa da 'k vandaag em meegemokt. Ik dun mergen ne sortie me main schoenbruu...

**MARC**

Volledig t'akkood, pa. Da es ma ien goei remede: d' er van 't weekend ne kie goed invliege...

**MA**

*(Zich tot het publiek richtend:)* 't es veu a koerozje bai te verliezen. Iest dei affaire me Helleputte... en na weurre main twie duvels oek nog losgelaten... Ge goit 'et zien, hé, dei garaag... dat es ne mie veu van 't jaar.

### **EINDVERSIE 3 – opgevoerde tekst**

**MA**

*(iets te nonchalant)* Da zén misschien de geburen oem te vragen hoe dat dei garaag ie in iene kie d' er op staat.

**PA**

'k zal es gaan zien. Helleputte ei misschien zaain oeleschup vergeten.  
| *Pa opent de deur. Een veldwachter komt binnen.*

**PA**

Dag sjampetter.

**SJAMPETTER**

Dag menier, zaak efkes meugen binne kommen? 'k Zen gestuud van de gemaainte en 'k paas da 'k gie goe nuus veu aalen em.

**PA**

Hei sjampetter, onze Marc ei wejal ne kie te neig gereen me na zaain lief te gaan op de Kapellelaan, zeker?

**SJAMPETTER**

Da ni. En dabaai... ge wèt hèn, as g' op de Kapellaan mier as viejtig rait valt a vwuatur toch in stukken vanien. Nie, aigenlek kommek veu dei garaag dagge gezet ét.

**MARC**

't es een schoen, hé en een goeiekope oek.

**SJAMPETTER**

Da kan zaain, da's allema goed en wel, ma ge wet toch dagge daveu een vergunnink moet emme?



**PA**

Een vergunnink? Da's den ieste kie da 'k da van oer! Ma allez, da's toch gien probleem zeker. Ma allei, kom, geft 'm oek e glas. Hei sjampetter, luitert ne kie – hie sé, drinkt ne kie – 'k zal daa de moindag ne kie over klappen mé den beurgemeester of mé ien van de schepenen. Damee emme dei manne oek ne kie iet te doen!

**SJAMPETTER**

Ik paas joeng, dat da ni veul zal heulpen, volges da ekik huude hé, gon ze nog e gruuat stuk van oven hof gaat onteigenen veu 't nuut gemaintenois te zette.

**PA**

Wablief? Ma menier de sjampetter, wa moette waile den doen?

**SJAMPETTER**

Ah, afbreike zeker, ge zult gaai ni annester kunne...

**MA**

Nonde, nonde, nonde... En daveu was onze Staf zaain ziel bekanst kwaait.

**MARC**

Da's nog ni 't ergste... na staat main vwuatur nog ni in't druug!

**SJAMPETTER**

Zoe erreg es da toch allemaa ni. Ge koent aale garaag toch aan den andere kant van 't hois zetten?

**PA**

Hèn en ga wet zeiker nie wa dat da allemaal ga koste?

**SJAMPETTER**

Ni aantrekken, ne kameraad van maai dut da veu e praiske. Nen Brusseleir, e eit da aa fermetteke gezet achter de Jardin Botanique. Helleputte ut 'em, Jean-Claude Helleputte, ma ik mag Clo-Clo zeggen...

**PA**

Wablief? Sjampetter, dane naam willek ie nooit ne mie oeren. Sjampetter, ik en onze Marc zullen dei garaag ien van dees dagen zeulf wel afbreken en ni Clo-Clo-Clo.

**SJAMPETTER**

Allé,'k zen content dagget zoe oppakt, ma zu rap meugelaak hé manne, annester za 'k a zeiker een ammende moete geive...

**PA**

Kom, zet er a ba en drinkt nog ne kie... Wette wadde? 't Noste moint es dei garaag da weg, ga wet ga nie waddadde 'k hie allemo meigemokt em vandaag... en daba, ik gon nog iest ne kie oet me onze Jos vandenavond.

**MARC**

Volledig t'akkood, pa. Dad es na van 't beste da ge kunt veustelle, da 's van er ne kie goe in te vliege...

**MA**

(Zich tot het publiek richtend:) 't es veu a koerozje bai te verliezen. Iest menier Helleputte... en na main twee duvels dei weurre oek nog losgelaten... En ge goit 'et zien, hé, dei garaag... dat es ne mie veu van 't jaar...



# DE PAARDEKEUTEL

Het Tijdschrift van "DE STRAATMUS"  
Vereniging Zonder Watermerk

Jaargang 2, Nummer 15, 12 september 1990  
Herfstviering-nummer

Dit nummer werd heel speciaal geschreven en gedrukt voor alle geïnteresseerde Culturele Herfstvierders.

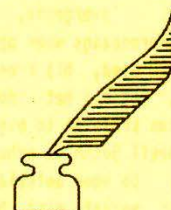
Prijs : België : Gratis

Nederland : Overeen te komen

De Paardekeutel is het ledenblad van de Enige Echte Alombekende Eversense Straatmuzikanten, alsook van de Aktrices, Akteurs, Regisseurs, Toneelmeesters, Assistenten en Blijkgestelden van De Straatmus, hun fans, hun lief, hun vriend, hun vriendin, hunne man of hun vrouw. De Keutel verschijnt op onregelmatige tijdstippen, als de nood hoog is, of om eens te lachen. Redactie, Lay-out, Productie, Verantw. Uitg. : Roeland Vranken, Dagwanden 39, Eversen

## DE DUVELSCHUUR

De Straatmus doet ook haar duit in het zakje om de Culturele Herfstviering te doen slagen. We brengen "De Duvelschuur", geschreven door Jef Verbesselt. Als achtergrondinformatie krijgt u in dit extra-nummer de échte legende te lezen, van de hand van Michel Van den Broeck. U vindt ook de tekst van "Mijn dorp", een bewerking van Sonnevelts overbekende hit door Jef Verbesselt ; u kan het refrain lustig meezingen. Alvast bedankt voor de interesse !



De Duvelschuur van Amelgen

"Och mijnheer, ik heb een flinke oogst, onderhoud met de duivel.  
maar mijn schuur is te klein, wat moet Hij kon de slaan maar niet vatten en  
ik nu aanvanger..."



*Het Groothof met de Duivelsschuur – foto 18.04.2021.*



# BALLADE OP DE DUIVELSSCHUUR VAN AMELGEM

Albert Warlop

*Albert Warlop werd op 22.04.1919 in Broekburg (Frans-Vlaanderen) geboren en verhuisde na z'n pensionnering in 1980 van Ganshoren naar Meise, waar hij op cultureel vlak erg actief was.*

*Hij overleed hier op 11.06.1997.*

*Hij was een erg taalvaardige medewerker van Berla en over de Duivelsschuur pende hij ook een gedicht neer (ongedateerd, circa 1990) dat we hier nog eens onder de aandacht brengen. (bron foto: archief Leen Warlop)*

« Durft alleen op God betrouwen,  
anders kan het U berouwen. »  
Boer Corneel van Amelgem  
maant het hier met luide stem.

In zijn nood om ene schuur,  
waagt hij 't kwalijk avontuur.  
Naar de duivel mocht zijn ziel,  
als zijn oogst te bergen viel.

Satan neemt hem op zijn woord.  
« Vriend, wij zijn terstond akkoord  
vóór de haan zijn kippen wekt,  
moet het dak zijn toegedekt. »

Satan met zijn helse macht  
zet de schuur recht in één nacht.  
Kijk! Als d'eerste zon opstak,  
bleef nog slechts een gat in 't dak.

Dankt de Heer die helpt de vrouwe,  
dat zij 't listig plan ontvouwe,  
door te kraaien als een haan  
vóór het werk was afgedaan,  
Satan op de vlucht deed slaan.

Duivelsschuren staan langs elke weg.  
Satan loert op iedere nood of pech.  
Voor wat schamel geldgewin,  
eer of macht of lust van zin,  
loopt zo menig zieltje erin.




Een degelijke werking van onze VZW garanderen, het kost allemaal handenvol geld.  
En het lidgeld alleen dekt deze kosten natuurlijk niet.  
Daarom zijn we onze sponsors, die ons financieel en logistiek willen steunen, zeer erkentelijk.

**Interesse om ons gezamenlijk erfgoed ook een hart onder de riem te steken?  
Of gewoon te tonen dat je de doelstelling van onze kring een warm hart toedraagt?  
Neem dan gerust contact op met ons via [erfgoedberla@live.com](mailto:erfgoedberla@live.com)**

Als sponsor word je een heel jaar lang op onze website, in al onze publicaties en in al onze nieuwsbrieven en flyers vermeld. En die hebben momenteel een oplage hebben van meer dan 1300 emailadressen.

Bijkomend worden er tientallen papieren exemplaren van dit alles bij vrije beroepen, rusthuizen, culturele centra, in het gemeentehuis en bibliotheek enz. verspreid.

Vanaf een sponsoring van € 100 is de sponsor vrij om een banner of een reclamebord op een van onze jaarlijkse evenementen te zetten. We vragen wel dat de sponsor dan zelf instaat voor de aanlevering en de plaatsing.

**Als kers op de taart wordt bij sponsoring de opmaak gratis door onze graficus gedaan, eventueel wordt er ook een rechtstreekse doorklikmogelijkheid of QR  naar jouw eigen website voorzien.**

We leveren natuurlijk een betalingsattest af dat je voor inbreng in de algemene onkosten van jouw bedrijf kan gebruiken.

Jan, Dirk, Hedwig  
Het Berla-sponsorteam.

**SPONSORS  
GEZOCHT**



Bezoek onze Facebook pagina,  
je vindt ze op <https://www.facebook.com/erfgoedberla>

facebook 



keuken open van 12u tot 22u  
dinsdag en woensdag gesloten - open op feestdagen

**Brusselsesteenweg 48 - 1860 Meise - 02 269 70 04**



Mechelen. Hof van Palermo (15<sup>de</sup> eeuw). Voormalige residentie van Jan II Carondelet, raadsheer van de Grote Raad van Mechelen. Project in uitvoering 2016.

- Bouwhistorisch onderzoek
- Materiaaltechnisch onderzoek
- Diagnostisch onderzoek
- Restauratiebestekken
- Waardestellingen
- Beheersplannen
- CHE rapporten
- Laboanalyses
- Georadar
- Dendrochronologie
- 3D scanning



**Johan Grootaers**

ERFGOED EXPERTISE

Johan Grootaers Erfgoedexpertise comm. v.  
Fonteinstraat 38, B-3050 Oud-Heverlee  
[www.johangrootaers-erfgoedexpertise.be](http://www.johangrootaers-erfgoedexpertise.be)  
e-mail: [monumentae@gmail.com](mailto:monumentae@gmail.com) • Tel. 0492 65 64 38

Meditation is not escaping from life, it is escaping into life OSHO

Uit sympathie

Lid van de Raad van Bestuur Berla



PAPIERWAREN - DAGBLADHANDEL  
**Letto**  
TABAK • SPEELGOED

huis  
**CALLEBAUT**

Luc en Nadine

Brusselsesteenweg 33  
1860 MEISE

maandag - vrijdag  
06u15 - 18u00

zaterdag  
07u00 - 18u00

Tel.: 02 269 27 25

**Van Ossel**  
Keukens, badkamermeubelen & inbouwkasten

Wilgenlaan 17 bus1  
1861 Wolvertem (Meise)

Tel: 02/269.91.02

E-mail: [van.ossel.keukens@telenet.be](mailto:van.ossel.keukens@telenet.be)

[www.vanosselkeukens.be](http://www.vanosselkeukens.be)

**ilwa**



Bij S-Line Fitness werken we met een uitrusting van de hoogste en beste kwaliteit.  
We helpen je om je doel te bereiken naar een gezonde en fitte levensstijl.

BRENG ONS EEN BEZOEKJE

S-Line Fitness  
Brusselsesteenweg 58b  
1860 Meise

Tel: +32 470 93 92 72  
Email: [info@slinefitness.be](mailto:info@slinefitness.be)

Maandag 16:00 - 22:00  
Di-Wo-Do-Vr 07:00 - 14:00 | 16:00 - 22:00  
Zaterdag - Zondag 09:00 - 16:00  
Feestdagen 09:00 - 14:00



# DAKWERKEN

## LANIN W.

Begonialaan 10  
1853 Strombeek-Bever



email: [willem.lanin@skynet.be](mailto:willem.lanin@skynet.be)  
Tel./Fax: 02 267 83 06



# M

timaya

BROOD EN BANKETBAKKERIJ

Hoogstraat 87 - 1861 Wolvertem  
02 310 55 68 - [bartdenbakker@timaya.be](mailto:bartdenbakker@timaya.be)

# Café OSSEL-STAR



**Bij Nico & Sofie**  
**Kasteelstraat 12**  
**1785 OSSEL (Brussegem)**  
**052 57 01 60**

Openingsuren:  
Ma-zat vanaf 10u  
Zondag vanaf 8u (Periode April - September)  
Zondag vanaf 8u30 (Periode Oktober - Maart)  
GESLOTEN op woensdag



**Uw KBC-Verzekeringsagent, altijd een stapje voor**

## Vestiging Wolvertem

VEILINGLAAN 12 - 1861 WOLVERTEM  
T.+ 32 2 269 33 02

wim.van.campenhout@verz.kbc.be  
<https://www.kbcagent.be/zvc>

## Vestiging Londerzeel

MECHELSESTRAAT 20 - 1840 LONDERZEEL  
T.+ 32 52 30 33 58

wim.van.campenhout@verz.kbc.be  
<https://www.kbcagent.be/zvc>

## 4 redenen om klant te zijn bij KBC



### Kies de zichtrekening die het best bij je past

Van gratis tot heel veel extra's. Open nu online en je krijgt dadelijk je rekeningnummer.



### Simuleer je hypothecaire lening

Bereken in 2 minuten hoeveel je woonkrediet of hypothecaire lening kost.



### Advies nodig? Op kantoor en...bij je thuis

Advies nodig en geen tijd om naar je kantoor te gaan? Met (video) chat staan onze experts voor je klaar tot 22 uur en op zaterdag tot 17 uur!



### Wat is KBC Mobile?

Dé referentie in de banksector. Al meer dan een 600.000 klanten gebruiken KBC Mobile voor hun banktransacties. Download KBC Mobile nu!



**KBC BANK MEISE**

BRUSSELSESTEENWEG 19 - 1860 MEISE

Tel: + 32 2 272 72 00

Fax: 02 272 72 01

[meise1@kbc.be](mailto:meise1@kbc.be)

Maandag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Dinsdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Woensdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Donderdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Vrijdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak

Ontdek het volledige aanbod

[Betalen en zelf bankieren](#)

[Spaarproducten](#)

[Pensioensparen](#)

[Beleggingsproducten](#)

[Lenen](#)

[Verzekeren](#)

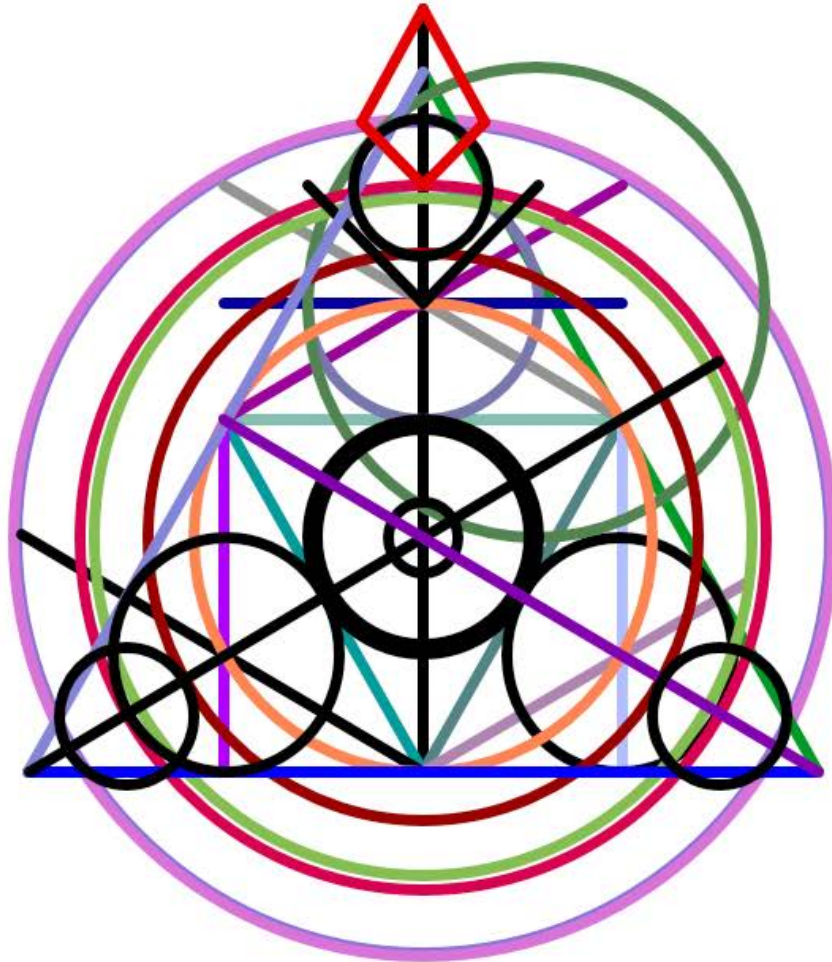
**www.archi-tect.be bv bvba**

ingeschreven bij de Vlaamse Orde van Architecten, stamnummer B400222

1860 Meise & 1000 Brussel

email@archi-tect.be T. 0475.529.910

**Architect Walther DeCleyne + speciale technieken**



# ARCHITECT

SOMEONE WHO SOLVES PROBLEMS  
YOU DIDN'T KNOW YOU HAD  
IN A WAY YOU DON'T UNDERSTAND!  
ALSO WIZARD, MAGICIAN

SENSE OF CO-HOUSING WITH NATURE®





**70**

1949 - 2019

**Banden ROELANTS**  
ceva tyre network

Merchtemsesteenweg 154

1861 Wolvertem (Meise)

Tel.: 02/269.11.99 - [info@bandenroelants.be](mailto:info@bandenroelants.be)

[www.bandenroelants.be](http://www.bandenroelants.be)

*Aanbevolen door alle leasingmaatschappijen*